

STATISTIKA & MY

- 06** Čtyři měsíce na úřadě – rozhovor s předsedkyní ČSÚ Ivou Ritschelovou
- 10** Analýza: Krize jako chytrá horákyňe – v českých domácnostech byla i nebyla
- 20** Téma: Energetika očima statistiky
- 24** Je třeba se naučit pracovat s jiným názorem – rozhovor s Edvardem Outratou
- 35** Publikace Statistická ročenka vědy, technologií a inovací
- 43** Sčítání lidu, domů a bytů, jak může pomoci právě vám?

číslo **01**

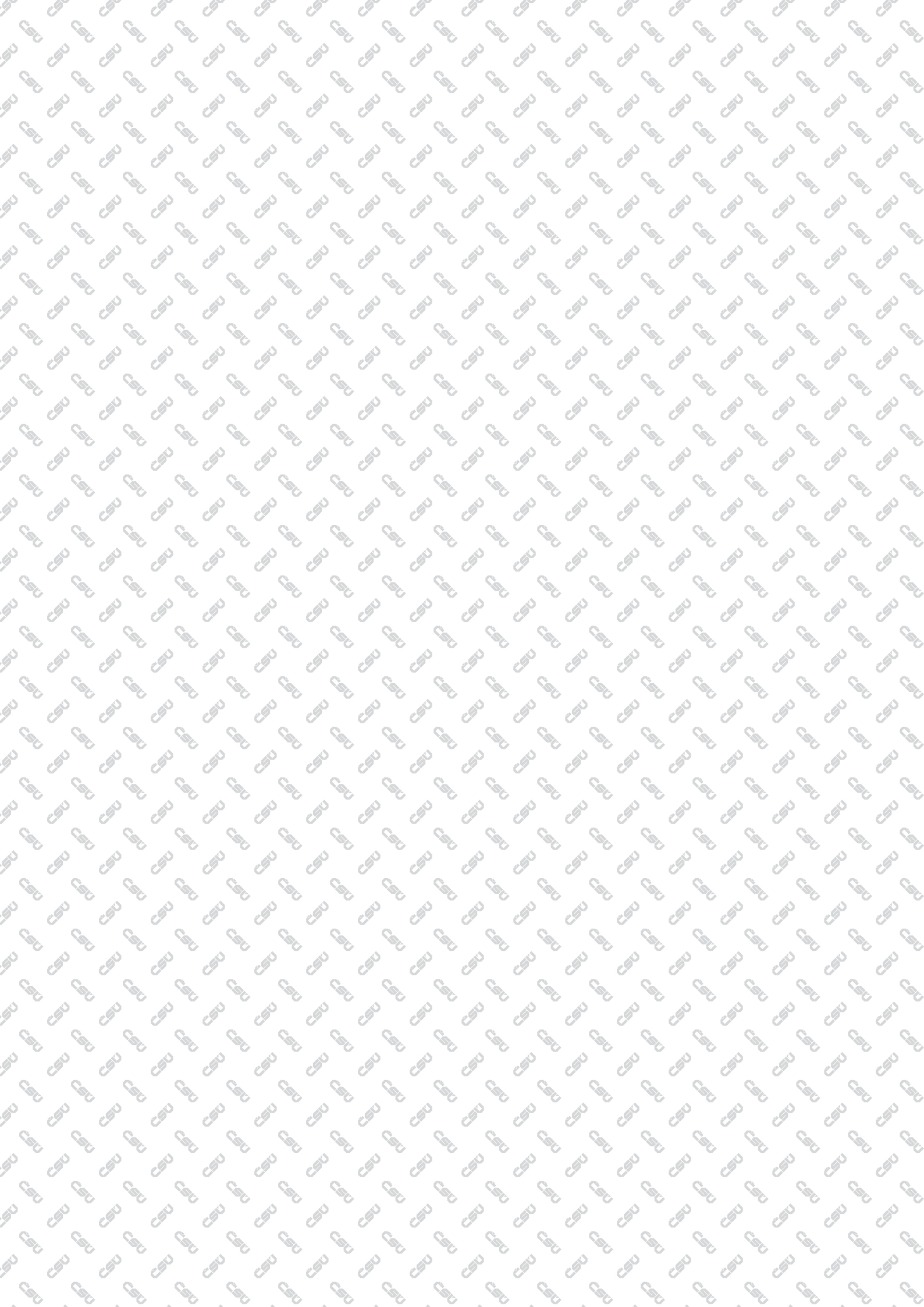
rok **2011**

ročník **01**

web **CZSO.CZ**

ČSÚ

Obsah

04	Galerie předsedů ČSÚ
05	Česká statistická rada
06	Rozhovor s Ivou Ritschelovou
09	Aktualizace Číselníku zemí
10	Analýza: Krize jako chytrá horákyňe
13	Index spotřebitelských cen za rok 2010
14	Dohoda mezi ČSÚ a Ústeckým krajem
14	Úleva drobným podnikatelům
15	Návštěva Statistického úřadu SR
16	Digitalizace časopisu Demografie
17	Počet návštěvníků webových stránek ČSÚ
18	Ústřední statistická knihovna
20	Téma: Energetika očima statistiky
24	Rozhovor s Edvardem Outratou
27	Statistická ročenka ČR 2010
28	Spotřeba potravin v roce 2009
29	Zajímavá fakta z automobilového průmyslu
30	Krajské statistické ročenky 2010
32	Malý lexikon obcí ČR 2010
33	Vývoj lidských zdrojů v krajích ČR
35	Statistická ročenka vědy, technologií a inovací
38	Internet a jeho využití
40	Maďarské předsednictví a statistika
41	Projekt zvyšování statistické gramotnosti
42	Centropemap a Centropestatistics
43	Sčítání lidu, domů a bytů 2011
46	Historie statistiky v Čechách do roku 1918
48	Otázky pro Pavla Sobíška
50	Výběr výstupů ČSÚ v prosinci 2010 a lednu 2011

Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,

dostalo se Vám do rukou první číslo nového časopisu „Statistika & My“. Tento nový měsíčník nahradí „Zpravodaj ČSÚ“, který jako věstník Českého statistického úřadu vycházel v období let 1958 až 2010. Nový název periodika byl vybrán z více než sta návrhů, které obdržela redakční rada od zaměstnanců ČSÚ. Zachycovat má hlavní zaměření časopisu: statistika, jako vědní obor i aplikovaná disciplína, a my – její uživatelé, a zároveň statistika, jako statistický úřad, a my – jeho zaměstnanci.

Z uvedeného plyne, že nepůjde jen o změnu názvu. Vydavatel časopisu i jeho redakční rada mají ambici oslovit širší okruh čtenářů, a to prostřednictvím zvýšení jeho informační úrovně a v neposlední řadě i přitažlivější a modernější grafické podoby.

Základní poslání časopisu zůstává nezměněno: seznamovat čtenáře s výsledky statistických šetření realizovaných a organizovaných ČSÚ či poskytovat informace o čtených studiích a analýzách zpracovávaných naším úřadem. Časopis bude informovat i o aktuálním dění na ČSÚ: dozvíte se zde o ediční činnosti úřadu, již uskutečněných a plánovaných tiskových konferencích, odborných úspěších našich pracovníků a dalších aktivitách. Ve větší míře než dosud bychom chtěli svým čtenářům prezentovat statistiku jako užitečný, zajímavý a moderní obor, vzbudit jejich pozornost a přilákat další potenciální uživatele. Jsme si ovšem vědomi toho, že statistická data mohou být nejen použita, ale i zneužita. Proto bychom nechtěli opomíjet ani tzv. statistickou osvětu: poukázat a na příkladech demonstrovat interpretační úskalí námi publikovaných ukazatelů, komentovat reprezentativnost vzorků, objasňovat kvalitu statistik atp. Chtěli bychom psát o statistice vážně i nevážně a nevyhýbat se ani anekdotám a aforismům o naší profesi.

Na závěr bych ráda poděkovala redakční radě bývalého „Zpravodaje ČSÚ“ za odvedenou práci. S většinou z nich se ostatně setkáme i v redakční radě „Statistika & My“. Přeji časopisu úspěšný start a dostatek sil a elánu. Těšíme se na vnímavé čtenáře a jejich odezvy, připomínky a náměty, se kterými budeme pečlivě pracovat.

doc. Ing. Iva Ritschelová, CSc. | předsedkyně ČSÚ

Galerie předsedů ČSÚ

Za více než devadesátiletou historii statistického úřadu se v jeho vedení vystřídala řada významných osobností. Přinášíme vám jejich stručný přehled.

Státní úřad statistický byl založen záhy po vzniku samostatného Československa. V jeho čele stál Dobroslav Krejčí, který se výrazně podílel na tvorbě prvního čs. zákona o statistice. Velmi významná a rozsáhlá byla i jeho publicistická činnost. Dobroslav Krejčí bývá proto označován za „otce české statistiky“. Po odchodu ze statistiky působil jako profesor na Masarykově univerzitě v Brně.

Po Dobroslavu Krejčím se na dalších deset let stal předsedou

František Weyr, profesor správního práva na univerzitě v Brně. Počátky existence úřadu kladly vysoké nároky na jeho organizaci a řízení, a právě v této oblasti má předsednictví F. Weyera nezastupitelné místo. Úspěch zaznamenaly i jeho odborné statistické studie, zejména „Nadprůměrná inteligence jako statistický zjev“ z roku 1927 se setkala s mezinárodním ohlasem.

V roce 1929 byl jmenován předsedou úřadu Jan Auerhan. Svou prací se přičinil o výrazně

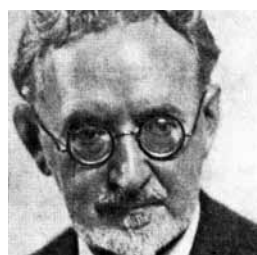
zkvalitnění československé statistiky, kterou dostal na světovou úroveň. Vydal řadu prací, které jsou nedocenitelné nejen z hlediska historického, ale i jako zdroj informací. V době nacistické okupace byl nejprve zbaven funkce a následně zatčen a popraven. Důvodem byly jeho práce o menšinové politice a také skutečnost, že udržoval kontakt s domácím odbojem.

Po celé problematice období konce čtyřicátých a zejména padesátých let předsedal statistickému

úřadu František Fajfr. Ten byl svojí orientací především demograf. Svou prací přispěl nejen k zachování oboru demografie, ale také ke zvýšení jeho významu.

V roce 1961 byl statistický úřad přičleněn k tzv. lidové kontrole a ministrem – předsedou Ústřední komise lidové kontroly a statistiky se stal Slovák Pavol Majling.

V roce 1967 byl statistický úřad opět obnoven a jeho vedení se ujal Jan Kazimour. Ten následně v souvislosti se zřízením federace pokračoval v práci.

Dobroslav Krejčí
prof. dr. | SÚS
1919–1920

František Weyr
prof. dr. | SÚS
1920–1929

Jan Auerhan
doc. dr. | SÚS
1929–1939

František Fajfr
dr. | SÚS
1945–1961

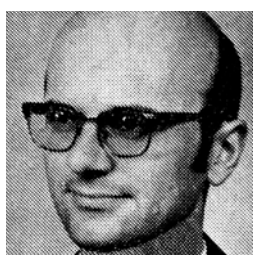
Pavol Majling
ÚKLKS
1961–1966

Jan Kazimour
Ing., CSc. | SSÚ (FSÚ)
1967–1981

Vladimír Mička
Ing. | FSÚ
1981–1990

Ivan Šujan
Ing., CSc. | FSÚ
1990–1992

Jiří Antoš
Ing. | ČSÚ
1969–1987

Ladislav Říha
doc. Ing, DrSc. | ČSÚ
1987–1990

Eduard Souček
doc. Ing., CSc. | ČSÚ
1990–1993

Edvard Outrata
Ing. | ČSÚ
1993–1999

Marie Bohatá
doc. Ing., CSc. | ČSÚ
1999–2003

Jan Fischer
Ing., CSc. | ČSÚ
2003–2010

Iva Ritschelová
doc. Ing., CSc. | ČSÚ
2010

čoval ve funkci předsedy Federálního statistického úřadu. Od roku 1981 působil jako předseda tohoto úřadu Vladimír Mička. Posledním představitelem federálního úřadu (již po roce 1989) byl Slovák Ivan Šujan, který se v předcházejících letech zabýval makroanalýzami a prognózami.

V Českém statistickém úřadě, který spolu se svým slovenským protějškem vznikl v roce 1969, byl předsedou Jiří Antoš. Po jeho více než patnáctiletém působení ho

nahradil na dva roky Ladislav Říha a po roce 1989, do zhruba vzniku samostatné republiky, vysokoškolský statistik Eduard Souček.

V květnu 1993 byl předsedou Českého statistického úřadu jmenován Edvard Outrata, jenž více než dvacet let působil ve vedoucích funkcích v Kanadském statistickém úřadě. Jedním z jeho hlavních předsevzetí, které také realizoval, bylo dokončení transformace obsahu a metodologie statistické služby v souladu s me-

zinárodními standardy. Na funkci sám rezignoval.

Do roku 2003 vedla úřad jako první žena v této funkci Marie Bohatá. V září 2004 byla na základě konkurzu jmenovaná Evropskou komisí zástupkyní generálního ředitele Eurostatu v Lucemburku a v této funkci působí doposud.

Rok 2003 je také rokem návratu Jana Fischera. Ten pracoval ve statistickém úřadě celou dobu od ukončení vysoké školy – s krátkou přestávkou – v řadě pracovních za-

řazení. Ve funkci předsedy úřadu působil úspěšně až do roku 2009, kdy byl na základě dohod politických stran jmenován premiérem české vlády. Vzhledem k přechodnému působení této vlády zůstal až do září 2010 formálně i předsedou Českého statistického úřadu.

Od 1. 9. 2010 vede Český statistický úřad Iva Ritschelová.

Ladislav Pištora
odbor vnější komunikace

Česká statistická rada

Českou statistickou radu zřizuje ČSÚ jako svůj poradní orgán. V jejím čele stojí předseda Českého statistického úřadu. Rada má nejméně 11 a nejvíce 25 členů.

Za členy rady jsou vybíráni odborníci z řad statistické teorie a praxe. Participují na řešení koncepčních otázek rozvoje státní statistické služby, vyjadřují se k návrhům

právních předpisů a k obsahu a rozsahu statistických zjišťování. Do jejich působnosti náleží též připomínky k metodice šetření a ke srovnatelnosti zjištěných informací.

Historie

Za připomenutí stojí dlouhá tradice principu poradního orgánu. Už v roce 1897 vedle výkonného orgánu – Zemské statistické kanceláře – existoval druhý, poradní

orgán, Statistická komise. Tento princip dvou orgánů byl uplatněn i po vzniku Československé republiky. Zachoval si svou životnost, přetrval a je uplatňován i dnes.

Současnost

Aktuální česká statistická rada má 21 jmenovaných členů. Předsedkyní rady je Iva Ritschelová, předsedkyně Českého statistického úřadu. Místopředsedou je Richard Hindls, rektor Vysoké školy ekonomické.

Mezi členy rady jsou profesori vysokých škol, reprezentanti hospodářských svazů a sdružení a zástupci různých rezortů a rovněž všichni bývalí předsedové úřadu. Současná rada byla jmenovaná dne 6. 10. 2010 a její členkou se stala i předsedkyně Štatistického úřadu Slovenskej republiky Ludmila Benkovičová.

Ladislav Pištora
odbor vnější komunikace

Složení České statistické rady

předsedkyně:

doc. Ing. Iva Ritschelová, CSc., předsedkyně ČSÚ

místopředseda:

prof. Ing. Richard Hindls, CSc., rektor Vysoké školy ekonomické

členové:

PhDr. Ludmila Benkovičová, CSc., předsedkyně Štatistického úřadu SR

doc. Ing. Marie Bohatá, CSc., zastupující generální ředitelka Eurostatu, bývalá předsedkyně ČSÚ

Ing. Stanislav Cysař, vrchní ředitel sekce Ministerstva pro místní rozvoj ČR

Ing. Jan Fischer, CSc., vicepresident EBRD, bývalý předseda ČSÚ

JUDr. Václav Henych, ředitel odboru všeobecné správy MV ČR

prof. Ing. Robert Holman, CSc., vrchní ředitel a člen Bankovní rady ČNB

Ing. Stanislava Janáčková, CSc., poradkyně prezidenta republiky

Ing. Zdeněk Juračka, prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR

Petr Kužel, MBA, prezident Hospodářské komory ČR

Ing. Václav Matyáš, prezident Svazu podnikatelů ve stavebnictví v ČR

Ing. Zdeněk Liška, generální ředitel Svazu průmyslu a dopravy ČR

doc. Lubomír Lízal, Ph.D., Cerge – EI, NERV

prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., ředitel Centra pro otázky životního prostředí UK

Mgr. Bedřich Myšička, ředitel ekonomického odboru MPSV ČR

Ing. Edvard Outrata, bývalý předseda ČSÚ

doc. Ing. Eduard Souček, CSc., bývalý předseda ČSÚ

Ing. Jan Veleba, prezident Agrární komory ČR

Ing. Jaroslav Vomastek, ředitel odboru, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Ing. Tomáš Zídek, náměstek ministra financí ČR

Jednotlivé členy České statistické rady budeme postupně představovat v dalších číslech časopisu.

Čtyři měsíce na úřadě

Rozhovor s předsedkyní ČSÚ Ivou Ritschelovou

Čtyři měsíce uplynuly ode dne, kdy byla Iva Ritschelová jmenována do funkce předsedkyně ČSÚ a stala se tak jednou z mála vrcholových manažerek ve státní správě. V následujícím rozhovoru jsme se zaměřili na změny uskutečněné za tuto dobu na Českém statistickém úřadě a na její další plány.

V loňském roce jste jako rektorka vedla ústeckou univerzitu. K tomu „přišlo“ jmenování do funkce předsedkyně Českého statistického úřadu. Jak byste zhodnotila ze svého pohledu uplynulý rok?

Loňský rok považuji za relativně zdařilý. Na akademické půdě se mi společně s mým týmem podařilo získat potřebné další finance pro výstavbu univerzitního městečka v Ústí nad Labem. Nové vedení univerzity tak bude pracovat s investičními prostředky ve výši 1,2 mld. Kč. To představuje finanční objem, který zajistí nezbytné a tolik potřebné zázemí pro rozvoj vysoké školy v dalším období. Toto je samozřejmě jen malý střípek v mozaice podpory Ústeckého kraje, který dlouhodobě patří mezi nejslabší regiony naší země co do úrovně vzdělanosti a zaměstnanosti. Ráda bych věřila tomu, že veřejní činitelé i politická reprezentace konečně pochopí, že je třeba výrazněji takové regiony podporovat, abychom předešli vážným problémům do budoucna. A právě k pochopení budoucích problémů a trendů vývoje slouží mimo jiné relevantní data poskytovaná Českým statistickým úřadem, jehož vedení jsem se před několika měsíci ujala. Současný souběh obou funkcí je pro mne osobně, i pro mé okolí, náročný. Po zkušenostech, které jsem doposud na úřadě získala, však mohu konstatovat, že silný tým spolupracovníků mi dává jistotu, že problémy, které stojí před námi, jsou řešitelné a úřad se s nimi vyrovná. A to je pro mne mimořádně motivující.

Na ČSÚ se od vašeho nástupu odehrála řada změn. Některé nejsou přijímány s nadšením...

Za těch několik málo měsíců bylo realizováno relativně hodně změn. Řešili jsme oblast personální, změny organizační struktury, snižování administrativy, připravovali úspory výdajů úřadu, změny v oblasti zadávání veřejných zakázek, transparentnost a efektivnost smluvních vztahů atd. Nepříjemná pro mne byla situace, kdy jsem byla nucena rozloučit se s některými zaměstnanci. Těžší to bylo o to více, že řada z nich pracovala pro úřad desítky let a byl to „jejich úřad“. Populární stejně tak nemusí být ani opatření v oblasti dodavatelsko-odběratelských vztahů. Na druhé straně je třeba akceptovat skutečnost, že velká část těchto změn se udála v souvislosti s úspornými opatřeními a reformami, které se dějí všude kolem nás.

Stojíte si za všemi svými rozhodnutími nebo byste některé věci nyní dělala jinak?

Jsem přesvědčená, že manažer musí stát za svými rozhodnutími a přijímat za ně plnou odpovědnost. Já za svými volbami stojím a jsem si jista, že čas ukáže jejich správnost a opodstatněnost. Zároveň se ale domnívám, že každý vedoucí pracovník by měl dokázat přiznat svůj omyl a pokud je

to možné chybu napravit. V současné době prověřuji důsledky jednoho ze svých rozhodnutí, o kterém mám jisté pochybnosti. Pokud shledám, že jeho důsledky nebyly předem správně vyhodnoceny, bude revidováno.

Jak se vám nastupovalo do úřadu po člověku, který byl statistikem tělem i duší?

Většina manažerů jistě potvrdí, že nastupovat po člověku, jakým je Jan Fischer, není a zároveň je jednoduché. Stručně řečeno, nejsem statistik. Statistiku jsem nevystudovala, mám však tento obor velmi ráda. Jsem především

ekonom, a proto se statistickými údaji pracuji denně od počátku své kariéry. Pana Fischera znám dlouho a vážím si práce, kterou na úřadě odvedl. Nové vedení na jeho práci navázalo. Ale je samozřejmé, že každý vedoucí pracovník přichází na novou pozici s určitou vizí a ani já nejsem výjimkou.

Můžete být konkrétnější? Čekají úřad další změny či úsporná opatření?

Mám své představy a cíle týkající se jak odborné statistiky, tak i oblasti managementu. Chci zjednodušit některé procesy uvnitř úřadu i ty vztahující se k vnějšímu prostředí. Budeme diskutovat o případných dalších organizačních změnách, tentokrát na regionálních pracovištích. V oblasti úsporných opatření budeme pokračovat v evaluaci evropských projektů řešených na ČSÚ s cílem maximálně efektivně využít získané finanční prostředky. Další změny se dotknou zejména oblasti externích nákupů zboží a služeb. Jednáme s firmami, které patří mezi hlavní dodavatele ČSÚ. Pro maximální otevřenost úřadu plánujeme i zveřejnění smluv na našich webových stránkách. Již jsem deklarovala při nástupu do úřadu, že jedním z mých prioritních cílů bude zvýšení transparentnosti veřejných zakázek. Významnou úlohu zde sehráje nový odbor veřejných zakázek a právních služeb. Jeho strategickým cílem je profesionálně řešit zakázková řízení a v maximální míře eliminovat potencionální rizika, která mohou poškodit image naší organizace a vést ke ztrátě důvěryhodnosti úřadu. Toto si vůči stovkám tisíců našich respondentů a uživatelů v žádném případě nemůžeme dovolit. Osobně bych si přála, aby ČSÚ měl ještě větší respekt, který mu vzhledem k jeho významu pro řízení a směřování společnosti náleží.

Zmínila jste opatření v oblasti smluvních vztahů. Čeho se konkrétně týkají?

Největší objem smluv, které má úřad uzavřené, jsou smlouvy na dodávky spojené se zpracováním dat a potřebného software. U těchto smluv je úřad významně limitován zvoleným a užívaným databázovým systémem. Asi nelze jednoznačně říci, že všechny závazky, na jejichž základě úřad buduje nebo provozuje výpočetní systém, jsou nevýhodné. Ale u některých uzavřených smluv skutečně problémy jsou. Mám na mysli situaci, kdy úřad, ačkoliv financoval vývoj software, nedisponuje autorskými právy v takovém rozsahu, aby další aktualizaci a vývoj software pro vlastní potřebu mohl v transparentním výběrovém řízení zadat nezávislé třetí straně. Místo toho je nucen zakázky na aktualizaci a další rozvoj stále zadávat jednomu držiteli výhradních práv. Několik takových smluv jsem „zdědila“, protože v minulosti toto bylo bohužel běžné, zvláště pak u zakázek většího rozsahu a především u zahraničních firem, které mají své dceřiné společnosti v ČR. Snažíme se postupně tuto závislost snižovat úpravou smluvních vztahů, které by u pořízených aplikací daly úřadu právo software nejen provozovat, ale i ho upravovat a umožnit vstup třetí strany. Toto je nová podmínka u všech nově uzavíraných smluv.

Co konkrétně čeká úřad v rovině statistiky v roce 2011?

Rok 2011 bude pro úřad velmi náročný. Vedle rutinní práce a zajištění 114 statistických zjišťování budeme pracovat na několika desítkách projektů pro Evropský statistický úřad a na několika projektech financovaných z evropských strukturálních fondů. Vysoké nároky budou kladeny na odborníky a jejich práci související s nezbytnou realizací dvou velmi náročných revizí národních účtů – jedné v roce 2011 a následující v roce 2014. Další aktivity budou spojeny se snižováním administrativní zátěže respondentů a zvažováním neefektivnějších postupů pro vyšší využití administrativních

dat, které ale zároveň neohrozí kvalitu statistických výstupů úřadu. Velké nároky nejen na ČSÚ, ale i na generálního dodavatele HP a Českou poštu, bude klást realizace „projektu desetiletí“ – Sčítání lidí, domů a bytů 2011.

Nakolik sčítání zatíží finanční rozpočet ČSÚ?

Rozpočet SLDB ve výši 2,5 mld. Kč je zcela oddělen od rozpočtu ČSÚ. Jisté si všichni pamatují diskuzi, která v souvislosti s ním a některými jeho položkami probíhala. Je však zajímavé, že jsem nikde nezaznamenala informaci, že vlastně SLDB 2011 bude oproti minulému sčítání levnější. Pokud výdaje porovnáme ve srovnatelných cenách, pak dokonce o 20 procent. Snižování výdajů umožnily především organizační, technické a technologické změny projektu. Skutečnou novinkou sčítání je možnost vyplnění dotazníku elektronicky. Přístup k internetu má v dnešní době velký podíl obyvatel. Proto očekáváme, že bude tato možnost hojně využita. Pozitiv spojených s využitím elektronických dotazníků je celá řada. Například data obsažená v elektronickém formuláři jsou velmi dobře zabezpečena proti jakémukoli zneužití. Dále má elektronický formulář v sobě zabudovanou řadu kontrolních mechanismů, které ruční zpracování neumožňuje. Elektronická forma vyplnění je spojena i s časovými úsporami respondenta i sčítacího komisaře a také pro centrální zpracování.

Jedním z velkých úkolů, o kterých mluvíte, je snižování zátěže respondentů. Čeho se v této oblasti podařilo dosáhnout?

Jsem velmi ráda, že byl uzavřen konsensus o přebírání dat z ČNB. Ten ve svém důsledku uspoří nejen finanční prostředky, ale i určitý objem práce řady lidí. Za touto změnou stojí stovky hodin tvrdé práce desítek odborníků. Rádi bychom rozvíjeli intenzivnější spolupráci i s dalšími rezorty, ať už je to Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR či jiné úřady. Jednání o podmínkách předávání dat jsou náročná a musí být řešeny problémy týkající se rozsahu a komplexnosti datových souborů, jejich kvality, termínů předání atd. To je důvod, proč není zatím více dohod. Jsem si však jista, že v budoucnosti budeme schopni tyto problémy překonat a data z administrativních zdrojů využívat ve větším rozsahu.

Plánujete v součinnosti s ministerstvy a jinými rezorty rušit další statistická šetření?

Redukovat se samozřejmě může vždy. Ale při každé redukci, pokud nám jde skutečně o věc, musíme být velmi opatrní. Jsou populární prohlášení, že usnadníme život podnikatelům tím, že zrušíme některá zjišťování. Byla bych velmi ráda, kdyby si všichni účastníci diskuze uvědomili, že se stále výrazněji zvedá prst, který varuje, že pokud překročíme jistou hranici, nebude mít statistika tolik potřebné základní údaje. Je velmi jednoduché zrušit výkaz. Ano, tím ušetříme peníze, přestaneme zatěžovat respondenty, ale nebudeme mít k dispozici data, na jejichž základě jsou přijímána klíčová státní rozhodnutí. To je z mého pohledu nepřijatelné. Každé rozhodnutí o zrušení zjišťování a jeho důsledky pro společnost je třeba pečlivě vážit.

Širší prezentace statistických dat v uživatelsky přijatelnější podobě. Jak se daří naplňovat tyto záměry?

Na hodnocení je ještě brzy. Nový odbor vnější komunikace začal pracovat na konci loňského roku. První výsledky se pomalu začínají objevovat. A tento časopis je jedním z důkazů. Úřad velmi dobře komunikuje s analytiky i s novináři. V tomto směru máme dlouhodobé a dobré vazby. Já však

cítím, že naším dalším úkolem je oslovit i širokou veřejnost maximálně srozumitelným a zajímavým způsobem, který napomůže dále zvyšovat prestiž statistiky. Připravujeme v současnosti celou řadu nových komunikačních nástrojů. Například vedle své tradiční podoby budou vybrané rychlé informace poskytovány ve formě použitelné i pro ty publicisty, kteří nejsou tolik ekonomicky erudovaní. Dále chystáme širší využití vybraných sociálních sítí a intenzivnější práci s audiovizuálními výstupy. Výrazně zvětšíme počet tiskových konferencí a seminářů. Úřad připravuje evropský projekt s pracovním názvem „Statistika není nuda“, který bude zaměřen na popularizaci statistiky mezi školáky formou letních školiček a kurzů, nových učebnic v oblasti matematiky, statistiky a pravděpodobnosti. Naplnění mých představ je ale samozřejmě během na dlouhou trať a v této chvíli jsme teprve na začátku cesty.

Co byste popřála české statistice do roku 2011?

Mám dvě velká přání. Prvním přáním je, aby měla trvale vysokou důvěru a podporu respondentů i uživatelů. A druhým, aby představitelé decizní sféry začali více vnímat význam a nezastupitelnost statistiky pro jejich rozhodování, aby si uvědomili, že šetřit se sice dá všude, ale jsou oblasti, kde úspory „za každou cenu“ mohou ve svém důsledku způsobit škody, které vysoce převýší uspořené prostředky.

Děkuji za rozhovor.

Jana Víchová | odbor vnější komunikace

Úspory a organizační změny

Celkem 90 pracovních míst, 41 na ústředí v Praze a 49 v regionech, bylo zrušeno v souvislosti s potřebou úspor nákladů v mzdové oblasti. Pracovní místa, která vznikla díky projektu SLDB, byla přednostně nabízena uvolňovaným zaměstnancům nejen v Praze, ale i v regio-

nech. Odbor personalistiky a mezd intenzivně jednal se zaměstnanci, kterých se schválená redukce týkala a společně hledali řešení těchto složitých životních situací.

K 1. říjnu 2010 bylo zřízeno sedmáct nových pracovních míst v ústředí v Praze, přičemž sedm

z těchto pracovních pozic bylo obsazeno stávajícími pracovníky úřadu. „Naší prioritou bylo využívat vnitřních zdrojů úřadu pro obsazení nových pracovních míst. Jsou zde kvalifikovaní a kompetentní pracovníci a je škoda každého odborníka, který opustí naše řady,“ uvedla předsedkyně Iva Ritschelová. Tato nově zřízená místa souvisí s budováním strategicky důležitých odborů, a to Odboru vnější komunikace a Odboru veřejných zakázek a právních služeb.

Další cestou, kde lze hledat úspory v oblasti mzdových prostředků, je záměr vedení úřadu, kterým je hledání možností, jak spojit, zrušit či jinak zorganizovat malé organizační útvary a snížit tak počet vedoucích zaměstnanců. V rámci první etapy organizačních změn bylo rozhodnuto o snížení počtu řídicích stupňů, k 30. září 2010 byla zrušena všechna samostatná oddělení a referáty, dále došlo ke slučování oddělení. Druhá etapa organizačních změn se projevila od nového roku. Bylo zrušeno pět stávajících odborů a zřízeno dva nové, v oblasti redukce oddělení bylo zrušeno osm oddělení. Výsledkem těchto dvou etap organizačních změn je snížení počtu

vedoucích pozic celkem o 25, a tím i snížení objemu prostředků na příplatky za vedení. Všechny výše uvedené změny se týkaly zejména ústředí ČSÚ. Stranou organizačních změn však nemohou zůstat ani regionální pracoviště, která jsou tykadly Českého statistického úřadu v jednotlivých krajích České republiky.

Třetí etapa organizačních změn se týká změny systému řízení regionálních pracovišť. O jejich důležitosti pro kvalitní statistickou službu nelze pochybovat. Vedení úřadu reflektuje skutečnost, že je potřeba se na problematiku regionů podívat s nadhledem a z mnoha úhlů pohledu. Z tohoto důvodu se před realizací třetí, „regionální“, etapy vedla velmi široká diskuze k těmto změnám. Do diskuze jsou zapojeni bývalí předsedové ČSÚ i celá Česká statistická rada a usilujeme i o zapojení našich specialistů z regionů. Dle závěrů této odborné diskuze bude rozhodnuto, jakým způsobem bude k řízení regionů přistoupeno a bude připravena realizace jednotlivých kroků.

Nutnost realizovaných změn v organizační struktuře objasnila předsedkyně úřadu Iva Ritschelová na manažerském poradě ČSÚ.

V předvánočním období se diskutovalo o vytváření klíčových determinujících podmínek, které povedou k efektivnímu hospodaření s omezenými rozpočtovými prostředky, o využívání administrativních zdrojů dat a snižování zátěže respondentů. Představily se zde prioritní úkoly pro rok 2011 – bezproblémové zvládnutí SLBD, další rozvoj statistických registrů pro zabezpečení potřeb státní statistické služby, revize národních účtů, a to včetně změn metodiky ve statistice zahraničního obchodu.

redakce

Ing. Jana Kostková
oddělení personalistiky

Aktualizace Číselníku zemí

První den nového roku 2011 nabył účinnosti aktualizovaný Číselník zemí (dále jen „číselník“).

Aktualizaci číselníku provádí Český statistický úřad buď na základě podkladů publikovaných Mezinárodní organizací pro normalizaci – v angličtině International Organization for Standardization (ISO), nebo na základě potřeb uživatelů.

Do číselníku aktualizovaného sdělením ČSÚ ze dne 14. prosince 2010, které vyšlo ve Sbírce zákonů pod číslem 394 v částce

141/2010, byly promítnuty změny k mezinárodní normě ISO 3166-1.

Z důvodu aktuálních potřeb uživatelů byla do číselníku zařazena položka Kosovo. Z konkrétních změn, kterých Číselník zemí doznal a které uvádí následující tabulky, zdůrazňujeme zavedení zemí Saint Barthélemy s numerickým kódem 652 a alfabetskými kódy BL (dvoumístný) a BLM (třímístný), Svatý Martin (fran-

couzská část) s numerickým kódem 663 a alfabetskými kódy MF (dvoumístný) a MAF (třímístný) a již zmiňované Kosovo jakožto provizorní položka s numerickým kódem 095 a alfabetskými kódy XK (dvoumístný) a XKO (třímístný).

Číselník zemí zavedl Český statistický úřad pro statistické účely a pro účely mezinárodního srovnávání již v roce 1993. Před-

mětem číselníku, jak název napovídá, jsou země světa, tedy státy a případně také závislá území, jejich názvy v angličtině a češtině a numerické a alfabetské kódy. Číselník byl od roku 1993 mnohokrát aktualizován, poslední aktualizace je ze dne 14. prosince 2010.

Číselník zemí v aktualizované podobě publikuje ČSÚ na svých stránkách na adrese www.czso.cz v záložce Klasifikace, číselníky.

Změny zavedené Mezinárodní organizací pro normalizaci (ISO)

Kód země			Český název země		Anglický název země		Druh změny
N-3	A-2	A-3	plný	zkrácený	plný	zkrácený	
068	BO	BOL	Mnohonárodní stát Bolívie	Bolívie	the Plurinational State of Bolivia	Bolivia, Plurinational State of	2, 3
498	MD	MDA	Moldavská republika	Moldavsko	the Republic of Moldova	Moldova (the Republic of)	2
499	ME	MNE	Černá Hora	Černá Hora	Montenegro	Montenegro	3
524	NP	NPL	Nepálská federativní demokratická republika	Nepál	the Federal Democratic Republic of Nepal	Nepal	3
652	BL	BLM	Saint Barthélemy	Saint Barthélemy	Saint Barthélemy	Saint Barthélemy	1
654	SH	SHN	Svatá Helena, Ascension a Tristan da Cunha	Svatá Helena, Ascension a Tristan da Cunha	Saint Helena, Ascension and Tristan da Cunha	Saint Helena, Ascension and Tristan da Cunha	2
663	MF	MAF	Svatý Martin (francouzská část)	Svatý Martin (francouzská část)	Saint Martin (French part)	Saint Martin (French part)	1
862	VE	VEN	Bolívarovská republika Venezuela	Venezuela	the Bolivarian Republic of Venezuela	Venezuela, Bolivarian Republic of	2

Provizorní položka Kosovo (kódy N-3 a A-2 byly převzaty

z evropské klasifikace zemí GEONOM, kód A-3 byl stanoven Českým statistickým úřadem)

Kód země			Český název země		Druh změny
N-3	A-2	A-3	plný	zkrácený	
095	XK	XKO	Republika Kosovo	Kosovo	4

Vysvětlivky k tabulkám:

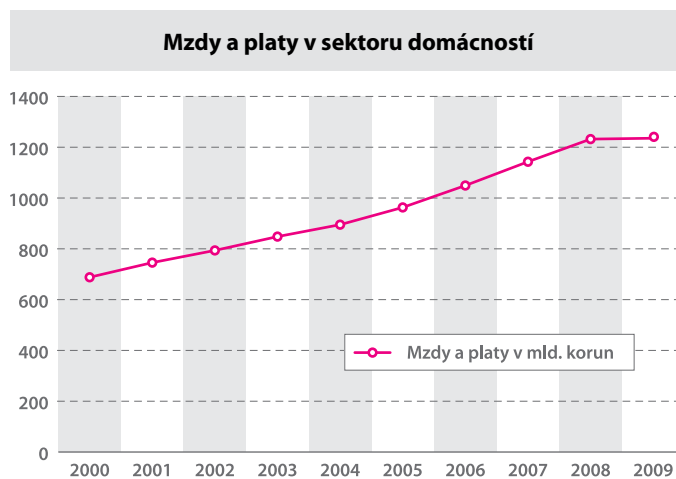
Kód země: N-3 – numerický trojmístný kód země; A-2 – alfabetský dvoumístný kód země; A-3 – alfabetský trojmístný kód země. **Druh změny:** 1 – nová položka; 2 – změna zkráceného názvu; 3 – změna plného názvu; 4 – nově zavedená provizorní položka

Mgr. Jaroslava Fabianková
oddělení klasifikací,
číselníků a SMS

Krize jako chytrá horákyně: v českých domácnostech byla i nebyla

Šrámy, které utrpěly české domácnosti vlivem hospodářské krize v roce 2009, nebyly příliš hluboké. Plyne to z analýzy jejich úhrnných příjmů a spotřeby spolu s užitím peněz, které dokázaly odložit v podobě různých typů úspor a investic. Dopad krize však vnímá každá domácnost jinak. Řada z nich se s výsledkem úhrnných čísel ztotožnit nemůže. Ale národní účetnictví pracuje s velkými čísly a o zákonu velkých čísel a ošidnosti průměrů ví mnohé nejen statistici. Tak jak to tedy bylo v úhrnu?

Nakládání s penězi ve smyslu příjmů a výdajů domácností mapuje statistika dvojím způsobem. Jednak vyhodnocuje odpovědi těch domácností, které pro ni vedou rodinné účetnictví a následně je zpracovává tak, aby výsledek odpovídal celé populaci. Druhý pohled pak nabízí národní účetnictví, které pro tyto účely komponuje zvláštní bilanci: má stranu zdrojů obsahující různé typy příjmů domácností (v hrubé nebo čisté podobě) a dále stranu užití, které dominují výdaje domácností na individuální spotřebu a menší část tvoří jejich hrubé úspory. Tento komplexní ukazatel, schopný mapovat toky peněz v sektoru domácností, se nazývá hrubý disponibilní důchod. Změny v něm ukázaly, že celkové příjmy českých domácností klesly v krizovém roce 2009 proti ro-

ku 2008 pouze nepatrně, jejich spotřeba rovněž jen neznatelně stoupla a vytvořené úspory byly zhruba o desetinu slabší. Hmotné investice domácností dokonce narostly. Jen novým úsporám ve formě finančních produktů museli Češi v roce 2009 pustit žilou. Pojďme však na čísla.

Peněžní zdroje domácností v úhrnu stagnovaly

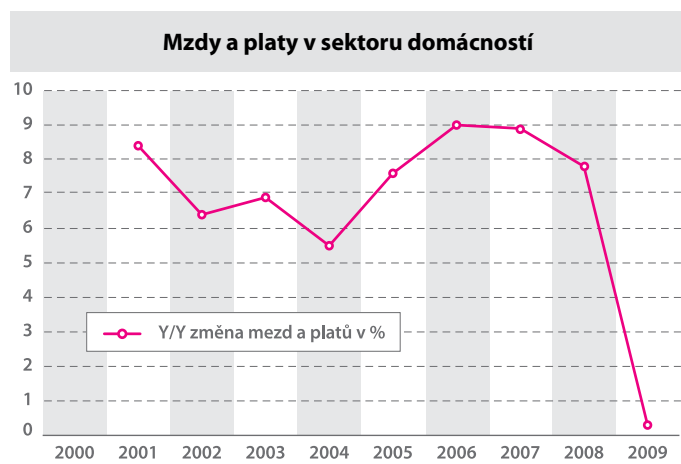
Výpadek celkových peněžních zdrojů českých domácností byl v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 jen zcela nepatrný – jejich hrubý disponibilní důchod se snížil o 11,1 mld. korun, což je při jeho téměř dvoubilionové výši (1 976 mld. korun) částka prakticky zanedbatelná.

Pokud však srovnáme praktickou stagnaci hrubého disponibilního důchodu českých domácností v roce 2009 (-0,6 %) s jeho předchozími tempy, ukazuje se samozřejmě zhoršení – v letech 2005–2008 rostl úhrn příjmů českých domácností v průměru ročně o silných 7,8 %, tj. dokonce rychleji než nominální HDP (+7 %). Takto

vysoký růst hmotné úrovně života českých domácností přinesla silná a relativně dlouhá ekonomická konjunktura. Předchozí slabší průměrné roční tempo hrubého disponibilního důchodu z let 2000–2004 (+4,8 %) ovlivnilo i jeho dynamiku za celé období 2000–2008 (+6,2 % ročně). Samotný krizový rok 2009 pak průměrné roční tempo růstu úhrnných příjmů českých domácností za dekádu snížil na 5,4 %, což bylo jen o málo méně, než kolik činil za roky 2000–2009 průměrný růst ekonomiky (+5,8 %). Jak se však vyvíjely jednotlivé typy příjmů?

Mzdy stouply, příjmy z podnikání a kapitálu poklesly

Při pohledu na jednotlivé zdroje příjmů působí jako paradox, že příjmy z práce (mzdy a platy) při poklesu ekonomiky dokonce velmi nepatrně stouply. Jak je to možné, když ztráty pracovních míst byly statistické a podle všech makroekonomických pouček by měl být nižší i objem vyplacených mezd? Tento paradox české ekonomiky je vysvětlitelný dvěma faktory – zčásti nižší nemocností, více však propouštěním především nízkopříjmových zaměstnanců, což neovlivnilo celkový objem mezd v takové míře, jako kdyby práci

ztráceli zaměstnanci s vyššími příjmy. Mzdy a platy, tvořící téměř dvě třetiny hrubého disponibilního příjmu českých domácností, tak stouply proti roku 2008 o 0,3 %.

Naproti tomu příjmy českých domácností z podnikání, představující zhruba čtvrtinu jejich celkových peněžních zdrojů, v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 poklesly (-8,8 %). Šlo o logický dopad krize poptávky na segment živnostníků a jejich zisky.

K nejvýraznějšímu propadu však došlo v tzv. čistých příjmech domácností z vlastnictví – v nich hraje prim především rozdíl mezi objemem úroků, které domácnosti dostanou za své vklady u peněžních institucí a objemem úroků, které jim zaplatí za získané půjčky. V roce 2009 klesly jedny i druhé – u přijatých úroků jednak vlivem nízkých úrokových sazeb, ale hlavně tím, že lidé vybírali své vklady deponované na termínovaných a spořicí účetech a přesouvali je ve značné míře na účty netermínované. Současně s tím se ztenčil i objem úroků, které domácnosti platily finančním institucím za poskytnuté úvěry, vysvětlitelný zmírněním zadluženosti v podobě drahých spotřebitelských úvěrů. Celkově se tak čisté příjmy českých domácností z vlastnictví v roce 2009 výrazně zredukovaly na 100 mld. korun ze 132 mld. korun v roce 2008.

Ovšem kromě vyjmenovaných druhů příjmů pomohl udržet fi-

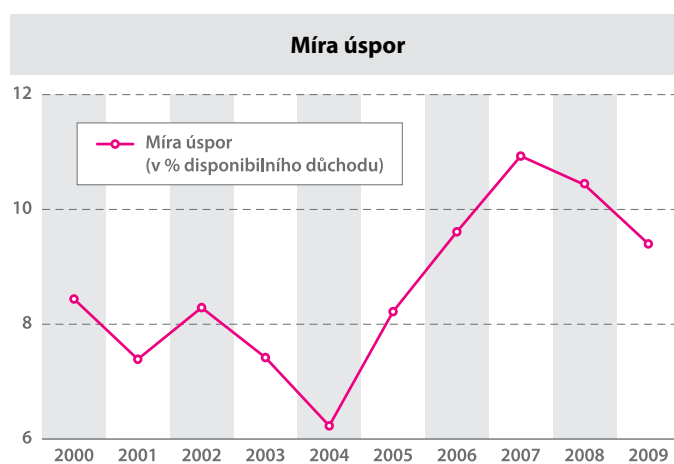
nanční zdraví českých domácností v roce 2009 ještě další významný hráč – přerozdělovací systém.

Přerozdělení pomohlo

Toky peněz mezi sektorem domácností a vládním sektorem (a naopak) jsou operacemi přerozdělení. Právě ty ovlivnily v roce 2009 výrazně skutečnost, že dopady krize na sektor domácností byly snesitelné – od vládního sektoru získaly domácnosti v čistém vyjádření o 75 mld. korun více než v roce 2008. Bylo to tím, že jednak do systému méně odvedly, jednak z něj více získaly.

Na běžných daních z příjmů a z majetku zaplatily české domácnosti o 14 mld. korun méně ve srovnání s rokem 2008, a na sociálních příspěvcích (bez příspěvků zaměstnavatelů) o 16 mld. méně. Platby od domácností vládnímu sektoru tak byly v roce 2009 meziročně nižší o 30 mld. korun. Naopak peněz přijatých od vládního sektoru (především sociálních dávek) bylo proti roku 2008 o 45 mld. korun více, protože krizový stav ekonomiky si logicky vynutil potřebu vyplácet více dávek než ve fázi růstu ekonomiky.

Saldo z přerozdělení v roce krize tak výrazně stoupl na 145 mld. korun. Dá se odhadnout, že díky daňovým změnám a „zastropování“ plateb pojistného mohly ze zmíněných 30 mld. korun, které zůstaly domácnostem v ro-

ce 2009 oproti roku 2008 „v kapse“, těžit především domácnosti vysokopříjmové. Naopak domácnostem s nízkými příjmy pomohl v době ekonomické krize systém přerozdělení posílením přijatých sociálních dávek.

Růst spotřeby ochabl, přírůstek úspor se snížil

Otevřené horizonty spotřeby patrné od 90. let minulého století a především mentální změny v náhledu na dluhy katapultovaly výdaje českých domácností na konečnou spotřebu v roce 2008 na 1,804 bil. korun. Za roky 2000-2008 stouply výdaje reálně o 33 %, nominálně o 59 % (za telekomunikační služby vydaly domácnosti zhruba třikrát více stejně jako za zdraví, za potraviny utratily o 41 % více). V roce 2009 (+0,03 %) pak zůstala spotřeba domácností prakticky na úrovni předchozího roku, když stoupla o pouhých 666 mil. korun, tj. 0,03 %. I tak byly spotřební výdaje v tomto roce vyšší proti výdajům v roce 2000 o téměř půl bilionu korun. Přestože k meziročnímu snížení spotřeby nedošlo, lze výraznou ztrátu jejího tempa (v roce 2008 vzrostla o téměř 9 %) přičíst dopadům krize.

Schopnost odkládat nespotřebovanou část příjmů jako úspory se u českých domácností v roce 2009 snížila. Lidé uspořili 185 mld. korun, což bylo o 11 % méně

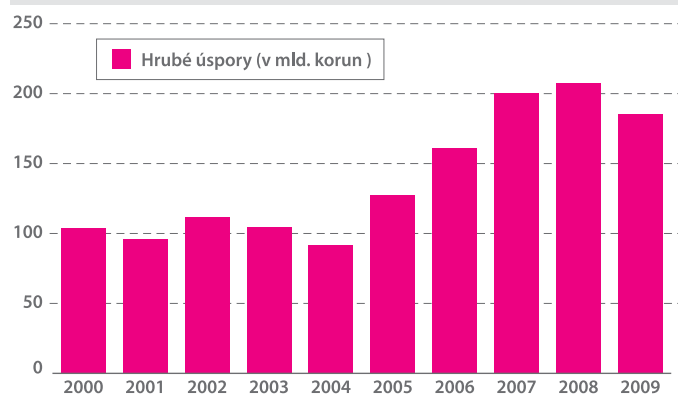
než v roce 2008 (207 mld. korun). Klesla tak i míra úspor (na 9,4 %) poměřující hrubé úspory k výši hrubého disponibilního důchodu, přesto však zůstává třetí nejvyšší v dekadě 2000–2009. Jak lidé s úsporami naložili?

Silnější hmotné investice, slabé finanční úspory

Hmotné investice českých domácností v krizovém roce 2009 neklesly, naopak překvapivě stouply (+7,7 mld. korun na 190 mld. korun). Mírně se totiž snížily již v roce 2008 (-4,1 mld. korun). Toto zjištění může souviset s propadem poptávky na realitním trhu v roce 2008, protože většina pořízených hmotných fixních aktiv souvisí u českých domácností s investicemi do bydlení (poklesly hodnoty pořízení jak nových tak i použitých fixních aktiv). Přitom dlouhodobě převažuje pořizování těch použitých, což souvisí hlavně s privatizační stávajícími byty – např. v roce 2008 pořídily české domácnosti nová fixní aktiva v hodnotě 143 mld. korun, ale použitá fixní aktiva za 253 mld. korun.

Naopak umístění nespotřebované části příjmů do finančních produktů a hotovosti české domácnosti v roce 2009 výrazně omezily – přírůstek oběživa a vkladů spadl na polovinu (z historických +188 mld. korun v roce 2008

Hrubé úspory domácností

na +99 mld. korun), objem peněz v oběhu dokonce o 14 mld. korun poklesl. Přírůstek netermínovaných vkladů však ve srovnání s rokem 2008 výrazně nižší nebyl (97 mld. korun proti 113 mld. korun) a domácnosti tak zřejmě preferovaly vyšší likviditu – už pouze doznával jev charakteristický zejména pro rok 2008, kdy přesun peněz na netermínované účty byl extrémní a souvisel s počínajícími obavami o budoucnost v posledních měsících roku 2008. Podstatně nižší byl i přírůstek peněz domácností v penzijních fondech (+14 mld. korun proti +24 mld. korun v roce 2008). Na životním pojištění sice stoupl, ale především vlivem metodické změny ve vykazování.

Domácnosti a dluhy: zmoudření?

Krise výrazně zasáhla chuť domácností dále se zadlužit. Nové půjčky byly ve srovnání s rokem 2008 jen

asi třetinové (+54 mld. proti +144 mld. korun). Podepsala se na tom jak zhoršená schopnost českých domácností přijímat další závazky daná nepochybně krizí, tak i větší obezřetnost bank. Přesto celkové stavy půjček obyvatelstvu od bank v roce 2009 dále narůstaly (na 897 mld. korun z 808 mld. korun v závěru roku 2008), zatímco stavy půjček od nebankovních zprostředkovatelů (společnosti splátkového prodeje, leasingové společnosti), směřované především na spotřebu, velmi dramaticky poklesly (o 28 mld. korun na 111 mld. korun v závěru roku 2009).

To odráží charakter zadluženosti českých domácností, sledujeme-li jejich sociální status daný příjmy. Právě ten ovlivnil jaké jsou dopady krize na zadluženost. Zatímco půjček na spotřebu využívají spíše domácnosti s nižšími příjmy a získávají je hlavně právě od nebankovních společností, o úvěry na bydlení žádají – a vzhledem ke své

bonitě je také dostávají – domácnosti výšepríjmové. Proto krizový rok 2009 výrazně zredukoval nové půjčky na spotřebu u lidí s nižšími příjmy, kteří také více doplatili na vývoj na trhu práce. Ti s vyššími příjmy naopak posílili svoji bonitu po zavedení legislativních změn (zastropování pojistného, výraznější pozitivní efekt byl u nich i v případě rovné daně).

Sektor domácností docílil i za krize přebytku

Praktická stagnace úhrnných příjmů i spotřeby českých domácností za krize v roce 2009 nedevastovala finanční kondici českých domácností. Ale jen na první pohled. Je nutné si uvědomit, že předchozí růsty příjmů v podobě hrubého disponibilního důchodu domácností stejně jako dynamika jejich výdajů na spotřebu byla vlivem ekonomické konjunktury extrémně vysoká. Z tohoto úhlu, tj. jako vý-

razná ztráta dynamiky, byl dopad krize na české domácnosti citelný. Nižší přírůstek úspor rozdělily české domácnosti na investice do hmotných aktiv souvisejících především s bydlením, které byly proti roku 2008 dokonce vyšší. Naopak silnou redukcí zaznamenala finanční akumulace a také výrazně nižší nové dluhy domácností v roce 2009.

I přesto, že aktiva českých domácností se zvýšila v roce 2009 podstatně méně než v roce 2008 (+133 mld. korun proti 242 mld. korun), byl tento sektor schopen celkově hospodařit s přebytkem (+14 mld. korun) použitelným pro financování těch sektorů české ekonomiky, které v krizovém roce 2009 vykazovaly schodek hospodaření.

Ing. Drahomíra Dubská, CSc.
sekce makroekonomických statistik

Růst důvěry pokračuje

Výsledky měsíčního konjunkturálního průzkumu za prosinec 2010 uzavřely řadu dvanácti informací sledujících celkovou důvěru v domácí ekonomiku. Poskytly tak zároveň příležitost k prvnímu bližšímu hodnocení celého roku 2010.

Výsledky průzkumů signalizovaly v průběhu roku křehké ožívání české ekonomiky. Z našich šetření vyplývá, že toto ožívání bylo výrazně diferencované a závislé zejména na vývoji poptávky po českém exportu.

Indikátor spotřebitelské důvěry v první polovině roku 2010 kolísal nad úrovní indikátoru důvěry podnikatelů, což souviselo především s poklesem nezaměstnanosti a nízkou inflací. V druhé polovině roku přešel do poklesu, který se v prosinci 2010 zastavil. Hlavním důvodem byly rostoucí ceny potravin a první dopady fiskálních úspor.

Průmysl – opora pozitivního vývoje

Důvěra podnikatelů se v průběhu roku postupně zvyšovala a zvláště v 2. pololetí dosáhla výrazně pozitivních hodnot. Rostl také zájem po další pracovní síle, bariéra nedostatečné zahraniční poptávky se

snížila a ve zpracovatelském průmyslu bylo zaznamenáno oživení investic.

Tahounem pozitivního vývoje důvěry podnikatelů byl průmysl. Indikátor, s nepatrnými výkyvy, nepřetržitě rostl. Dařilo se zejména výrobě motorových vozidel, elektrotechnickému průmyslu a hutnictví. Zcela opačný vývoj byl v odvětví stavebnictví, kde indikátor, rovněž s nepatrnými výkyvy, nepřetržitě klesal. Pokles ve stavebnictví byl ovlivněn prudkým poklesem bytové výstavby (o více než 1/5) a v druhé polovině roku výrazným omezením financování inženýrských staveb.

Vývoj v odvětví obchodu a služeb lze v roce 2010 označit za ne-

stabilní a rozkolísaný. Růsty byly střídány poklesy.

Ze závěrů konjunkturálních průzkumů v závěru roku lze odvodit, že vývojové tendence budou pokračovat i v 1. čtvrtletí roku 2011, což podporuje i výsledek německého indexu podnikatelského klimatu IFO. Oživení bude i nadále křehké, zejména z důvodu protisměrného vývoje v průmyslu a stavebnictví, a pokračujícího kolísání v odvětvích obchodu a služeb.

Konjunkturální průzkum za prosinec 2010 v detailech najdete na www.czso.cz

Ing. Josef Vlášek
sekce produkčních statistik

Index spotřebitelských cen za rok 2010

Míra inflace v roce 2010 ve výši 1,5 % je třetí nejnižší za posledních 20 let. Nižší hodnoty byly pouze v letech 2003 (0,1 %) a 2009 (1,0 %). Růst spotřebitelských cen byl ovlivněn zejména zvýšením DPH a zvýšením spotřebních daní u pohonných hmot, alkoholických nápojů a tabákových výrobků. Opačně působila na inflaci snižující se spotřebitelská poptávka po zboží a službách. Na té se podepsal nepříznivý vývoj ekonomiky v loňském roce.

Vliv jednotlivých oddílů spotřebního koše na zvýšení cenové hladiny o 1,5 % v roce 2010 ilustruje rozklad přírůstku indexu spotřebitelských cen.

Nejvíce se na vývoji inflace podepsaly ceny v bydlení, a to i přes to, že jejich růst byl nejnižší od roku 1994. Nižší růst byl způsoben hlavně poklesem cen elektřiny a zemního plynu. Opačným smě-

rem působily ceny nájemného, které vzrostly téměř o 10 %. To je výrazně méně než v předchozích dvou letech. Také ceny vodného, stočného a tepla nevzrostly tolik jako v roce 2009.

Druhý největší vliv na míru inflace měl růst cen alkoholu a tabáku, který byl zejména způsoben již zmíněným zvýšením spotřební daně a DPH.

Výrazný vliv na růst inflace měly také ceny potravin a nápojů a ceny v dopravě. Ceny potravin pokračovaly v první polovině roku 2010 v meziročním poklesu z roku 2009. V druhé polovině roku začal růst cen potravin, který vyvrcholil v prosinci. Růst cen v dopravě ovlivnily nejvíce ceny pohonných hmot, které v průběhu loňského roku značně kolísaly. Od růstu v lednu (v důsledku zvýšení daní) a podzimní pokles až k opětovnému růstu na konci roku. Ceny

Rozklad meziroční změny indexu spotřebitelských cen v roce 2010 v procentních bodech	
ODDÍL	
ÚHRN	1,5
Potraviny a nealkoholické nápoje	0,3
Alkoholické nápoje a tabák	0,4
Odívání a obuv	-0,1
Bydlení, voda, energie, paliva	0,5
Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	0,0
Zdraví	0,1
Doprava	0,3
Pošty a telekomunikace	-0,1
Rekreace a kultura	-0,1
Vzdělávání	0,0
Stravování a ubytování	0,1
Ostatní zboží a služby	0,1

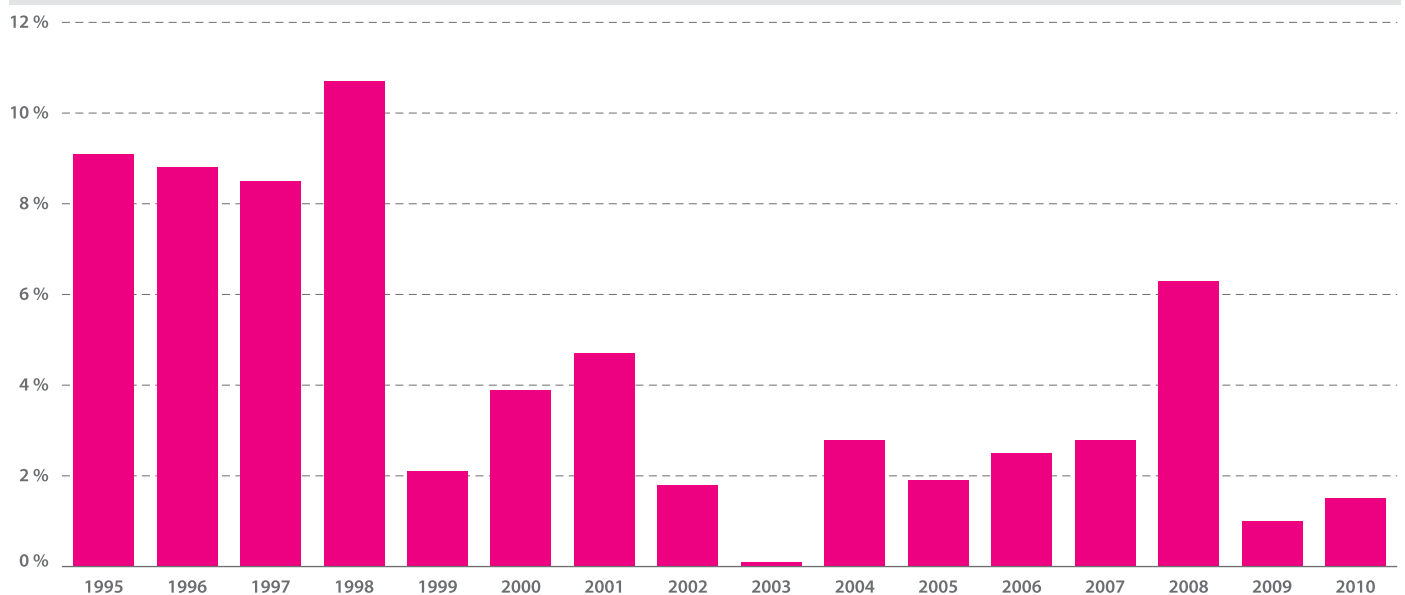
osobních automobilů naopak v roce 2010 klesly téměř o 12 %.

Na druhé straně, některé zboží a služby byly levnější než v roce 2009. Týkalo se to například cen oblečení, obuvi, poštovních a tele-

komunikačních služeb a dále ceny v rekreaci a kultuře.

Ing. Tomáš Chrámecký
odbor vnější komunikace

Roční míra inflace (předchozí rok = 100)

Dohoda mezi ČSÚ a Ústeckým krajem

Spolupráci mezi ČSÚ Ústí nad Labem a Ústeckým krajem prohloubily hejtmanka Ústeckého kraje Jana Vaňhová a předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová. Dohodu o spolupráci potvrdily svými podpisy v první polovině prosince 2010.

Předmětem této smlouvy je vytvoření užších vazeb mezi ČSÚ a Ústeckým krajem nejen v oblasti využití, zpracování a prezentace dat charakterizujících převážně Ústecký kraj, ale i zkvalitnění a zefektivnění práce v analytické činnosti. Spolupráce dále spočívá ve stanovení a vyhodnocení plnění přijatých statisticky měřitelných cílů v důležitých programových, projektových a koncepčních materiálech Ústeckého kraje. Vzájemná spolupráce našla své uplatnění již v minulosti, při přípravě publikací „Udržitelný

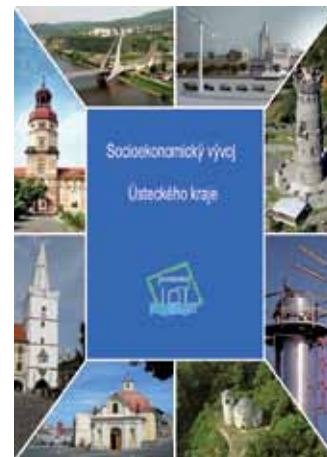
rozvoj“ a „Rozvoj venkova“, která byla přímo „užitá“ na míru potřebám Ústeckého kraje.

ČSÚ se zavázalo ze svých datových zdrojů poskytovat potřebné informace sociálně ekonomického a demografického charakteru. Obě strany se také dále dohodly na oboustranné informovanosti o připravovaných jednorázových akcích, statistických šetřeních či publikační činnosti.

Spolupráce ČSÚ Ústí nad Labem se zástupci Ústeckého kraje

probíhá již několik let, ale v posledním období nabrala na intenzitě a došlo k jejímu výraznému rozvoji. Ke konci loňského roku vydal Krajský úřad Ústeckého kraje ve spolupráci s ČSÚ Ústí n. L. publikaci „Vše o Ústeckém kraji“ s doprovodnou praktickou částí „Ústecký kraj v číslech“ (obě části jsou v české a anglické verzi). Hlavním cílem publikace bylo prostřednictvím vybraných ukazatelů představit Ústecký kraj v porovnání s dalšími kraji České republiky. Publikace uvádí čtenáře do problematiky kraje zajímavým způsobem a seznamuje ho se zvláštnostmi regionu. V části Ústecký kraj v číslech je díky barevnému grafickému provedení čtenáři na první pohled zřejmé, v jakých oblastech Ústecký kraj vyniká a kde jsou jeho slabší stránky.

Když se publikace zpracovávala, realizovalo se několik osobních setkání a prezentací, které se většinou týkaly jednak potřeby metodických konzultací, statistických výpočtů, vysvětlení termínů a do-

stupnosti dat, tak i vhodnosti měření daných jevů.

Publikace se setkala s pozitivní odezvou, a proto se Ústecký kraj rozhodl i v letošním roce vydat obdobné dílo s názvem „Socioekonomický vývoj Ústeckého kraje“. Práce v současné době finišují a o konečném výsledku budeme případně informovat příště.

Český statistický úřad úzce spolupracuje i s dalšími krajskými úřady. Dohody o spolupráci jsou podepsány, zatím kromě kraje Středočeského, Libereckého a Olomouckého, ve všech krajích včetně Magistrátu hl. města Prahy.

Ing. Monika Raušerová
oddělení regionálních analýz
a informačních služeb
Ústí nad Labem

Úleva drobným podnikatelům

ČSÚ pokračuje v naplňování svého dlouhodobého záměru, kterým je snižování administrativní zátěže respondentů.

Na 28 000 drobných podnikatelů nebude dále vyplňovat statistické dotazníky. Výkazy statistických zjišťování P4-01 za rok 2010

(Roční výkaz pro malé ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví) se díky vyhlášce Českého statistického úřadu (vyhláška 367/2010 Sb.) ruší.

ČSÚ zprostil této povinnosti malé ekonomické subjekty – fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku, ke dni 15. prosince 2010. Jedná se například o drobné podnikatele v oboru stavebnictví, po-

hostinství, ubytování, pojišťovnictví apod. Přestože zjišťování nebylo rozsáhlé, obsahovalo 55 položek, respondenti vůči němu vznášeli výhrady s odkazem na existenci účetních dat. Pro úplnost uvedme, že výběr 28 tisíc respondentů byl proveden z celkového počtu 1 012 tisíc aktivních podnikajících fyzických osob a z tohoto pohledu zatížení této skupiny nebylo tak významné.

Ke zrušení zjišťování mohlo dojít až po provedení analýz dostupných administrativních dat a návrhu matematicko-statistických modelů pro odhady potřebných dat. Výstupní statistické informace tak budou poskytovány v obdobném rozsahu jako v uplynulých letech.

Ing. Pavla Trendová
odbor obecné metodiky

Návštěva Statistického úřadu SR

Předsedkyně Českého statistického úřadu doc. Ing. Iva Ritschelová, CSc. navštívila 9. a 10. prosince 2010 Štatistický úrad Slovenskej republiky. Setkala se tam s předsedkyní ŠÚSR PhDr. Ľudmilou Benkovičovou, CSc. Oficiální návštěvy se zúčastnili i další zástupci statistického úřadu jak z české, tak i slovenské strany.

Zleva L. Sliacka, H. Šlégrová, S. Drápal, M. Holubová, Ľ. Benkovičová, I. Ritschelová, P. Nešpor, E. Sidorov

Na setkání se hovořilo o aktuálních otázkách činnosti obou statistických úřadů, včetně problematiky rozpočtu a financování. Předsedkyně slovenských statistiků informovala o dobudování nového výpočetního střediska ŠÚSR. Předsedkyně ČSÚ se zaměřila na informace o provedených organizačních změnách, které vyplynuly z potřeb efektivního zajištění činnosti úřadu

ve stávajících ekonomických podmínkách, informovala o projektech ČSÚ financovaných z prostředků EU a neopomněla ani novinky ve vydávání statistických periodik.

Dalším tématem setkání bylo zajištění zdárného průběhu Sčítání lidu, domů a bytů 2011, a to jak v Česku, tak i na Slovensku. Před-

stavitelé obou úřadů se informovali o právní úpravě SLDB, obsahu dotazníků i připravených postupech pro jejich distribuci a sběr a také o zpracování i zveřejňování výstupů sčítání. Jak se ukázalo, v obou zemích budou moci občané využít nové elektronické formy sběru dat. Zajímavým tématem bylo pro obě

strany i téma komunikační strategie sčítání.

Souběžně probíhala jednání obou stran k problematice disseminace, kdy byly projednány realizované aktivity u příležitosti Světového dne statistiky a příprava prezentací k SLDB. Silným tématem bylo i snižování administrativní zátěže, zabezpečení elektronického sběru dat nebo motivace respondentů.

Setkání mělo na všech úrovních vysoce pracovní a otevřený charakter, který obě strany velmi ocenily. „Spolupráce a vzájemná informovanost obou úřadů umožňuje vzájemně si předávat poznatky a zkušenosti, které přispívají k využívání racionálních přístupů a řešení“, ocenila praktický rámec setkání předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová.

Ing. Hana Šlégrová
odbor mezinárodní spolupráce

Krátce z ČSÚ

Odbor vnější komunikace

Na ČSÚ byl po nástupu nového vedení zřízen Odbor vnější komunikace (OVK). Jeho záměrem je předávání relevantních statistických informací moderní a efektivní formou ke konkrétním cílovým skupinám. V rámci tohoto úkolu se připravuje řada změn, které výrazně doplní stávající způsoby předávání informací o činnostech úřadu. OVK také zajišťuje mediální výstupy a celkovou propagaci instituce.

Ředitelkou Odboru vnější komunikace se stala Jana Víchová, která působí jako odborná mediální lektorka a konzultantka. Před nástupem na tuto pozici pracovala jako ředitelka regionální televize TV Lyra v Ústí nad Labem.

Úřad definoval klíčové cílové skupiny, na které se bude OVK zaměřovat s řízenou komunikací. Smyslem je zvýšit obecnou informovanost o činnosti úřadu. S veřejností bude odbor komunikovat moderními a efektivními způsoby. Kromě tištěných, elektronických a audiovizuálních výstupů přibude i prezentace úřadu a statistických výstupů v prostředí sociálních sítí. Připravuje se i návrh nové koncepce a layoutu odborných časopisů Demo-

grafie a Statistika. Posledně jmenovaný titul se pak přesune mezi odborná periodika vydávaná pouze v anglickém jazyce.

Odbor vnější komunikace bude v roce 2011 připravovat i změnu jednotného vizuálního stylu úřadu.

Soutěž o nový název časopisu

Vítězkou soutěže o nový název časopisu Zpravodaj ČSÚ se stala odborná pracovnice Oddělení matematicko-statistických metod a statistické kvality ČSÚ Mgr. Žofia Jirasová (na snímku).

Název STATISTIKA & MY vybrala redakční rada z celkem 163 došlých návrhů zaměstnanců úřadu. Děkujeme všem účastníkům soutěže o název časopisu. Vítězka byla odměněna předsedkyní ČSÚ Ivou Ritschelovou na jednání redakční rady dne 14. 1. 2011.

redakce

Digitalizace časopisu Demografie

Český statistický úřad zahájil digitalizaci všech ročníků časopisu Demografie - revue pro výzkum populačního vývoje.

Z historie časopisu Demografie

Tento odborný časopis začal Státní úřad statistický vydávat již od roku 1959. U jeho zrodu stály významné osobnosti, především pak Dr. František Fajfr, filozof, demograf a také předseda tehdejšího Státního úřadu statistického, a dále Dr. Vladimír Srb, jeden z největších československých a českých demografů a demografických statistiků poválečného období, který pak provázel tento časopis autorsky i redakčně téměř půl století.

Realizace myšlenky vydávání odborného demografického časopisu měla neobyčejný význam vědecký i praktický. Při desátém výročí časopisu předseda Státního statistického úřadu Jan Kazimour uvedl:

„Když v roce 1959 začal Státní úřad statistický vydávat revue De-

demografie, nebylo to proto, aby se dostalo československé demografii cti publikovat v samostatném časopise výsledky svých prací, ale ze skutečných objektivních potřeb. Bylo to v době, kdy poválečný populační vzestup se rozplýval do ztracena, kdy snižující se úmrtnost ještě stále vytvářela dojem rychlého růstu obyvatelstva, kdy však demografové začali již signalizovat budoucí změny celého populačního vývoje. Demografická věda i demografická statistika měly proto v této době velmi důležitou úlohu“.

Zaměření časopisu Demografie

Časopis byl již od svého počátku zaměřen na široký okruh nejrozličnějších problémů souvisejících s populační problematikou. V mnoha případech je až překva-

pující, jaká témata se v Demografii již před desetiletími objevovala. I když hlavní váha spočívala v hodnocení populačního vývoje, plodnosti a úmrtnosti, v názorech

na otázky populační a rodinné politiky, nacházíme zde témata z medicíny, do určité míry tehdy tabuizované sociologie, hodnocení životních podmínek a dokonce v 60. letech životní prostředí a mnohé jiné. Ve své době (od konce 60. let) bylo také zcela výjimečné publikování celé řady statí

věnovaných problematice romské. Není proto divu, že i nejstarší ročníky časopisu jsou stále vyhledávány pro jejich nepochybnou informační, historickou, metodologickou a odbornou hodnotu.

Projekt digitalizace

Proto vznikl, věříme, že velmi užitečný záměr, a to digitalizovat všechny ročníky časopisu a celý tento soubor zveřejnit na internetových stránkách ČSÚ. Tato myšlenka byla poprvé oznámena na Demografické konferenci, která byla uspořádána Českou demografickou společností na počest 50. výročí založení časopisu Demografie. Digitalizaci podpořilo nové vedení ČSÚ a záslužné práce na ní se ujali pracovníci útvaru centrálního zpracování.

Padesát ročníků časopisu Demografie obsahuje asi 18 tisíc stránek, v nichž nalezneme nejméně 1 500 odborných statí a stovky dalších informací, přehledů a jiných příspěvků. Předpokládá se, že na internetových stránkách bude tento dnes již i historický pramen zveřejněn v celém rozsahu nejpozději do konce roku 2011. Bude tak daleko více

a snadněji zpřístupněn nejen pro účely studijní, badatelské a vědecké a všem, kteří se demografickou problematikou zabývají, ale i široké veřejnosti.

Ing. Jiřina Růžková, CSc.
oddělení metodiky, analýz
a diseminace sčítání

Počet návštěvníků stránek WWW.CZSO.CZ roste

V roce 2010 prošlo přes hlavní stránku webové prezentace ČSÚ 1 865,2 tisíc unikátních návštěvníků (o 258,4 tisíc více než v roce 2009). Hlavní stránka byla v roce 2009 zobrazena 3 638,5 tisíckrát (o 679,9 tisíc více než v roce 2009).

V prosinci 2010 prošlo přes hlavní stránku internetové prezentace ČSÚ 129,7 tisíc návštěvníků¹ (o 31 tisíc méně než v listopadu 2010). Hlavní stránka byla zobrazena 278,9 tisíckrát (o 76,8 tisíc zobrazení méně než v měsíci listopadu).

Ve srovnání s prosincem roku 2009 došlo v počtu zobrazení k nárůstu o 31,8 % a v počtu unikátních zobrazení k nárůstu o 16,6 %.

Průměrný denní počet návštěvníků hlavní stránky internetové prezentace ČSÚ byl v prosinci 4 186.

Internetové stránky ČSÚ v roce 2011

Úvodní stránka webu Českého statistického úřadu www.czso.cz doznala s novým rokem úprav v navigaci. Důvodem byly změny v publikačním systému, které postupně probíhaly v posledních letech (zrušení některých publikací, zavedení datových sad), a také snaha zjednodušit uživatelům přístup k informacím a usnadnit jim orientaci na stránkách.

Proto jsme se rozhodli pro **jednotný tematický přístup** ke statistikám. Hlavním navigačním prvkem je nově upravená horní

vodorovná lišta se šesti základními tematickými skupinami: Lidé a společnost; Ekonomika; Trh práce a mzdy; Věda, IT; Zemědělství, ekologie; Vícetematické informace.

Tematické členění se dosud lišilo v navigaci webu a v publikacích. Sjednocením témat jsme zjednodušili orientaci uživatelům internetových stránek. K dispozici mají všude stejné třídění.

V pravé části úvodní stránky byl **zrušen rozcestník** na deset tematických skupin publikací. Ke statistickým publikacím se uživatelé nyní snadno dostanou přes horní tematickou lištu a nebo je najdou v Katalogu produktů. Ten obsahuje seznam všech produktů, které v roce 2011 ČSÚ vydá, a veškeré informace o nich. Jsou zde zahrnuty publikace, ale také rychlé informace, časové řady nebo analýzy. **Přesunuty** byly také některé **informační a navigační prvky** – např. tabulka Vybraných ukazatelů nebo mapa pro rychlý přechod na krajské stránky.

Novou podobu dostal **Ceník informačních služeb a produktů**. Obsahuje jak úplný seznam nabízených služeb, databází a výběrů z nich, tak i ceník všech nabízených publikací.

Aktuální podoba úvodní stránky Českého statistického úřadu.

Chystané úpravy

Uvedenými změnami však seznam úprav plánovaných na rok 2011 nekončí. V minulém roce naše stránky hodnotila externí firma zabývající se internetovým poradenstvím. Konečná analýza potvrdila naši domněnku, že je potřeba výrazněji změnit uspořádání internetových stránek, aby se zjednodušila orientace a usnadnil a zrychlil přístup uživatelů k hledaným informacím.

Internetová prezentace Českého statistického úřadu je velmi obsáhlá, proto si uvědomujeme, že zásadní redesign webu nebude snadná a rychlá práce, nicméně se na tento náročný a vysoce zodpovědný úkol těšíme. Chceme všem uživatelům nabídnout moderní, přístupné a intuitivně použitelné webové stránky.

Ing. Petra Grabačová
oddělení internetu

¹ Slovem „návštěvník“ je míněn návštěvník webu, který je během 30 minut započítán jen jedenkrát, i když přišel víckrát. Pokud se vrátí v dalších 30 minutách po první návštěvě, pak je započten znovu. „Zobrazení“ charakterizuje, kolikrát všichni uživatelé prošli přes hlavní stránku (počet uživatelů ≤ počet zobrazení).

Ústřední statistická knihovna

Srdcem statistického úřadu je Ústřední statistická knihovna. Své sídlo měla po řadu let v Karlíně, ale povodně v roce 2002 knihovnu zaplavily a připravily o podstatnou část jejího fondu. Do té doby měla knihovna téměř 200 tisíc svazků a řadila se tak k nejstarším a největším odborným knihovnám se specializovaným fondem v České republice.

Ve fondu knihovny byly veřejnosti vždy k dispozici rozsáhlé soubory knih a periodik se statistickými i demografickými daty, a to jak české, tak i zahraniční provenience.

Z původního fondu knihovny zbylo pouze několik tisíc publikací, umístěných v depozitáři v Bohnicích.

S obnovou fondu začaly pracovnice knihovny, jakmile to bylo možné. V první etapě obnovy získávaly publikace od pracovníků ČSÚ a následně z darů od institucí z ČR i z celého světa.

V roce 2004 byla otevřena zrekonstruovaná knihovna v nové postavené budově ČSÚ. Na no-

vé adrese se přihlásili další štedří dárci, ať jednotlivci nebo instituce a pomohli tak vybudovat fond stávající knihovny. Umístěním v přízemí budovy ČSÚ je knihovna dobře dostupná svým uživatelům. Jsou zde k dispozici dva sály: vstupní místnost s výpůjčním protokolem, volným výběrem základní statistické a demografické literatury, stolky s počítači a dále velká studovna. Většina publikací je uložena v podzemním skladu s kompaktními regály.

K 31. 12. 2010 má knihovna ve fondu téměř 41 tisíc svazků a eviduje na 170 titulů periodik. Fond knihovny je obohacen o analytický

popis článků z časopisů, zejména Statistika a Demografie. Ke stejnému datu bylo v knihovně zaevidováno 1 724 čtenářů. Počet čtenářů je však daleko vyšší, protože mnozí uživatelé volí možnost jednorázového využití služeb knihovny bez evidence.

Ústřední statistická knihovna aktivně spolupracuje v rámci výměny odborných publikací s mnoha knihovnami statistických úřadů po celém světě.

Knihovna také zprostředkovává nákup odborné literatury pro zaměstnance ČSÚ.

Elektronicky zpracovaný fond knihovny se prezentuje formou

on-line katalogu na webových stránkách ČSÚ.

Knihovna pořádá pravidelně vždy první středu v měsíci výstavky nových knih získaných do fondu a po předchozí dohodě také exkurze pro studenty středních a vysokých škol.

Knihovna otevřena denně:
po + st od 8.00 do 17 hod.
út + čt od 8.00 do 15 hod.
pá od 8.00 do 12 hod.

Mgr. Olga Pruszková
oddělení informačních služeb
a podpory uživatelů ústředí

Provizorní stav v roce 2004

Aktuální stav

Umění na ČSÚ

Ve veřejných prostorách budovy Českého statistického úřadu vznikla na konci roku 2010 malá umělecká galerie. Na stěnách před zasedacími místnostmi budou své práce vystavovat zejména studenti, absolventi a vyučující Fakulty umě-

ní a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (FUD UJEP).

Výstavy se budou obměňovat po třech měsících, po úvodní společné expozici zde představí své kresby Martin Kolář, odborný asis-

tent na katedře všeobecné přípravy FUD UJEP. Jeho tvorba je tematicky zaměřena na originální záznamy přírodních dějů a prvků a také se věnuje meditativním abstraktním kompozicím.

V dalších měsících se návštěvníci mohou těšit na díla jak uznávaných autorů a autorek, tak na skupinové studentské výstavy. V rámci konceptu, který vznikl ve spolupráci

s děkanem Fakulty umění a designu UJEP Michalem Kolečkem, zde budou představeny intimní fotografie Michaely Thelenové, hravé grafiky Martina Rudenského a vybraná díla studentů oboru Aplikované a reklamní fotografie.

Bc. Michal Novotný
oddělení prezentace a CID

Iva Ritschelová mezi dětmi

Předsedkyně Českého statistického úřadu a do konce února i rektorka Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem doc. Iva Ritschelová se v předvečer Štědrého dne setkala s dětmi z dětského domova. Na Severní Terasě v Ústí nad Labem

jim předala svůj vánoční dárek, kterým byl šek na 70 tisíc korun.

Iva Ritschelová se v rámci souběhu dvou funkcí rozhodla věnovat svůj rektorský plat na charitativní účely. „Dětský domov na Severní Terasě jsem si pro věnování daru vybrala z mnoha důvodů. Tím hlavním je skutečnost, že místo, kde vyrůstají děti bez domova, cítím velmi silně jako místo hodné a potřebné obdarování. Dalšími důvody pak byla dobrá a přátelská spolupráce – má osobní i univerzity – s vedením domova a rovněž i naše institucionální sousedství a dobré vztahy“, zdůvodnila předsedkyně ČSÚ své rozhodnutí.

Podle vyjádření ředitelky domova Mgr. Aleny Novotné budou darované peníze využity zcela konkrétně, a to k uhrazení zimního lyžařského zájezdu do Vysokých

Tater. Mezi dětmi to vzbudilo neskrývané nadšení.

Iva Ritschelová také pozvala děti k návštěvě hlavního města Prahy a v jejím rámci i sídla ČSÚ. Zdůraznila, že k již existující spolupráci mezi ústeckou univerzitou

a dětským domovem na Severní Terasě se přidává také Český statistický úřad.

Ladislav Pištora
odbor vnější komunikace

Energetika očima statistiky

Energetické vstupy do národního hospodářství České republiky se od roku 2000 až do roku 2007 trvale zvyšovaly. V roce 2008 zaznamenáváme mírný pokles prvotních energetických zdrojů (dále PEZ) a v roce 2009 výrazný pokles na úroveň roku 2002. Ve struktuře PEZ je v období 2000 až 2009 významný pokles podílu tuhých paliv z 54 % na 46 %, podíl kapalných paliv vzrostl o 4 % a podíl plyných paliv poklesl o 3 %. Celkový úbytek podílu tuhých paliv byl nahrazen prvotním teplem (takřka zdvojnásobení výroby v důsledku zahájení provozu jaderné elektrárny Temelín).

Foto: © Jan Hodač/ FABRICA BOHEMICA

Česká republika patří mezi země s vysokou energetickou nezávislostí, pokud bereme v úvahu celkovou úroveň PEZ a tuzemských přírodních zdrojů. Míra energetické nezávislosti stanovená jako podíl tuzemských přírodních zdrojů na PEZ se ve sledovaném období pohybuje stále nad 70 % (v roce 2000 73,1 % a v roce 2008 72,1 %), zatímco průměr v EU27 poklesl z 54,2 % v roce 2000 na 46,8 % v roce 2008. V EU má ukazatel energetické nezávislosti vyšší pouze Velká Británie a Dánsko. V palivové struktuře, jak známo, je energetická nezá-

vislost v ČR nejednotná. Zatímco pro tuhá paliva je výrazně nad 100 % (119,5 % v roce 2009), pro kapalná a plyná se pohybuje jen mezi 2 až 3 procenty.

Energetická náročnost hrubého domácího produktu (HDP) ČR vyjádřená spotřebou PEZ na tisíc Kč HDP s výjimkou roku 2003 nepřetržitě klesá. V letech 2000 až 2009 poklesla téměř o 23 %. Za stejné období poklesl tento ukazatel v EU zhruba o 15 %.

Měrná náročnost prvotních energetických zdrojů na jednoho obyvatele vyjádřená v tunách ropného ekvivalentu je v ČR po

celé sledované období nižší než průměr všech 30 členských zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Trend v poslední dekádě byl u většiny zemí podobný – zpočátku růst a od roku 2005 pokles, pouze největší spotřebitel, USA, snižuje měrnou náročnost PEZ na obyvatele v celém období, která přesto zůstává výrazně nejvyšší.

Tuhá paliva

Těžba černého uhlí se od roku 2000 snižovala ze 14,9 mil. tun v tomto roce na 11 mil. tun v roce

2009. Dovoz černého uhlí se od roku 2000 do roku 2009 zvýšil téměř dvojnásobně, vývoz se mezi těmito roky zvýšil o 10 %. Spotřeba od roku 2000 klesala, z 10,7 mil. tun až na 6,8 mil. tun v roce 2009. Přitom spotřeba mezi roky 2005 až 2008 byla téměř konstantní okolo 9,2 až 9,8 mil. tun, takže největší pokles spotřeby byl mezi roky 2008 a 2009.

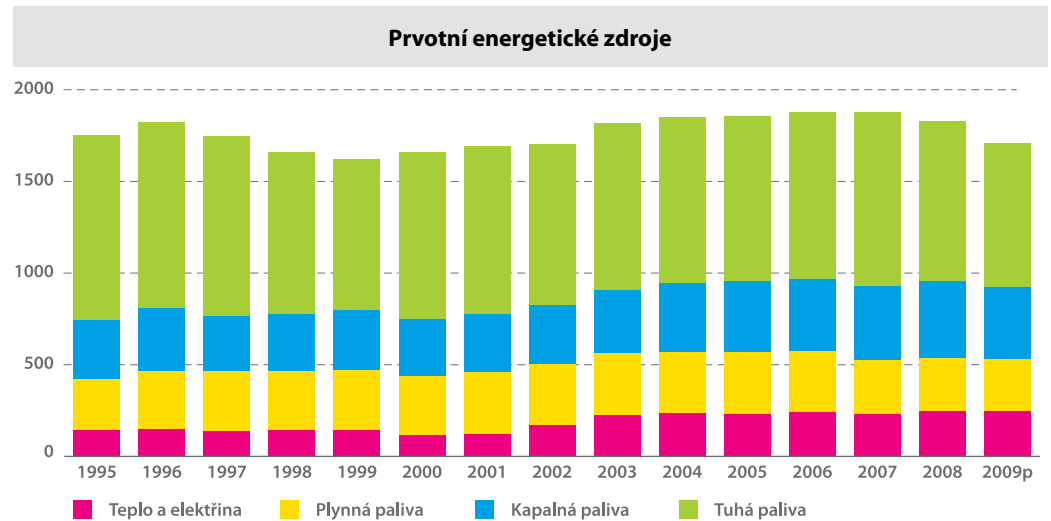
Výroba koku v letech 2000 až 2008 se pohybovala okolo 3,4 mil. tun, v roce 2009 poklesla na 2,3 mil. tun. Spotřeba koku mezi roky 2000 a 2009 poklesla o více než 30 %, což odpovídá poklesu

spotřeby černého uhlí, které se na výrobu koksu používá.

Hnědého uhlí vč. lignitu se v roce 2000 vytěžilo 50,3 mil. tun, v dalších letech těžba stagnovala ve výši okolo 48 mil. tun, pokles o více než 2 mil. tun nastal v roce 2009. Samotného lignitu se těžilo do roku 2008 mezi 0,4 až 0,5 mil. tun. Po poklesu v roce 2009 byla těžba v roce 2010 zastavena. V letech 2000 až 2007 byl dovoz hnědého uhlí minimální, v roce 2008 se poprvé dovezlo 35 tis. tun, v roce 2009 se dovoz ztrojnásobil. Vývoz hnědého uhlí mezi roky 2000 a 2003 poklesl téměř o 60 %, od roku 2003 je vývoz konstantní okolo 1,1 mil. tun. **Spotřeba mezi roky 2000 a 2009 poklesla asi o 10 %.**

Výroba **hnědouhelných briquet** až do roku 2006 se pohybovala okolo 300 tis. tun, od roku 2007 má klesající tendenci a v roce 2010 výroba **po 130 letech skončila**, dále se hnědouhelné brikety jen dováží. Spotřeba v posledních šesti letech (s výjimkou roku 2008) byla kolem 140 tis. tun.

V roce 2009 bylo v činných těžebních lokalitách, podle podkladů České geologické služby – Geofond, 206 milionů tun vytěžitelných zásob černého uhlí a 863 milionů tun hnědého uhlí. Další **zhruba 900 milionů tun hnědé-**

ho uhlí je vázáno územně ekologickými limity těžby (pramen: MPO).

Kapalná paliva

Množství dovezené ropy postupně rostlo od roku 2000 až na maximum v roce 2008 (8 109 tis. tun). V roce 2009 došlo k poklesu dovezeného množství o 11,4 % oproti roku 2008, když celkový objem dovezeného množství činil 7 187 tis. tun, tj. množství na úrovni roku 2007.

Proti roku 2008 došlo v roce 2009 ke zvýšení podílu ruské ropy o více než 4 % z celkového dovezeného množství, přičemž celkový dovoz ropy poklesl o 11,4 %.

Tuzemská těžba ropy se podílela na celkové spotřebě ropy cca **2,9–4,8 %** (v roce 2009 bylo v ČR vytěženo 222 tis. tun ropy, což odpovídalo 3 % její spotřeby).

Výroba kapalných paliv (motorového benzínu a motorové nafty) koresponduje s trendem v dovozu ropy, tj. až do roku 2008 dochází k nárůstu výroby. V roce 2009 pak proti roku 2008 dochází k poklesu výroby motorového benzínu o 10,5 % a u motorové nafty o 8,8 %. U výroby topného oleje je patrný trend přechodu na ekologičtější paliva (u topného a ostatního plynového oleje a topného oleje vysokosírného dochází k poklesu cca na 1/7 úrovně roku 2000). U topného oleje nízkosírného vý-

roba v podstatě stagnuje na úrovni roku 2000.

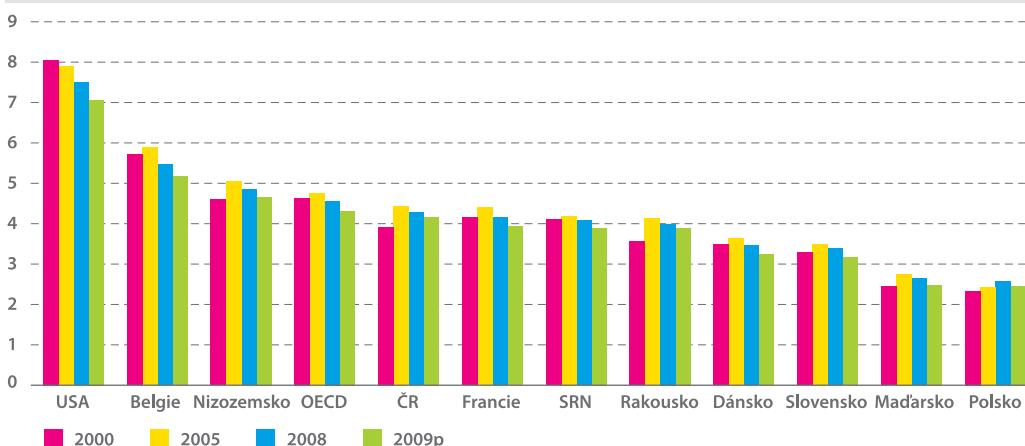
Spotřeba kapalných paliv – u motorového benzínu rostla do roku 2003, kdy dosáhla 2 100 tis. tun a od té doby osciluje lehce nad 2 000 tis. tun; proti roku 2008 se v roce 2009 zvýšila jen o 1,1 %. Spotřeba motorové nafty se zvyšovala až do roku 2007 a od té doby se drží na úrovni lehce nad 4 000 tis. tun, přičemž v roce 2009 dosáhla své nejvyšší hodnoty 4 093 tis. tun. U spotřeby topného a ostatního plynového oleje dochází k poklesu na cca 1/6 úrovně roku 2000, u topného oleje nízkosírného spotřeba od roku 2005 postupně ročně klesá o 6,5–12,2 %, u topného oleje vysokosírného dochází k poklesu spotřeby cca na 1/9 úrovně roku 2000.

Při rostoucím dovozu ropy v období 1.–11. 2010 (o 7,26 %) proti stejnému období roku 2009 zároveň roste v roce 2010 výroba motorového benzínu (o 4,43 %), motorové nafty (o 6,09 %), topného a ostatního plynového oleje (o 7,27 %) a klesá výroba topných olejů nízkosírných a vysokosírných celkem (o 14,04 %).

Zásoby držené vládou k 31. 12. 2009 tvořily u ropy 1 016 tis. t, což bylo 74,0 % ze zásob ropy celkem patřících ČR, u hotových produktů zásoby tvořily 980 tis. tun, což je 63,4 % ze zásob hotových produktů

Měrná náročnost PEZ na jednoho obyvatele v toe

(toe = tuna ropného ekvivalentu s výhřevností 41,868 GJ)

Zdroj: Electricity Information 2010 (OECD/IEA 2010)

celkem patřících ČR. Zásoby ropy a ropných produktů pro stavy krize a ropné nouze se koncem roku 2008 rovnaly 98,9 dnům, koncem roku 2009 to již bylo 99,1 dnů. K 30. 11. 2010 byly **zásoby ropy a ropných produktů na 103,3 dne.**

Plynná paliva

Dovoz zemního plynu v období 2000 až 2009 se pohyboval v rozmezí 8,6 až 9,8 mld. m³ (z toho dovoz z Ruska byl vždy okolo 75 % a z Norska okolo 25 %). **Konečná spotřeba plynných paliv po roce 2006 poklesla z 290,9 PJ v roce 2004 na 234,6 PJ v roce 2009.**

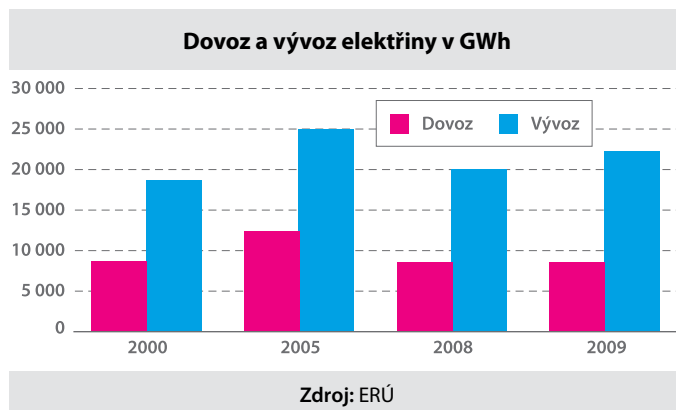
U konečné spotřeby v průmyslu nastal také v roce 2007 výrazný po-

bylo v ČR vytěženo 178 mil. m³ zemního plynu).

V oblasti plynných paliv bylo v období 2000 až 2010 nejdůležitější událostí přerušení dodávky zemního plynu v lednu 2009, které prokázalo, že plynárenská soustava ČR je schopná se vypořádat i s dlouhodobým výpadkem dovozu zemního plynu uprostřed zimy, což je způsobeno především **vysokou kapacitou podzemních zásobníků (2,5 mld. m³) a reverzibilitou plynárenské sítě.**

Elektrická energie

Výroba elektrické energie se v roce 2009 zvýšila proti roku 2000 o 11,9 % na 82 250 GWh, v letech

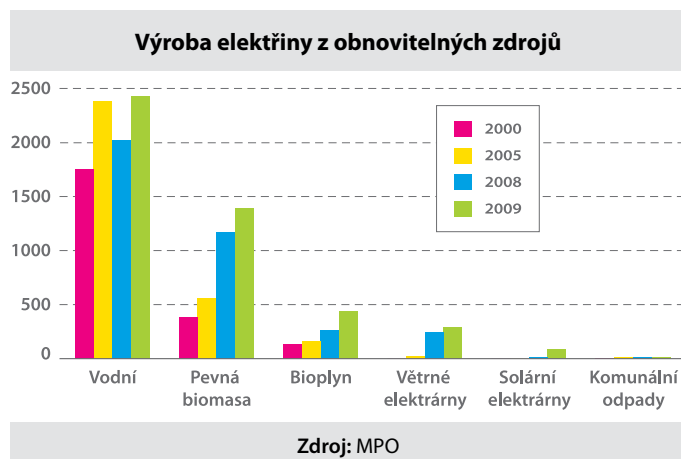
zdroji jsou parní a jaderné elektrárny, podíl **parních elektráren** (vč. plynových, paroplynových a kogeneračních) na celkové hrubé výrobě poklesl ze 78,3 % v roce 2000 na 62,8 % v roce 2009, zatímco podíl jaderných elektráren naopak vzrostl z 18,5 % na 33,1 %. Za 10 měsíců roku 2010 dosáhl podíl parních elektráren 61,9 % a **jaderných elektráren 32,8 %.** Zbývající část výroby připadla na zdroje využívající obnovitelnou energii – vodní, větrné a solární elektrárny.

2010 činil 12 585 GWh (17,8 % výroby). Nejpodstatnějším přírůstkem kapacity elektráren v průběhu sledovaných let bylo zprovoznění dvou 1 000 MW bloků v jaderné elektrárně Temelín v letech 2002 a 2003. Koncem roku 2009 celkový instalovaný výkon elektráren dosáhl 18 326 MW (v roce 2000 byl 15 324 MW).

(Údaje za rok 2010 jsou z podkladů ERÚ).

Teplota

Centrální zásobování teplem má v ČR dlouhou tradici, přesto výroba tepla ve veřejných i závodních teplárnách a výtopnách v posledních 20 letech klesá, v letech 2000 až 2009 podle údajů ČSÚ o 16,5 %. Tento pokles byl především způsoben změnou struktury průmyslové výroby, přechodem některých spotřebitelů od CZT na lokální vytápění

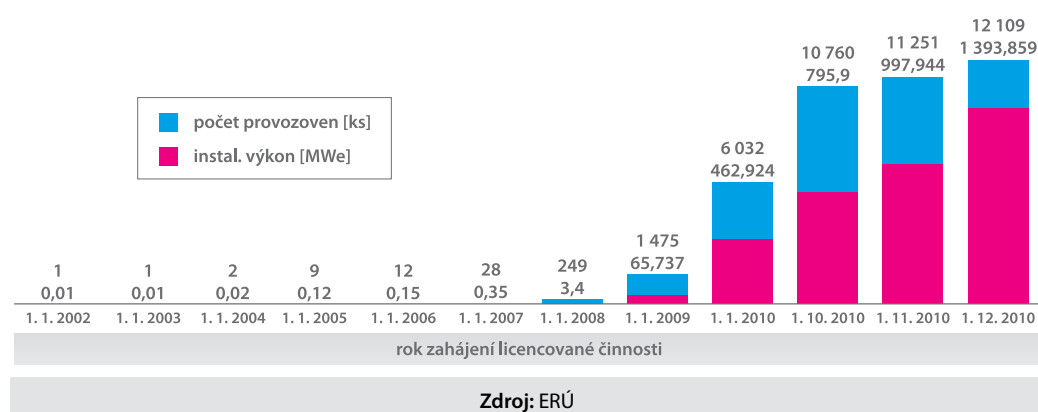
kles (z 121,4 PJ v roce 2006 na 108 PJ v roce 2007 a na 99,6 PJ v roce 2009). Spotřeba zemního plynu v domácnostech se také v roce 2007 výrazně snížila (z 95 PJ v roce 2006 na 85,3 PJ v roce 2007). V dalších letech se spotřeba mírně zvýšila na úroveň kolem 86 PJ.

V roce 2010 zaznamenáváme opětovný růst celkové tuzemské dodávky zemního plynu o 13,1 % v 1.–11. měsíci proti stejnému období v roce 2009 (podle podkladů ERÚ).

Domácí těžba zemního plynu je z hlediska celkové spotřeby zanedbatelná a v sledovaném období byl její podíl, podobně jako u ropy, **kolem 2 %** (v roce 2009

2008 a 2009 v důsledku ekonomické krize poklesla, a za 10 měsíců roku 2010 opět vykázala meziroční růst, a to o 5,4 %. Rozhodujícími

Sluneční elektrárny v letech 2002–2010

zemním plynem nebo obnovitelnými palivy apod.

Obnovitelné energetické zdroje

Podle údajů MPO, které od roku 2004 zajišťuje statistiku obnovitelných energetických zdrojů, měly v roce 2009 obnovitelné energetické zdroje podíl **5,83 %** na primárních energetických zdrojích, přitom nejvýznamnějším zdrojem je v současnosti pevná biomasa, jejíž podíl dosáhl **4,25 %**. Podíl ostatních zdrojů byl významně nižší – vodní elektrárny **0,49 %**, kapalná biopaliva **0,42 %**, bioplyn **0,3 %**, větrné elektrárny **0,06 %** a sluneční elektrárny **0,02 %**. Proti roku 2003 vzrostla spotřeba energie v biomase v roce 2009 o **43,7 %** a spotřeba energie v bioplynu o **214,9 %**.

V roce 2007 bylo v ČR zahájeno povinné přidávání biosložek do motorové nafty a v roce 2008 do motorového benzínu zpočátku ve výši 2 %, což se projevilo růstem jejich výrobních kapacit i výroby. Od 1. června 2010 došlo k zatím poslednímu navýšení podílu povinné biosložky v motorové naftě na 6 % a v motorovém benzínu na 4,1 %. Podle údajů MPO **vzrostla výroba MEŘO** (metylesterů mastných kyselin), které se přidávají do motorové nafty, v letech 2005 až 2009 o 22,1 % na **155 tis. tun**. V roce 2009 výroba bio-etanolu (přísada do motorových benzinů) dosáhla 90 tis. tun, zatímco v roce 2006 byla jen 1 790 tun. Kromě domácí výroby bioetanolu se do motorových benzinů v roce 2009 přidalo ještě zhruba 10 tis. tun dováženého bio-ETBE (etyl-terc, butyl, éter).

Podíl vodních elektráren na celkové hrubé výrobě elektřiny v roce 2009 činil 3,6 % (v Norsku 95,7 %, v Rakousku 61,4 %, Švýcarsku 54,7 %, podle Electricity information 2010 with data 2009 – OECD/IEA 2010). V období let 2000 až 2009 byla nejvyšší výroba

vykázána v roce 2006 (3 257 GWh) s nejvyšším podílem na celkové hrubé výrobě, a to 3,9 %. Výroba vodních elektráren je v podmínkách České republiky limitována povětrnostními podmínkami a hydroenergetický potenciál je stávajícími zařízeními z velké části již využit.

Na povětrnostních podmínkách jsou závislé i solární a větrné elektrárny. Ačkoliv výroba těchto zdrojů byla v roce 2000 prakticky nulová, v dalších letech došlo k jejich rychlému rozvoji.

Výroba větrných elektráren, která v roce 2002 činila zhruba jen 2 GWh, se do roku 2009 zvýšila na 288 GWh a instalovaný výkon koncem roku 2009 dosáhl **193 MW** (v Německu 23 895 MW koncem roku 2008 podle Energy-Yearly statistics 2008, 2010 edition Eurostat). I přes trvalý růst výroby větrných elektráren nedosáhl jejich podíl na celkové hrubé výrobě 0,4 %.

Výrazný rozvoj solárních (fotovoltaických) elektráren nastal v roce 2009 a zejména pak v roce 2010 v důsledku dotací výkupních cen. V roce 2009 vzrostla jejich výroba proti roku 2008 o **588,4 %** a za 10 měsíců roku 2010 o **631,8 %**. Jejich počty se v roce 2010 zvýšily z 6 032 na začátku roku na **12 109** koncem listopadu a instalovaný výkon vzrostl z 463 MW na **1 394 MW**. Celková kapacita solárních elektráren již převyšuje výkon největší parní elektrárny v Česku Pruněřov 2 (1 050 MW) a přibližuje se kapacitě jaderné elektrárny Dukovany (1 830 MW). Protože podíl solárních elektráren na celkové hrubé výrobě byl v roce 2009 jen 0,11 % a v lednu až říjnu 2010–0,80 %, je patrné, že využití solárních elektráren je velmi nízké a nemohou v žádném případě velkou elektrárnu nahradit.

oddělení statistiky energetiky

Statistika energetiky – současný stav:

Mezinárodní energetická statistika se skládá z měsíčních a ročních statistik za pět vzájemně propojených oblastí:

- Pevná paliva (Uhlí a uhelné plyny) ▪ Kapalná paliva (Ropa a ropné produkty) ▪ Elektřina a Teplo ▪ Zemní plyn ▪ Obnovitelné zdroje.

Statistiky jsou společné pro tři mezinárodní organizace:

- IEA/OECD ▪ Eurostat/EU ▪ UNECE/EU.

Soubor statistik se vyznačuje vysokou mírou vzájemné propojenosti, to znamená, že výstup jedné statistiky je vstupem do druhé a zároveň části druhé vstupují do první atd.

Vyvrcholení statistiky je sestavení celkové energetické bilance, do které vstupuje všech pět ročních statistik.

Vzhledem k tomu, že některé tyto statistiky zajišťuje ČSÚ a některé MPO, je nezbytnou podmínkou funkčnosti celého systému velice úzká spolupráce.

Základní pojmy

Přírodní zdroje – přírodní energetický zdroj je energetický zdroj vzniklý v důsledku geologického vývoje země a vlivem jiných přírodních pochodů

- **neobnovitelné** (neobnovují se v průběhu současné geologické doby)
 - těžba paliv na úrovni odbytové těžby (uhlí, ropa, zemní plyn)
 - tepelná energie vyrobená v jaderných elektrárnách (tepelných, výtopných) jak pro výrobu elektřiny, tak i pro rozvod
 - teplo vznikající v exotermických chemických reakcích, které je dále využité (např. teplo vznikající při výrobě kyseliny sírové)
- **obnovitelné** (průběžně se obnovují)
 - vodní energie (s výjimkou energie vyrobené přečerpáním)
 - pevná biomasa a odpady (dřevo v různých formách a další produkty rostlinného původu)
 - bioplyn
 - metylester řepkového oleje (MEŘO)
 - energie větru
 - energie z fotovoltaických systémů
 - solární energie
 - teplo z tepelných čerpadel

Prvotní energetické zdroje (PEZ) je součet energetických zdrojů vstupujících do tuzemského palivoenergetického komplexu, tj.:

přírodní zdroje + dovoz - vývoz +/- změna stavu zásob

Konečná spotřeba je spotřeba energie zjišťovaná před vstupem do spotřebičů, ve kterých se využije pro finální užitný efekt a nevznikne již žádná sledovaná forma energie

Jednotky

- **Naturální jednotky**
 - tuhá a kapalná paliva: tuna (t)
 - plynná paliva: tis. m³
 - elektrická energie GWh (1 GWh=1 000 MWh)
 - teplo TJ (1 TJ = 1 000 GJ)
- **Jednotky v energetickém ekvivalentu**
 - základní jednotkou je joule (J) (energetický obsah paliva se počítá z výhřevnosti)
 - (1 GJ = 10⁹ J, 1 TJ = 1 0¹² J, 1 PJ = 1 0¹⁵ J)
 - 1 GWh = 3,6 TJ
 - IEA (Mezinárodní energetická agentura) používá jednotku „toe“ – tuna ropného ekvivalentu, 1 toe = 41,868 GJ

V energetice se používala a mnohdy ještě používá, kromě výše uvedených jednotek, řada dalších, které nepatří mezi základní ani odvozené jednotky mezinárodní soustavy SI (například kalorie, BTU, kilopondmetr, aj.)

Je třeba se naučit pracovat s jiným názorem,

říká v rozhovoru Edvard Outrata, emeritní předseda ČSÚ

Kým se cítíte být v této chvíli více – politikem, ekonomem, nebo statistikem?

Čím opravdu jsem, to je řemeslo, které se tady moc neuznává – totiž státní úředník. My si tady pleteme vyšší státní úředníky s politiky, ale to je úplně jiná branže. Tady se tato profese moc nepěstuje, a to je velká chyba. Striktně řečeno, já statistik nejsem. Nikdy jsem statistiku nevystudoval, ale vždycky mě zajímala. Vzděláním jsem vlastně marxistický ekonom a také jsem počítačový odborník, ale ze staré školy – tři generace zpátky. Ke statistice jsem přišel víceméně náhodou, ale vždycky mně byla blízka.

Když jsem se vrátil z Kanady, tak jsem nepřijel řídit statistický úřad, ale chtěl jsem přispět k tomu, aby se zde reorganizovala státní správa. Tehdy o to neměla většina politiků zájem. Na statistickém úřadě byla krize, tak jsem měl dost velký prostor na to, abych mohl uplatnit trochu toho správného řízení státní správy. Musím ovšem říci, že když jsem přišel, byl statistický úřad uvnitř ve výborné formě. Snad se povedlo zabudovat jak institucionálně, tak všeobecným pojetím, že předseda statistického úřadu je politicky nezávislý a že je tak viděn i po třetí výměně.

Čím to je, že vy jste skončil jako politik a i pan bývalý předseda ČSÚ Jan Fischer byl politiky vyzván, aby řídil vládu?

Fischerův případ je velmi zajímavý. Tam hrálo velkou roli to, že on je jeden z mála skutečných vrcholných státních úředníků, kteří nejsou a nebyli politiky a ani tak nebyli viděni. Za druhé, v pozici předsedy statistického úřadu chodil do vlády, tam si jej mohli politici takřkajíc osahat, a neměli z něho strach. To, že chodí předseda statistického úřadu do vlády, to je u nás výjimečné, v jiných zemích to tak není. Tato práce je vysoce politická, protože zajišťuje, aby státní správa znala potřeby politiků, ale není stranicky politická. To je specializace sama o sobě. Když jsem z toho vypadl, tak mne samozřejmě zajímalo si zahrát na politika, protože jsem to také chtěl vidět z druhé strany.

Jak s odstupem hodnotíte senátorskou část vašeho života?

Velmi zajímavé, ale přesně jenom tak, jak to bylo. Já jsem měl navíc to štěstí, že jsem byl dva roky prostý senátor a dva roky jsem byl předseda klubu, který nad sebou neměl žádnou partaj. To bylo velice zvláštní. My jsme zřídili klub nezávislých a členů malých stran a byli jsme v jednom okamžiku druhým největším klubem v senátu. Musel jsem velmi často vyjednávat o tom, co budou členové našeho klubu dělat a zároveň jsem neměl vůbec žádný způsob, jak je k něčemu přitlačit jinak než racionální diskuzí kolem stolu. Často se klub rozštěpil, ale musel jsem s tím počítat

a vyjednávat. Další dva roky jsem byl místopředseda senátu, a to je pozice, ve které nemáte vůbec žádnou pravomoc, ale máte velmi mnoho příležitostí vystupovat jako někdo velmi důležitý. A to také člověka baví ty dva roky a dál už by mě to nebavilo.

Tak byste mohl ještě kandidovat na prezidenta...

No víte, bez velké stranické podpory a politické práce není možné, zcela správně dodávám, dostat se do těchto vedoucích rolí. To by také bylo špatné, kdyby mohl být prezidentem kdekdo. Musí mít za sebou nějakou práci a přesvědčit jiné. Na to jsem nikdy neaspiroval – taky nejsem

politik. Já jsem aspiroval víceméně na to, co jsem zažil, a tak jsem se životem spokojený.

Jak se díváte jako zastávce Evropské unie na diskuzi kolem její stability?

Přeji si, aby Evropská unie přetrvala a aby se postupně federalizovala. A že to nejde přes noc, to je samozřejmé. Ovšem mrzí mě, že je spousta vášní a nedorozumění kolem toho, co je federalismus. Federální struktura, na rozdíl od unitárního státu, naopak hájí autonomii jednotlivých celků. Kanada a Spojené státy to jsou jasné federální státy. Tam je právě federalizace zárukou toho, že se nikdo z centra neplete do věcí, které mají na starosti provincie, respektive státy.

Ale o federaci tady nikdo nehovoří, to slovo se téměř nepoužívá...

Tady si to každý plete. Lidé si pletou federaci s centralizovaným státem. Říkají, že nechť je federaci, abychom neztratili svou svébytnost. Ale je to právě naopak. Federace tuto svébytnost zaručí. Ano, v Evropě vůbec mají slova tendenci nabývat jiného významu. Multikulturalismus je další takové slovo. V Kanadě, kde to umí dělat, multikulturalismus funguje. V Evropě je to pomalu nadávka. Ono vůbec je v Evropě s užíváním slov trochu problém.

Jestli to není tím, že v Americe mají jen jeden jazyk, i když samozřejmě v Kanadě se zrovna hovoří dvěma. Kdežto v Evropě přejedete hranici a už se nedomluvíte. Kolem nás jsou Maďaři, Němci, Poláci, Francouzi, Švédí. Co stát, to jiný jazyk, jiná slova.

Problém Evropy je v tom, že se tak spěchalo. Problém je také trochu s byrokracií, která je způsobena tím, že se v Evropě příliš formálně pokoušíme mít rovnost – mít všechny státy vždy zastoupeny. Důležité je, aby se Evropa projektovala na světové scéně jako společenství, které má sílu jak ekonomickou, tak populační. A v tom je Evropa dost neefektivní, díky tomu, že se Evropané hádají mezi sebou. Evropa si to bude muset vyřešit vnitřně a zatím jí to moc nejde. Teď ji ještě všichni trochu respektují, ale bude-li to pokračovat, je to takhle nebezpečné. Nicméně jako ideál opravdu vidím federaci.

Kam si myslíte, že se bude vývoj ubírat?

Já myslím, že se bude Evropa integrovat čím dál tím víc. Pokud bude integrace příliš pomalá, tak bude procházet větším počtem krizí, než by musela, a dlouhodobě tím trochu utrpí ekonomický vývoj. Protože se ve vnitřních bitvách plýtvá zdroji. Ale v podstatě si myslím, že v Evropě je všeobecné povědomí, že musíme držet pohromadě a dělat věci společně a že v kritických situacích tohle vědomí převáží a zatím stále převažuje. Ať již si myslíme cokoliv o jednotlivých opatřeních kolem současné krize, tak rozhodně by bylo nesprávné říct, že se mezi sebou hádáme víc v době, kdy krize je, než když krize není. Naopak, v krizi máme tendenci se sblížovat a pomáhat. Takže např. lidé, kteří hlásali, že nikdy nikomu nedají ani cent, tak najednou hledají a nacházejí solidární řešení. Ten základní psychologický podnět, aby Evropa držela pohromadě, ten tam je.

Ozývají se hlasy, že euro v této podobě, kterou má nyní, nemá šanci na přežití. Jaká je dle vašeho názoru budoucnost společné evropské měny?

Myslím, že vydrží. Dokonce i prezident Klaus říká, že vydrží, ačkoliv by si přál určitě opak. Důvod, pro který teď bezprostředně vydrží

a který prezident Klaus uvádí, je správný. Je v tom investováno tolik politického kapitálu, že to nemůže ztroskotat. Jinak, kdyby se euro rozpadlo, znamenalo by to, že spousta politiků, kteří nyní vedou Evropu, ztratí důvěryhodnost. Takže oni najdou způsob, jak situaci spasit, i pokud by sami doma pochybovali. Prostě najdou cestu. Dlouhodobě je to dobře. Samozřejmě se můžeme ohlížet zpátky a ptát se, zda bylo dobré zavádět euro v té době a v tom rozsahu, kdy bylo zavedeno. Je ovšem nutno si uvědomovat, že euro zaváděli s plným vědomím, že riskují nerovnováhu s tím, že až se tato nerovnováha projeví, tak to bude další tlak na větší sjednocení Evropy. To byl svým způsobem trik, ale zdá se, že jim vyjde. A to není špatně, i když bych jako demokrat raději postupoval trošku jinak.

Domníváte se, že bylo možné ze statistických trendů předpovědět krizi, která přišla? Kdyby se tím někdo opravdu zabýval, tak by tam příznaky našel?

Ono bylo několik lidí, kteří krizi předpovídali, takže asi ano. Ale předpovídat bylo zřejmě možné také všechno ostatní, a opačně. Těch čísel je tam mnoho, a tak jde o jejich hodnocení, o výběr čísel, a tak. Ovšem určitě tam byla všechna čísla, na základě kterých se správný odhad asi udělat dal. Na druhé straně, je strašně obtížné předpovídat, zejména do budoucnosti, jak prý řekl nějaký chicagský hráč amerického fotbalu ve 30. letech. Ona ekonomie je v tomto věda společenská, nikoliv věda exaktní. Jakmile něco řeknete, uděláte nějaký úsudek do budoucnosti, tak již tím hospodářskou situaci změníte či ovlivníte. Možná to platí i v kvantové fyzice, ale určitě to platí ve společenských vědách. Skutečnost, že řeknete, že pravděpodobně bude krize, už způsobí změnu, která buď pravděpodobnost té krize zmenší, nebo ji zvětší, nebo cokoliv jiného, ale již nikdy to není situace stejná, jako předtím. Nikdy to nemůžete hodnotit objektivně tak, aby to potom nemělo na situaci vliv.

Jako emeritní předseda ČSÚ jste členem České statistické rady. Jsou nějaká statistická témata, která vás oslovují více než jiná?

Ve statistice je stále napětí mezi nutností zachovávat časové řady a představou, že bychom vlastně měli zjišťovat a sbírat něco jiného, než sbíráme. Kdybychom to příliš táhli na jednu nebo na druhou stranu, tak skončíme buď jako dinosauři, nebo by to byl velký zmatek a neměli bychom časové řady. Tam se tedy musí neustále hledat rovnováha. Je pravda, že čím dál tím víc lidí chce měřit něco, co vlastně neumí definovat. Například, zdali je na tom země dobře nebo špatně. A když je nutíte, aby definovali, co tedy chtějí zjišťovat a shledáte, že to nemá být HDP, nýbrž nějaká lepší míra štěstí. V Kanadě vymysleli ukazatel této všeobecné spokojenosti, který stále vyhrává nad všemi zeměmi. Vadilo jim, že ve všech pevných ukazatelích, jako je HDP a jiné, vždycky vyhrávaly Spojené státy. Přitom každému Kanadánovi bylo jasné, že se u nich žije daleko líp než ve státech. Přitom brali méně, vyrobili toho méně, tak co to tedy je? A protože měli obrovský a chytrý statistický úřad, tak vymysleli tento ukazatel, který svět převzal a který se nyní běžně počítá a používá. Ten se pak stal základem ukazatele spokojenosti. Mně ovšem připadá tenhle ukazatel hrozně měkký. Nejsem si totiž jist, co nám vlastně říká. Hledat vyjádření pro to, co skutečně chceme měřit a přibližovat se k něčemu, pomaloučku opouštějící hrubý domácí produkt, by jistě byl správný postup a na tom pracujeme s celým světem.

V jednom rozhovoru po vašem příchodu z Kanady do České republiky jste řekl, „Chtěl bych dosáhnout toho, aby Český statistický úřad fungoval stejně, jako statistické úřady kterékoliv jiné demokratické země.“ Jak je váš pohled na práci ČSÚ v roce 2010?

To už je dávno, co jsem toto řekl a je potřeba dodat, že tady oficiální statistika nikdy nebyla nějak strašná. Změny, které se děly za mých časů (1993–1999) byly v podstatě dvojího druhu. Byla to práce na pozici statistické služby v rámci struktury naší státní správy, a to se povedlo. Statistický úřad je nezávislý a ve státní struktuře víceméně přesně tam, kde má být. Druhá věc byla transformace statistických zjišťování a ukazatelů, protože komunistický systém byl jiný, než co se používá v tržním hospodářství. To byla technická věc, již dávno promyšlená, když jsem přišel. To jsme v podstatě dokončili, než jsem pak z úřadu odešel. V této chvíli jsme určité srovnatelní a někde dokonce daleko před ostatními statistickými úřady západních zemí (a tím nemám na mysli jen Řecko).

Co vás nejvíce překvapilo, když jste nastoupil po revoluci do křesla předsedy ČSÚ?

Zjistil jsem, že je na statistickém úřadě skutečně dobrý tým lidí. A také jsem zjistil – a to se teď týká celé země, ne specificky statistiků – že tady lidé nejsou vedení k týmové práci. Mnozí jsou pak schopni týmové práce, ale více či méně to neumějí, respektive to nějak simulují. Když jsem přišel, trvalo daleko déle dojít ke shodě než v Kanadě. Lidi na to nejsou připravováni. Ani v rodině, ani ve školách, a to se potom projevuje všude kolem nás. Například tím, že je daleko víc nevyřešených problémů, které se vyřešit musí a ztrácí se tam spousta energie. U nás chce být každý vidět, zároveň se často bojí svých podřízených, místo aby si uvědomil, že když bude mít skvělé podřízené, tak on sám vypadá daleko lépe a má méně práce. Čistě technicky, tady každá schůze trvá o polovinu déle. Tedy nevím, jak je to nyní, ale když jsem přijel, tak to tak bylo a ani teď si neuvědomuji nějakou změnu. Lidé zde pořád trvají na svých názorech jako na jediných správných.

Jak se to konkrétně projevuje?

Já jsem ten šok zažil vlastně dvakrát. Jednou když jsem odtud přijel z Výzkumného ústavu matematických strojů do Kanady. Nastoupil jsem na kanadském statistickém úřadě do vývoje systémů. A hned několik dní poté, co jsem nastoupil, jsem měl na něco jiný názor než ostatní členové mého týmu. Tak jsme si to řekli kolem stolu, a když se to vrátilo ke mně, tak jsem jim řekl, že jsem tam úplně nový, že oni asi vědí, o čem mluví, a že klidně ustoupím. Na to oni, že ne. Vedoucí týmu přerušil jednání do dalšího dne. Mně to bylo hloupé, nechtěl jsem zdržovat, ale vedoucí řekl: „Podívej, ty jsi tady nový, říkáš něco, čemu tak úplně nerozumíme, tak to musíme pochopit.“ Nakonec se rozhodlo tak jak navrhovali, ale to je jedno. Důležité je, že jsou zvyklí pracovat s jiným názorem tak, aby se z něho pokusili vylézt co nejvíce pro společnou věc a stavět na něm. U nich je velice často kompromis lepší než to, s čím každý z nich přišel, kdežto u nás je to vždycky největší společný jmenovatel, a to je to, co nás strašlivě sráží. Podle mého je tohle odpověď na otázku, proč tenhle pracovitý národ, který dře od rána do noci, v podstatě velmi inteligentní, s velkým potenciálem, dosahuje menších výsledků, než by jeho nasazení odpovídalo.

Projevila se nějak statistika na způsobu vašeho rozhodování a jednání?

Výrazně mi nezměnila náhled. Já jsem také na kanadském statistickém úřadě nebyl zodpovědný za statistiky, ale vedl jsem počítače a vývoj systémů. Já jsem nebyl statistik. Mně se ale na statistických vždycky líbila ta jejich poctivost. Jsou to lidé, kteří se naučili poměrně komplikovanou a pracnou věc, věnovali tomu hodně času, chtějí být v tomto oboru dobří. To vytváří velice dobrou pracovní atmosféru a je tam poměrně málo podrazů v porovnání s běžnou státní správou, natož pak s politikou. Ti, kteří chtějí dělat kariéru po politické linii, ti na statistickém úřadě nevydrží a ani by nechtěli.

Kam se bude z vašeho pohledu ubírat statistika v následujících letech?

Jak už jsem říkal, musíme na jedné straně mít kontinuitu dat, která sbíráme, a zároveň by měla statistika dodávat informace k tomu, co mění se doba vyžaduje. Tedy dodávat data k rozhodovacím procesům, k nimž teprve bude docházet. Úkol statistického úřadu je toto stále kombinovat. Ale já nevidím nějakou revoluci v tom, kam půjde úřad jako celek, ale v každé jednotlivé oblasti a možná je to více společenská než statistická věc. Například sčítání lidu. Hodně se hovoří o tom, že by se sčítání nemělo dělat tak, jak se dělá, ale že by se měly tyto informace dostávat z registrů a dělat jenom kontrolní kroky. Ano, proč ne. Ale to chce úplně jiný systém registrů, úplně jinou pozici statistického úřadu k ostatním ve státní správě. A také jiný přístup k ochraně dat. Takže budovat něco takového jako je používání existujících administrativních dat. To je ovšem trend, který probíhá již hodně dlouho a výsledek je v nedohlednu. Uvidíme, on je ten vývoj strašlivě pomalý.

Dobře, to jsou v podstatě technické záležitosti, aby se spolu lidé na správných místech domluvili, vidíte však nějaký posun ve vnímání statistických dat?

Bude možná čím dál tím větší problém udržet důvěryhodnost, protože lidé se budou zároveň učit víc o tom, co ty ukazatele bezprostředně říkají, ale již nedomyšlí, jak jinak lze věci řešit. Takže ze skutečnosti, že čísla jsou přibližná, nikoliv přesná, vyvodí celkem správně, že to není nic svatého, ale udělají závěr, že to není k ničemu. S tímhle bude muset statistika bojovat. Statistika dodává velké množství informací i v situaci, kdy je přibližná a je důležité si uvědomit tuto dvojí polaritu. Na jedné straně, že to není svaté, na straně druhé, že přesto, že to není svaté, to dává hodně informací. Toto je pro lidi, kteří vidí jenom černobíle velice obtížná věc. Je spousta lidí na světě, kteří se domnívají, že věci buď jsou, nebo nejsou pravda. Ale v životě, a tedy i ve statistice, to tak není. Statistika může říci strašně moc i tam, kde pracujeme jen s nepřesnými daty. Tak například trendy velice přesně vyjadřují, co se děje, i když je třeba základ nepřesný. Když se přešlo ve výpočtech nezaměstnanosti na jinou metodiku, tak vycházela čísla dosti jiná, protože vycházela z jiné definice nezaměstnanosti, čili byla v absolutních hodnotách nesrovnatelná. Přesto trendy byly stejné. Když nezaměstnanost rostla nebo klesala, tak v obou ukazatelích podobně. Trendy jsou daleko přesnější než absolutní čísla. A tyhle věci se budou muset lidem vysvětlovat daleko víc.

Děkuji za rozhovor.

Statistická ročenka České republiky 2010

Na 1. máje se mají zamilované dvojice políbit pod kvetoucí třešní. Proti roku 1990 klesl počet těchto stromů z 3 335 tisíc (třešně+višně) na 1 348 tisíc v roce 2009.

Pokud to takto půjde dál, nebude za několik let pro ten polibek kam jít.

Ani milovníci slivovice nemají budoucnost růžovou. V roce 1990 se sklídilo 16 298 tun pravých švestek a v roce 2009 to bylo „jen“ 5 207 tun.

Statistika má cenné údaje, ale na všechno odpověď nezná. Ani informační servis úřadu neuměl odpovědět na dotazy, jako například kolik lidí denně projde po Karlově mostě, kolik tun spadaného listí připadá na 1 obyvatele, kolik plešatých mužů máme v populaci či kde se nachází adresář všech vdov za účelem sňatku. Ucelený číselný portrét České republiky a jejích obyvatel představuje stěžejní publikace ČSÚ **Statistická ročenka České republiky 2010**.

Na 800 stranách celkem v 527 tabulkách, doplněných příslušným vysvětlujícím textem, přináší podrobný statistický pohled nejenom na naše hospodářství, ale i další sféry společenského dění u nás. Na zpracování ročenky se podílela dvaadvacetičlenná redakční rada a čtyři pracovnice ČSÚ spolu

s dalšími 133 odborníky nejenom z Českého statistického úřadu, ale i z dalších institucí, jako např. z České národní banky a jednotlivých ministerstev.

Obsah ročenky si s ohledem na uživatele zachovává v co největší míře ustálenou podobu, která mj. zaručuje i maximální srovnatelnost opakovaně publikovaných údajů v časových řadách. Ročenka tedy tradičně uvádí v dlouhodobé časové řadě vybrané ukazatele národního hospodářství a pak pokračuje s daty za životní prostředí, obyvatelstvo, národní účty a trh práce, přes jednotlivá odvětví národního hospodářství a školství, kultury a zdravotnictví až k mezinárodnímu srovnání a údajům o volbách.

Důležitou změnou je, že téměř ve všech kapitolách, mimo národních účtů, je použito nové třídění podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) místo dříve používané Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ). Protože nová data nejsou srovnatelná s dříve publikovanými daty podle OKEČ, jsou ve většině tabulek podle možnosti uváděny pře-početné údaje v různých dlouhých časových řadách.

Ve statistické ročenke samozřejmě najdou její čtenáři tvrdá data z oblasti makroekonomiky, ale také celou řadu velmi zajímavých čísel. Výběrově uvádíme alespoň dva příklady. V roce 2009 jsme vyvezli cel-

kem 861 tisíc osobních automobilů, z nich nejvíce do Německa, Francie, Spojeného království, Itálie, Polska a Belgie. Dovezeno jich bylo naopak 162 tisíc s pořadím zemí Německo, Francie, Španělsko, Japonsko, Belgie a Spojené království. Na polovinu od roku 2005 klesl počet domácností s pevnou telefonní linkou (55,2 % na 27,6 %). Naopak vzrostla vybavenost mobilními telefony, které v roce 2009 vlastnilo již 94,6 % domácností.

Obdobně jako už několik předcházejících let Statistická ročenka České republiky 2010 vychází současně jako knižní publikace a v elektronické podobě na CD-ROM. Statistickou ročenku vydává již tradičně Český statistický úřad ve spolupráci s nakladatelstvím Scientia, které zajišťuje její tisk a rovněž distribuci knižního vydání.

Zakoupit, případně i objednat si statistickou ročenku jak v knižní, tak i elektronické podobě, je možné v oddělení informačního servisu Českého statistického úřadu, Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 (infoservis@czso.cz).

Z obsahu

- nejvyšší denní maximální teplota vzduchu 37,0°C byla v roce 2009 naměřena 23. července současně v Dobřichovicích a v Libici nad Doubravou

- nejnižší denní minimální teplota vzduchu -28,2°C byla naměřena 7. ledna 2009 v Adršpachu v okrese Náchod

- nejmenší obec v roce 2009 byla obec Vlčkov v okrese České Budějovice a měla 18 obyvatel

- nejnižší průměrný věk obyvatel 38,2 let byl k 31. 12. 2009 v okrese Praha-západ, nejvyšší 42,0 let byl v okrese Brno-město

- nejmenší hustota obyvatelstva 37 obyvatel na 1 km² byl k 31. 12. 2009 v okrese Prachatice

- největší výskyt kulminačních průtoků, při kterých byl dosažen 2. stupeň povodňové aktivity nebo byl průtok větší než dvouletý, byl v roce 2009 zaznamenán v červnu
- v roce 2009 uzavřelo manželství 9 nevěst do 16 let a 1 ženich 17letý; 1 491 ženichů a 661 nevěst bylo starších 60 let

- v roce 2009 měla jedna nevěsta ve věku 45–49 let 18letého ženicha a dva ženiši starší 60 let měli 21leté nevěsty

- nejnižší průměrná pracovní neschopnost 3,320 % byla v roce 2009 v hl. m. Praze, nejvyšší 5,222 % ve Zlínském kraji

- nejmenší průměrná obytná plocha jednoho dokončeného bytu 67,1 m², byla v roce 2009 v Olomouckém kraji; největší 96,4 m² v Karlovarském kraji

Ladislav Pištora
odbor vnější komunikace

Spotřeba potravin v roce 2009

Zajímavý přehled o konzumaci různých druhů poživatin představuje publikace „Spotřeba potravin v roce 2009“, vydaná v elektronické podobě. Souhrnné tabulky umožní snadnou orientaci ve spotřebě uváděných potravin, nápojů a cigaret za rok 2009. A pro větší srozumitelnost a využitelnost jsou data uváděna v přepočtu na jednoho obyvatele.

Publikace navazuje na každoročně vydávané informace o spotřebě potravin. Zveřejňované jsou údaje za jednotlivé druhy vybraných potravin. V tabulkové části jsou k dispozici srovnatelná data za období let 2001 až 2009. U grafů je spotřeba vybraných druhů potravin zachycena od roku 1990.

Co se o nás dozvíme

Snížila se spotřeba chleba, o tři čtvrté kilogramu, a čtvrt kilogramu u trvanlivého pečiva. Méně jí-

me maso, a to bez ohledu na druh, v průměru o jeden a půl kilogramu. Také se snížila konzumace brambor a zeleniny (zejména cibule a zelí). U brambor o necelých sedm kilogramů a zeleniny o kilogram a půl. Zajímavá jsou data o spotřebě alkoholu, která doznala poklesu. V konzumaci piva to bylo výrazné číslo – až o 12 piv méně vypil každý občan. Pokud však přepočteme spotřebu alkoholických nápojů na hodnotu čistého alkoholu, zjistíme, že zůstala na úrovni roku 2008.

Naopak, o skoro devět kilogramů vzrostla spotřeba pšeničného pečiva a zvýšila se spotřeba těstovin a rovněž ovoce. Spotřeba ryb už tři roky za sebou vzrůstá. Také jsme v roce 2009 více pili mléko a konzumovali mléčné výrobky.

Mnoho dalších zajímavých informací a čísel najdete v elektronické publikaci.

Publikace v elektronické podobě je dostupná na internetových stránkách ČSÚ – <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/3004-10>.

Spotřeba základních potravin od roku 1920

Další zajímavosti najdete v publikaci „Retrospektivní údaje o spotřebě potravin v letech 1920–2006“. Srovnává některé základní potraviny od roku 1920. Dostupná je na <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3014-08>, v tištěné podobě v prodejné publikaci.

Ladislav Pištora
odbor vnější komunikace

Spotřeba potravin za rok 2009 (spotřeba je uváděna v hodnotách osoba/rok)

Spotřeba obilovin a mlýnských a pekárenských výrobků se oproti roku 2008 podstatně změnila. Došlo ke zvýšení spotřeby pšeničné mouky o 6,5 kg (na 96,7 kg), žitné mouky o 1,9 kg (na 10,4 kg) a krup, ječné krupice a ovesných vloček o 0,4 kg (na 1,3 kg). Snížila se spotřeba ostatních mouk o 0,3 kg (na 0,4 kg), spotřeba rýže o 0,7 kg (na 4,2 kg). Došlo k poklesu spotřeby chleba o 0,7 kg (na 43,4 kg), a spotřeby trvanlivého pečiva o 0,3 kg (na 9,5 kg), naopak vzrostla spotřeba pšeničného pečiva o 8,8 kg (na 53,4 kg) a spotřeba těstovin o 0,5 kg (na 6,6 kg). **Spotřeba masa v hodnotě na kosti** se snížila o 1,6 kg (na 78,8 kg). Na tomto poklesu se podílely všechny druhy masa. Spotřeba vepřového masa klesla o 0,4 kg na 40,9 kg, hovězího masa klesla o 0,7 kg na 9,4 kg, drůbežího masa klesla o 0,2 kg na 24,8 kg, zvěřina klesla o 0,2 kg na 0,9 kg, králíci o 0,2 kg na 2,3 kg, jen skopové, kozí a koňské maso vykazuje nárůst o 0,1 kg na 0,4 kg. **Spotřeba ryb celkem** vykazovala nárůst o 0,3 kg (na 6,2 kg) a již třetí rok pokračuje trend zvyšování spotřeby rybního masa. **Spotřeba mléka a mléčných výrobků (bez másla)** se zvýšila o 7,0 kg (na 249,7 kg). Na tomto zvýšení se podílí zvýšená spotřeba konzumního mléka o 2,8 kg (na 59,8 kg), sýrů o 0,4 kg (na 13,3 kg), mléčných konzerv o 0,2 kg (na 2,0 kg) a ostatních mléčných výrobků o 0,5 kg (na 32,7 kg). **Spotřeba vajec** se oproti roku 2008 (provedena oprava původních dat -z 350 kusů na 270 kusů- na základě nových údajů ZO) snížila o 32 kusů (na 238 kusů). **Spotřeba olejů a tuků** je na stejných hodnotách jako v roce 2008, ale uvnitř této položky došlo ke změnám. Zvýšila se spotřeba másla o 0,3 kg a poklesla spotřeba sádla o 0,2 kg a rostlinných tuků

a olejů o 0,1 kg. **Spotřeba ovoce v hodnotě čerstvého** se zvýšila o 1,3 kg (na 90,4 kg). Na tomto zvýšení se podílí hlavně ovoce mírného pásma se spotřebou 55,4 kg: zvýšila se spotřeba jablek o 0,2 kg, hrušek o 0,7 kg, švestek o 0,8 kg, meruněk o 0,2 kg, broskví o 0,4 kg. Snížila se spotřeba vinných hroznů o 0,8 kg a ostatního ovoce mírného pásma o 0,2 kg. Spotřeba jižního ovoce zůstala na stejné výši (na 35,0 kg) za zvýšení spotřeby citronů, grepů, pomerančů a mandarínek, ale snížila se spotřeba ostatního jižního ovoce. **Spotřeba zeleniny v hodnotě čerstvé** se snížila o 1,6 kg (na 81,2 kg), když došlo k poklesu spotřeby rajčat o 1,2 kg, zelí o 1,3 kg, cibule o 1,5 kg za současného růstu spotřeby paprik o 1,2 kg, hlávkového salátu o 0,3 kg, mrkve o 0,4 kg a ostatní zeleniny o 0,9 kg. **Spotřeba brambor** se snížila o 6,5 kg (na 64,9 kg). **Spotřeba cukru** se po předchozím snížení opět zvýšila a to o 4,2 kg (na 36,7 kg). (Průměrná spotřeba cukru za roky 1988 až 2008 je 39,4 kg). Zvýšila se také spotřeba kakaových výrobků o 0,2 kg, medu o 0,2 kg, droždí o 0,2 kg, a polévkových přípravků o 0,3 kg. **Spotřeba alkoholických nápojů celkem** se vlivem nižší spotřeby piva o 5,9 litru (na 150,7 litru) snížila o 5,6 litru (na 177,6 litru), za zvýšení spotřeby vína o 0,2 litru (na 18,7 litru) a lihovin o 0,1 litru (na 8,2 litru). **Spotřeba alkoholických nápojů v hodnotě čistého alkoholu** zůstala na úrovni roku 2008. **Spotřeba cigaret** se snížila o 36 kusů (na 2071 kusů).

oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

Zajímavá fakta z automobilového průmyslu

Rozhodující položkou zahraničního obchodu se v období let 2005 až 2010 stala silniční vozidla. Dozvíte se to z publikace „Zahraníční obchod se silničními vozidly“, kterou ČSÚ vydal v elektronické podobě. Zájemci se zde můžou seznámit s dlouhodobým vývojem zahraničního obchodu s těmito komoditami.

Silniční vozidla se během tohoto pětiletí stala nejenom rozhodující položkou zahraničního obchodu se stroji a dopravními prostředky, ale současně také i celkového zahraničního obchodu České republiky. Potvrzují to statistická data z období od roku 2005 až do poloviny roku 2010.

Základní údaje

Podíl strojů a dopravních prostředků na celkovém obratu zahraničního obchodu se přiblížil téměř polovině. V případě samotných silničních vozidel představuje zhruba jednu osminu. V roce 2009 činil

tento podíl 47,6 %, z toho u silničních vozidel 12,8 %.

Významnější pozici přitom zaujímal silniční vozidla na straně vývozu. Na celkovém českém vývozu se v roce 2009 podílela téměř celou pětinou (17,2 %) a jejich podíl na vývozu strojů a dopravních prostředků představoval jednu třetinu.

V případě dovozu byl podíl silničních vozidel podstatně nižší. Na dovozu se například podílel méně než jednu desetinou (8,1 %) a podobně tomu bylo i v případě strojů a dopravních prostředků.

Osobní automobily

Za uváděné pětiletí postupně posilovalo zastoupení osobních automobilů v celkovém zahraničním obchodu. Podstatně silnější úlohu měly osobní automobily ve vývozu. Představovaly po celé sledované období prakticky celou polovinu vývozu silničních vozidel.

Výrazně menší význam měly osobní automobily v dovozu. Podíl dovozu osobních automobilů na celkovém dovozu se pohyboval nad 2 % a na dovozu strojů a dopravních prostředků kolem 6 %.

Teritoriální struktura

Zahraníční obchod se silničními vozidly byl orientován převážně na státy Evropské unie. Státy EU se na celkovém obratu zahraničního obchodu se silničními vozidly podílely téměř devíti desetinami (89,5 %).

Obdobně tomu bylo v případě vývozu silničních vozidel, vývoz do států EU dosahoval zhruba stejného podílu (89,8 %). Na státy Evropské unie se orientoval rovněž náš dovoz silničních vozidel.

Další podrobné údaje, jako například o dovozu dílů a příslušenství motorových vozidel, jsou dostupné na webových stránkách ČSÚ v publikaci „Zahraníční obchod České republiky se silničními vozidly“ – <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/6005-10>.

Krajské statistické ročenky 2010

V závěru roku 2010 byly ve všech krajích vydány krajské statistické ročenky, které jsou jednou ze základních forem prezentace dat na krajských pracovištích ČSÚ. Tradiční, obsahově sjednocené publikace navazují na celostátní statistickou ročenku.

Krajské ročenky jsou vydávány od šedesátých let minulého století. Od té doby prošly několika systémovými i obsahovými změnami. Také v loňském roce jsme přistoupili k výraznější změně struktury těchto publikací. Cílem této změny bylo, aby se staly přehlednější a pro uživatele přitažlivější, a také jsme chtěli více využít možností zveřejňování podrobnějších nebo rozsáhlejších dat v elektronické podobě. Proto jsme **ročenky v zásadě rozdělili na 2 části**. Údaje o samotném kraji a jeho dílčích územních celcích jsou zařazeny v **tištěné části** publikace, údaje o ostatních krajích (mezikrajské srovnání) a také vybrané informace o celé republice jsme **umístili na CD**, které je vlepeno na vnitřní zadní stranu obálky každé publikace. Zamysleli jsem se také nad obsahem jednotlivých kapitol, srozumitelností metodik pro uživatele, podobou grafické části a přitom jsme **využili náměty uživatelů** ročenek, získané pomocí ankety na internetu a mezi nejvýznam-

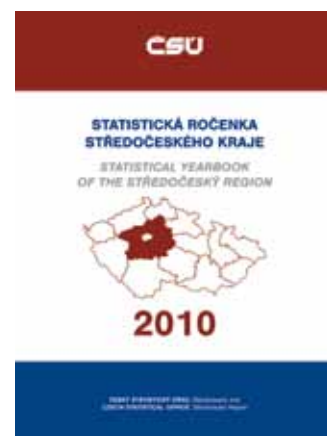
nějšími uživateli (celkem 650 respondentů). Souhrnné kapitoly byly rozděleny na jednotlivé úseky, což čtenáři usnadní orientaci v publikaci. Metodické vysvětlivky byly z úvodů jednotlivých kapitol soustředěny do jednoho místa v závěru publikace.

Seznam kapitol krajských statistických ročenek:

1. Základní charakteristika, okresy
2. Území, podnebí
3. Životní prostředí
4. Obyvatelstvo
5. Makroekonomické ukazatele
6. Územní rozpočty
7. Ceny
8. Životní podmínky
9. Trh práce
10. Organizační statistika
11. Zemědělství
12. Lesnictví
13. Průmysl
14. Energetika
15. Stavebnictví, bytová výstavba
16. Cestovní ruch

17. Doprava
18. Informační a komunikační technologie
19. Věda a výzkum
20. Vzdělávání
21. Zdravotnictví
22. Sociální zabezpečení
23. Kultura
24. Kriminalita, nehody
25. Volby
26. Správní obvody, obce
27. Územní srovnání

Údaje o kraji jsou v krajských statistických ročenkách 2010 publikovány za období 2007 až 2009, ve vybraných ukazatelích pak v delší časové řadě od roku 1993, kdy vznikla samostatná Česká republika. V rámci jednotlivých krajů publikujeme rovněž data v členění podle okresů, v kapitole 26 pak údaje podle správních obvodů (obcí s rozšířenou působností, obcí s pověřeným obecním úřadem), měst a také základní informace o obcích. Pro odborníky i laiky je určitě výhodou **důsledná unifikace ročenek ve všech krajích**,

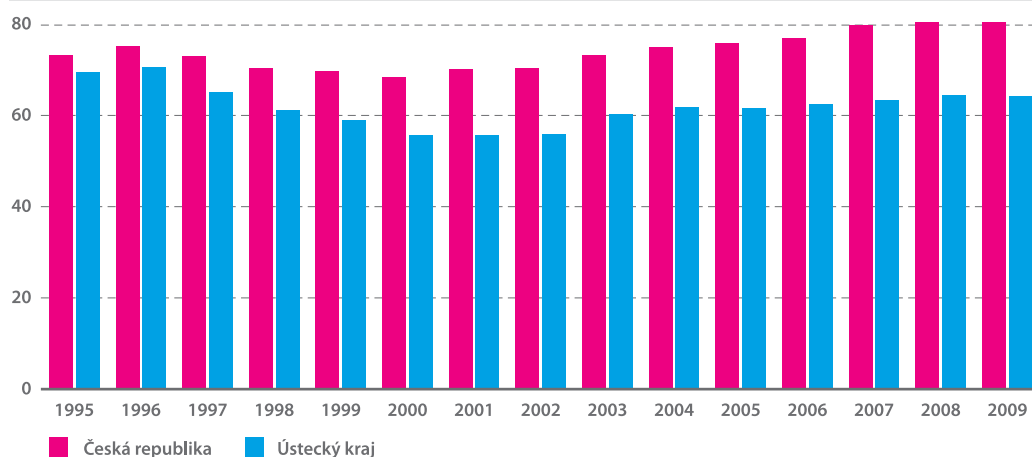

kdy uživatel najde stejné ukazatele v příslušných tabulkách ve všech krajích České republiky. Naší snahou bylo zbytečně neměnit obsah jednotlivých kapitol, aby uživatelé snadno našli informace, na které jsou zvyklí. Pouze jsme vypustili složitější členění dat, která využívá jen malá část uživatelů; o tyto informace mohou však požádat přímo na našich pracovištích.

Při zpracování jednotlivých tabulek vycházíme především z výsledků statistických zjišťování uskutečněných Českým statistickým úřadem, ale využíváme také informace z jiných rezortů, především z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (Ústav pro informace ve vzdělávání), Ministerstva zdravotnictví ČR (Ústav zdravotnických informací a statistiky), Ministerstva financí ČR a Ministerstva dopravy ČR.

Úvod každé ročenky tvoří textová **charakteristika kraje**, v níž je zobrazeno postavení kraje v České republice, geografická, přírodní a kulturní specifika, základní

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v PPS, EU27 = 100

směry demografického, sociálního i ekonomického vývoje. Tato část je doplněna jednoduchou geografickou mapou, mapou administrativního členění kraje a mapou s vyznačením všech měst a městysů.

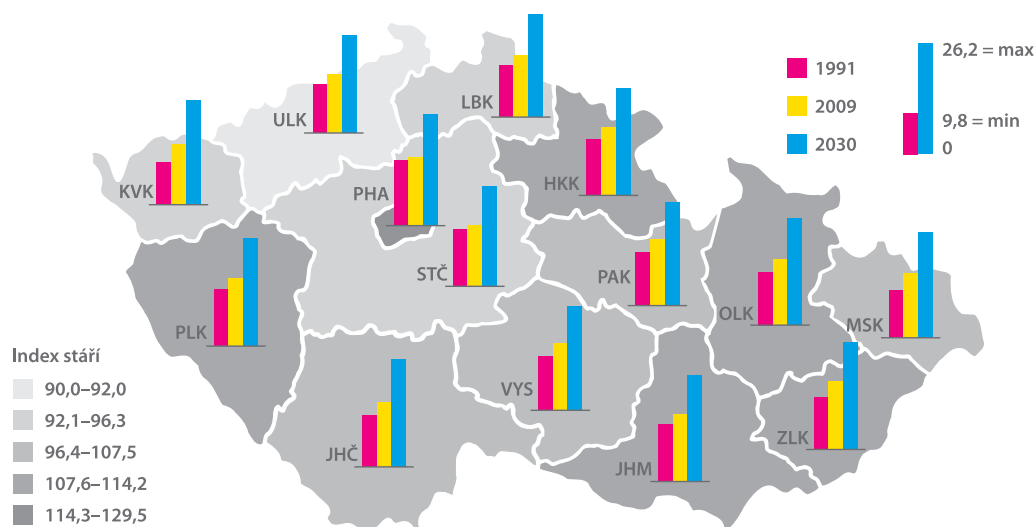
V dalším textu se nebudeme podrobně zabývat obsahem jednotlivých kapitol, pouze upozorníme na nejvýraznější změny proti minulým ročenkám. V kapitole **Obyvatelstvo** jsme zařadili výsledky nové projekce vývoje počtu obyvatel kraje a struktury podle pohlaví a věku, která byla zpracována do roku 2065. Informace byly výrazně rozšířeny v kapitole **Ceny**, kam byly zařazeny informace jak o cenách spotřebitelských, tak o cenách výrobců. Větší rozsah dat však neumožňuje skutečnost, že cenová statistika je v zásadě relevantní pouze k území celé republiky. V oblasti trhu práce je nejvýznamnější změnou přechod na novou klasifikaci odvětví CZ-NACE, která byla aplikována jak v datech o struktuře zaměstnanosti, tak v údajích o průměrných mzdách.

V kapitole **Cestovní ruch** se podařilo doplnit informace o návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení členěných podle okresů, další údaje až do úrovně jednotlivých obcí je možno nalézt na internetu. Tyto informace jsou však samozřejmě omezeny jednak nutností ochrany individuálních údajů a jednak problémy spojenými s poměrně vysokým podílem non-response.

V samostatné kapitole **Volby** jsou tentokrát uvedeny jak výsledky květnových voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu, tak říjnových voleb do zastupitelstev obcí a Senátu.

Kapitola **Územní srovnání** přináší porovnání vybraných ukazatelů v roce 2009 mezi okresy příslušného kraje, mezi kraji celé České republiky a také údaje členěné podle regionů soudržnosti NUTS 2 v posledních 3 letech. Tabulka **Vybrané ukazatele České**

Index stáří k 31. 12. 2009 a podíl obyvatelstva ve věku 65 a více let v roce 1991, 2009 a 2030

republiky obsahuje údaje za roky 2007 až 2009 a uživatel ji nalezne na přílohovém CD.

Grafická část ročenek je specifickým projevem příslušného kraje, všechny ročenky však obsahují několik závazných grafů, stejných ve všech krajích. Pro ilustraci uvádíme jeden z grafů z oblasti makroekonomiky.

Publikace jsou na konci doplněny **20 barevnými kartogramy**, které zobrazují ve vybraných ukazatelích postavení jednotlivých okresů a krajů v České republice, 4 kartogramy jsou zpracovány podle jednotlivých obcí příslušného kraje (porodnost, dokončené byty, míra registrované nezaměstnanosti, dlouhodobá nezaměstnanost).

Všechny ročenky jsou vydávány v **česko-anglické podobě**. Je možno si je objednat nebo přímo zakoupit v knižní nebo elektronické podobě přímo v odděleních regionálních analýz a informačních služeb Českého statistického úřadu v jednotlivých krajích. Cena publikace je 250 Kč, cena CD 125 Kč, s výjimkou ročenky hl. města Prahy, jejíž cena je 300, resp. 150 Kč. Komplet ročenek ve všech 14 krajích je samozřejmě k dispozici k nahlédnutí v Ústřední statistické knihovně a v Odboru informač-

ních služeb ČSÚ, Na padesátém 81, Praha 10. Publikace je rovněž možno si prohlédnout na internetových stránkách krajských pracovišť ČSÚ, které naleznete na adrese: www.czso.cz/kraje/index.htm

Podrobnější data z jednotlivých úseků demografického, ekonomického a sociálního vývoje kraje, okresů, obcí, mikroregionů jsou publikována **ve specializovaných publikacích** (bulletin, publikace demografického charakteru, tematické analýzy apod.), resp. vedena v **regionálních databázích KROK** (KRaje, OKresy) a **MOS** (Městská a Obecní Statistika), ale i dalších, ze kterých je možno na základě požadavků uživatelů připravit podrobnější výběry dat. Další možností je využití **Veřejné databáze**, která je přístupná na internetových stránkách ČSÚ. Uživatel si v ní sám může v předdefinovaných tabulkách, grafech a kartogramech najít mnoho zajímavých informací. V blízké budoucnosti počítáme i s tím, že si zákazník bude moci parametry tabulky (grafu, kartogramu) sám nadefinovat a vytvořit podle vlastního přání. Podrobnější informace o veřejné databázi můžete získat na adrese <http://vdb.czso.cz/vdb/>.

Mnoho dalších informací najdete na **krajských internetových**

stránkách ČSÚ, na nichž se snažíme dávat veřejnosti k dispozici nejen nejaktuálnější výsledky statistických zjišťování, ale také informace o naší vlastní činnosti. Do ročenek jsme nově zařadili **přehled okruhů dat zveřejňovaných na našich stránkách**, aby uživatelé nacházeli hledané informace snadněji. Z elektronické podoby statistické ročenky zveřejněné na internetu (i na CD) vedou přímé prokliky na internetové stránky k jednotlivým tématům.

Smyslem získávání a zpracování statistických informací je poznání, hledání tendencí ve vývoji, především však využití těchto informací v praxi. **Dlouholetá zkušenost se zájmem uživatelů o informace v regionálním členění, který v posledních letech značně roste**, nás vede k přesvědčení, že krajské statistické ročenky budou i nadále vyhledávaným informačním pramenem pro odbornou i laickou veřejnost. Uvítáme samozřejmě vaše případné náměty a připomínky k obsahu ročenek, které budou cenným přínosem při přípravě regionálních publikací v roce 2011.

Ing. Jan Honner
odbor informačních služeb

Malý lexikon obcí ČR 2010

Tak jako každoročně vydal ČSÚ ke konci roku 2010 Malý lexikon obcí České republiky. Najedete v něm všechny obce ČR podle územní a správní příslušnosti k 1. 1. 2010. Nově vznikla obec Petrov nad Desnou v okrese Šumperk, hranice krajů, okresů i správních obvodů obcí s rozšířenou působností byly nezměněny.

V první části publikace jsou v několika tabulkách základní data za kraje, okresy a správní obvody obcí s rozšířenou působností. Jedná se o počet obcí v jednotlivých územních celcích, počet částí obcí, katastrálních území, výměru v km², počet obyvatel a hustotu obyvatel na km². Další tabulky jsou věnovány velikostním skupinám obcí podle krajů a okresů a porovnání městského obyvatelstva v krajích a ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností. V České republice existuje 1 543 obcí s méně než 200 obyvateli a dalších 3 328 obcí s méně než 1 000 obyvateli. V tom je 25 měst a 98 městysů. Obcí nad 20 000 obyvatel, které jsou všechny městy, je 63, z toho 6 s více než 100 000 obyvateli. V České republice bylo k 1. lednu 2010 593 měst a 206 městysů. Do konce roku 2010 přibýlo 1 město a 1 městys.

Vybavenost obcí

Jádrem publikace je další část, která obsahuje 6 250 obcí České republiky. Obce jsou řazeny podle krajů a okresů v abecedním pořadí. Každá obec vedle názvu má uveden kód obce, který je určen číselníkem v rámci Registru prostorových jednotek, provozovaného v garanci Českého statistického úřadu, kód správního obvodu obce s rozšířenou působností, počet částí obce, počet katastrů – katastrálních území, katastrální výměru, počet obyvatel celkem a z toho ve věku 15–64 let. Najdeme tu informace o tom, zda je v obci pošta, škola a zdravotní zařízení. Údaje o kanalizaci, vodovodu a plynofikaci v obcích nejsou od roku 2006 v databázích ČSÚ aktualizovány, proto tyto ukazatele byly od loňského roku nahrazeny jinými (dokončené byty v letech 2007 až 2009 celkem, z toho v ro-

dinných domech a rozdíl počtu obyvatel od roku 2001 – poslední sčítání lidu, domů a bytů). Obce se zvláštním postavením jsou v lexikonu zvýrazněny: statutární města velkými písmeny, města tučně, městyse tučnou kurzivou. Jsou tu také uvedeny městské části (městské obvody) Prahy a statutárních měst Brna, Liberce, Opavy, Ostravy, Pardubic, Plzně a Ústí nad Labem.

Sumarizační informace

Každý kraj v lexikonu začíná sumarizačními tabulkami za jednotlivé okresy a správní obvody obcí s rozšířenou působností příslušného kraje. Obce s rozšířenou působností jsou stanoveny zákonem č. 314/2002 Sb. Příslušnost obcí k obcím s rozšířenou působností je dána vyhláškou MV č. 388/2004 Sb. ze dne 24. 6. 2004 o stanovení správních obvodů obcí s pověře-

ným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Sumarizační tabulky za okresy a správní obvody obsahují stejné ukazatele jako tabulky za jednotlivé obce, kromě toho ještě počet obcí a měst v rámci každé územní jednotky. Ve sloupcích pošta, škola, zdravotní zařízení najdete počty obcí, ve kterých se tyto instituce vyskytují.

Závěrečná část znázorňuje dlouhodobý vývoj počtu obyvatel měst nad 10 000 obyvatel. Data jsou přepočítána na územní strukturu vybraných měst k 1. 1. 2010.

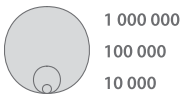
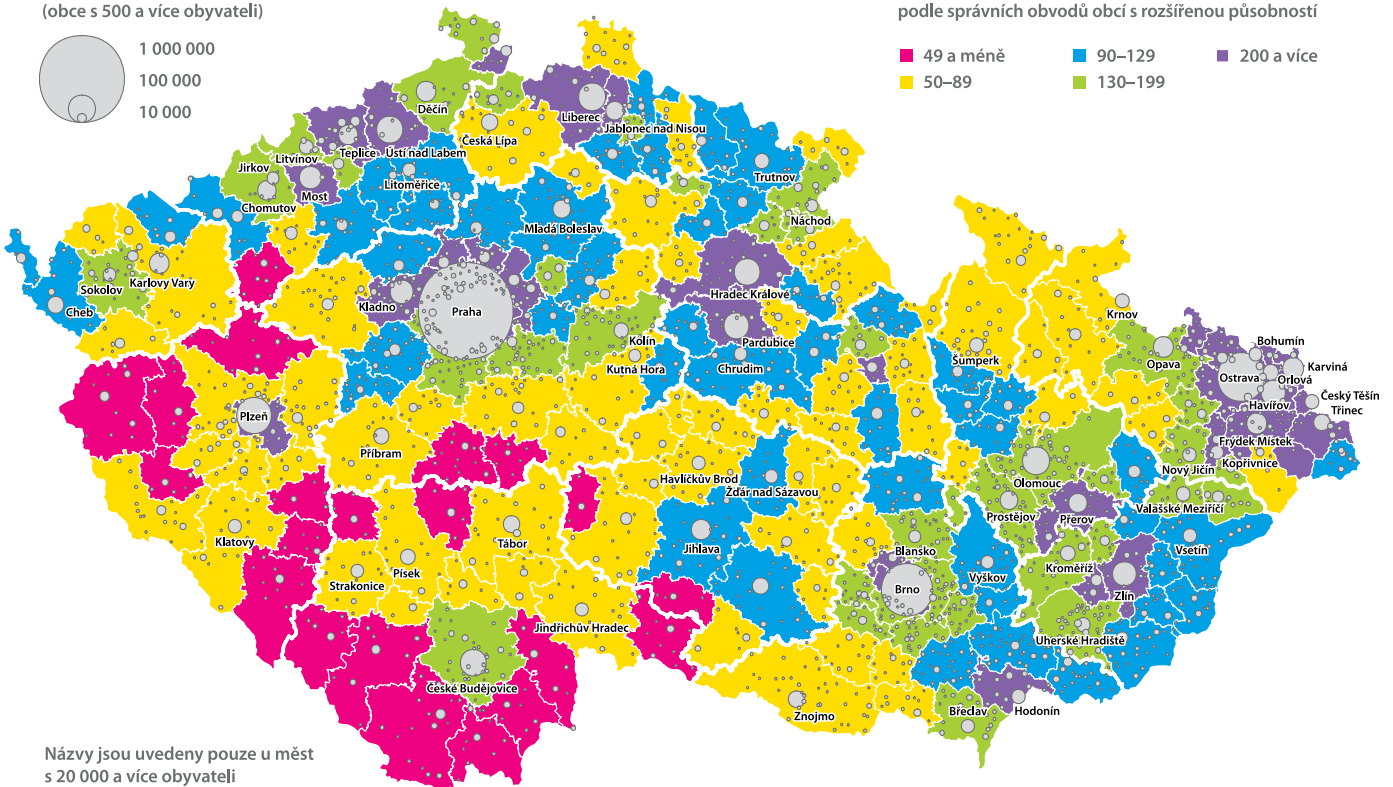
Mapy

Nedílnou součástí publikace jsou barevné mapky. Dvě zobrazují celou Českou republiku, v první z nich jsou zobrazeny kraje a okresy, ve druhé je zakresleno osídlení a počet obyvatel na km² podle správních obvodů obcí s rozší-

Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel vybraných měst (nad 10 000 obyvatel v roce 2010)

Pořadí	Název obce	Rozloha v km ²	Počet obyvatel							
			1. 12. 1930	1. 3. 1950	1. 3. 1961	1. 12. 1970	1. 11. 1980	3. 3. 1991	1. 3. 2001	1. 1. 2010
1	Praha	496	950 465	1 057 570	1 133 056	1 140 794	1 182 186	1 214 174	1 169 106	1 249 026
2	Brno	230	283 972	299 099	324 173	344 218	371 463	388 296	376 172	371 399
3	Ostrava	214	219 528	215 791	254 297	297 171	322 073	327 371	316 744	306 006
4	Plzeň	138	134 288	127 447	140 106	153 524	171 599	173 791	166 118	169 935
5	Liberec	106	95 623	69 663	78 193	84 046	95 924	101 162	99 102	101 625
6	Olomouc	103	77 602	73 714	80 246	89 386	99 328	102 786	102 607	100 362
7	Ústí nad Labem	94	79 644	64 179	72 148	79 544	89 272	98 178	95 436	95 477
8	České Budějovice	56	59 079	55 709	64 661	76 699	88 448	97 243	97 339	94 865
9	Hradec Králové	106	50 137	57 118	66 608	80 463	96 145	99 917	97 155	94 493
10	Pardubice	83	42 220	50 211	65 240	79 206	92 486	94 610	90 889	90 077

Osídlení v České republice

Počet obvatel v obci
(obce s 500 a více obyvateli)Počet obyvatel na km² v roce 2010
podle správních obvodů obcí s rozšířenou působnostíNázvy jsou uvedeny pouze u měst
s 20 000 a více obyvateli

řenu působností. Další mapky jsou věnovány jednotlivým krajům a znázorňují správní obvody obcí s rozšířenou působností a osídlení včetně uvedení názvů všech měst v kraji. Na mapce hlavního města

Prahy je zobrazeno 22 správních obvodů a 57 městských částí.

Publikaci „Malý lexikon obcí ČR 2010“ si můžete objednat na adrese: Český statistický úřad, odbor infor-

mačních služeb, Na padesátém 81, 100 82, Praha 10 nebo elektronickou poštou na adrese: objednavky@czso.cz. Vedle klasické podoby je publikace k dispozici i v elektronické podobě, a to na webových

stránkách ČSÚ: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1302-10>.

Ing. Jiří Halásek
oddělení regionálních indikátorů

Vývoj lidských zdrojů v krajích ČR

Ke konci roku 2010 vydal ČSÚ publikace o vývoji lidských zdrojů v jednotlivých krajích České republiky. V analýzách „Vývoj lidských zdrojů v kraji v letech 2000 až 2009 – vybrané kapitoly“ je hodnocena nejen velikost a kvalita pracovní síly, ale i její využití. Text je přehledně doplněn grafy a kartogramy.

Součástí publikací je i obsáhlá **tabulková příloha** složená ze dvou základních typů tabulek: mezikrajské srovnání vybraných relativních údajů za rok 2009 a časová řada absolutních dat za kraj nejčastěji za období 2000–2009. Tabulky jsou členěny do logických celků (Obyvatelstvo, Cizinci, Výběrové šetření

pracovních sil, Vzdělávání, Ekonomika, Nezaměstnanost). Většina dat pochází z bohatých vlastních zdrojů ČSÚ, v případě vzdělávání a nezaměstnanosti jsou však využity i externí zdroje (především z Ústavu pro informace ve vzdělávání a Integrovaného portálu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR).

Analytická část všech 14 publikací je tvořena třemi základními kapitolami: Velikost pracovní síly, Kvalita pracovní síly a Využití pracovní síly.

V první části je **velikost pracovní síly** hodnocena nejen v čase, ale pozornost je též věnována pozici kraje v mezikrajském srovnání.

Opomenuta není ani ekonomická aktivita obyvatel ve vazbě na věk a pohlaví. Autoři se také věnují generační obměně ekonomicky aktivního obyvatelstva a očekávanému vývoji pracovní síly v dalších letech.

V analýzách jsou zkoumány významné faktory ovlivňující velikost pracovní síly, jako jsou migrace

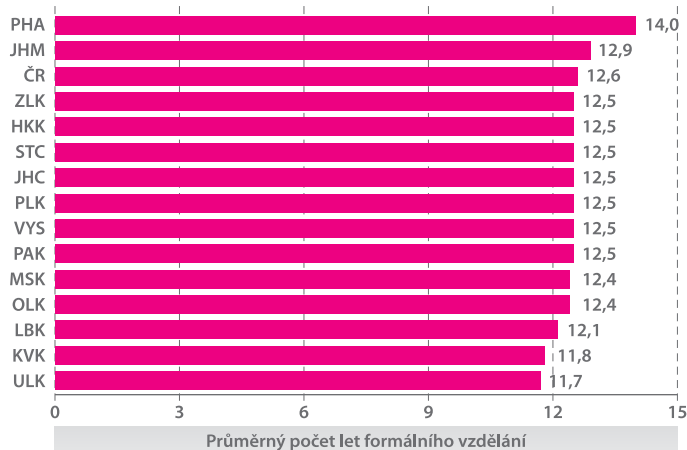
a dojízdka za prací. V neposlední řadě se publikace věnují cizincům, jejich ekonomické aktivitě i vlivu na velikost pracovní síly v kraji v různých etapách hospodářského cyklu.

Druhá kapitola je zaměřena na **kvalitu pracovní síly**, její vývoj i pozici kraje v této oblasti při mezikrajském srovnání. Věnuje se vzdělanostní úrovni nejen všech ekonomicky aktivních osob v kraji, ale i jejich jednotlivým věkovým kategoriím. Pro potřeby analýzy byly do úrovně krajů zpracovány též údaje o kvalifikační struktuře z hlediska oborů vzdělání. V publikacích nechybí ani vývoj vzdělanostní struktury absolventů škol, vyjmenovány jsou také nejčastěji studované obory a zmíněna je i možnost uplatnění absolventů na trhu práce.

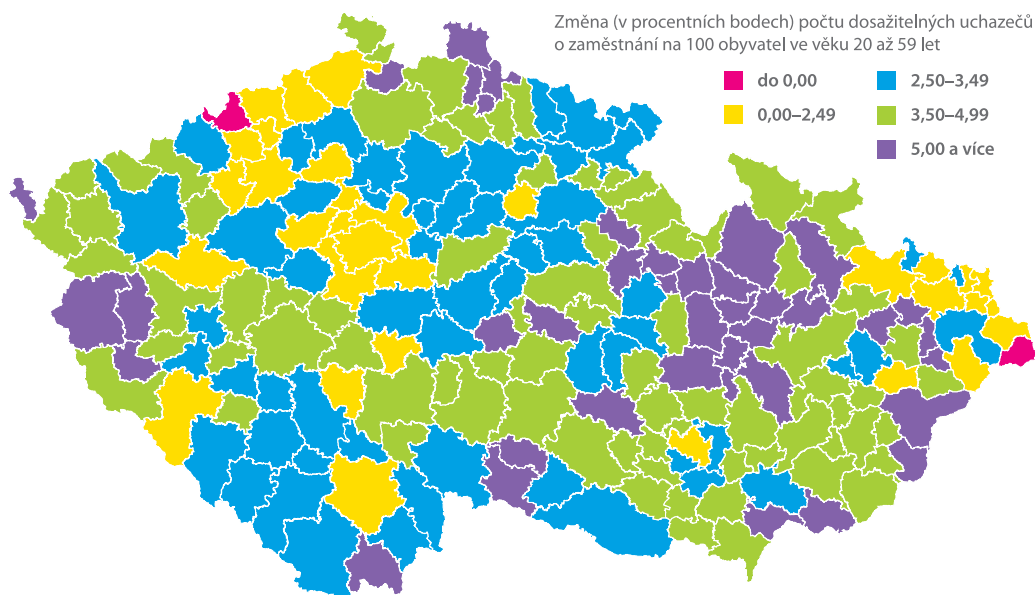
Novým pohledem na kvalitu lidských zdrojů zde může být zařazení informací o velikosti lidských zdrojů ve vědeckých a technických oborech a o tzv. počítačové gramotnosti dospělé populace.

Stranou pozornosti nezůstaly ani informace o studiu při zaměstnání a dalších formách celoživotního vzdělávání. Bohaté datové zdroje o rekvalifikacích umožňují hodnotit změny v počtu rekvalifikujících se uchazečů o zaměstnání, o věkové a vzdělanostní struktuře uchazečů i o možnostech jejich pracovního uplatnění ve ztížených podmínkách roku 2009.

Index vzdělanosti pracovní síly v krajích ČR v roce 2009

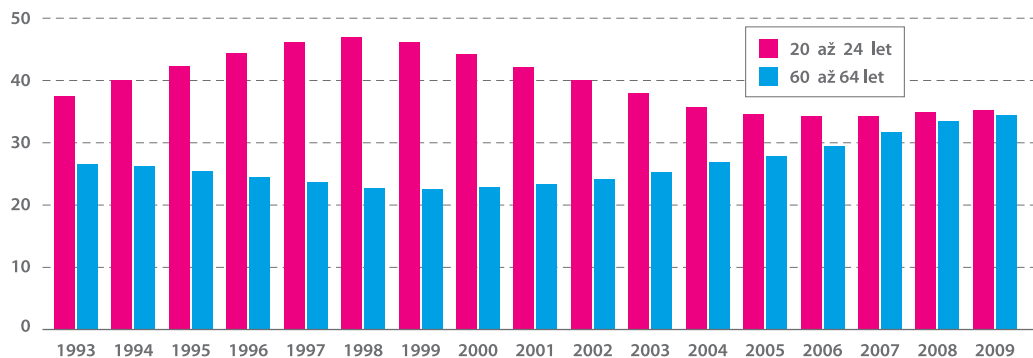

Změna míry nezaměstnanosti podle správních obvodů v období 2007–2009 (stav k 31. 12.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, Český statistický úřad

Počet obyvatel ve věku 20–24 let a 60–64 let v Pardubickém kraji (v tisících osob) (generace přicházející a odcházející z trhu práce)

Závěrečná kapitola se věnuje **využití pracovní síly** v širším kontextu. Autoři vycházeli z ekonomické pozice daného kraje. Všimli si nejen ekonomické výkonnosti daného regionu, ale i ceny práce (vyjádřené mzdovou úrovní). Prostor je věnován nezaměstnanosti, jejímu vývoji i prostorovému rozložení.

Tato kapitola zahrnuje i změny struktury nezaměstnaných z hlediska věku, pohlaví, vzdělání či délky nezaměstnanosti. Pominuta nebyla ani nezaměstnanost rizikových skupin obyvatel a územní rozdíly v sezonní nezaměstnanosti.

Tabulkové přílohy obsahují z této oblasti i data o volných pracovních místech a aktivní politice zaměstnanosti.

S publikacemi je možné se podrobněji seznámit na internetových stránkách ČSÚ věnovaných jednotlivým krajům (na stránkách příslušného kraje pak v pravém menu v záložce „Publikace, data“ zvolit Vydané publikace): <http://www.czso.cz/kraje/index.htm>.

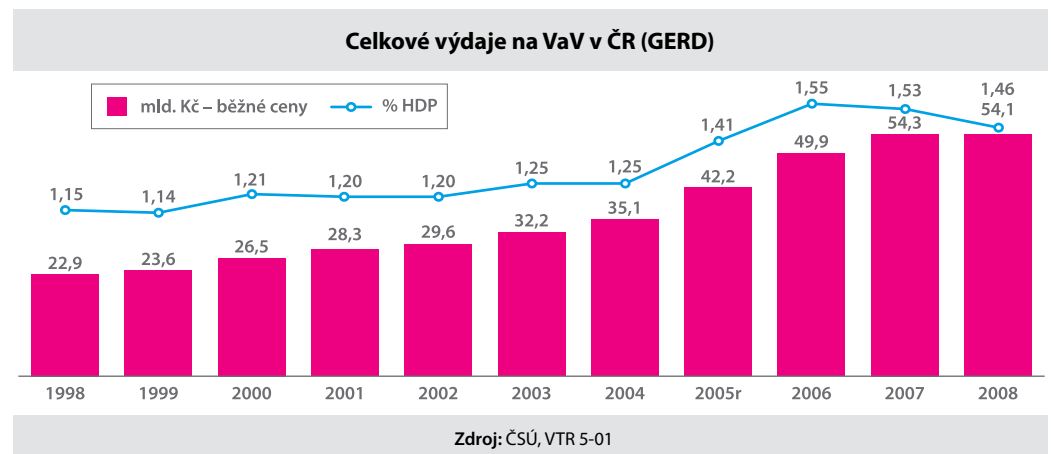
RNDr. Petr Dědič
oddělení regionálních analýz
a informačních služeb Pardubice

Statistická ročenka vědy, technologií a inovací

Český statistický úřad vydal publikaci Statistická ročenka vědy, technologií a inovací. Cílem publikace je poskytnout komplexní pohled na klíčové oblasti vědy, technologií a inovací v České republice a jejich srovnání se světem pomocí nejnovějších mezinárodně dostupných a srovnatelných statistických čísel. Prostřednictvím této publikace je vytvářen ucelený a zároveň přehledný základní informační zdroj ve výše uvedené oblasti.

Na 369 stranách, ve 4 tematických blocích a 23 kapitolách jsou obsaženy podrobné statistické údaje popisující jak finanční a lidské zdroje vstupující do procesů vědy, technologií a inovací, tak i jejich výsledky, jako jsou odborné články, patenty či inovace. Součástí publikace je také kapitola, ve které je nastíněno postavení sledovaných států z pohledu základních makroekonomických ukazatelů, které do jisté míry vývoj vědy a technologií ovlivňují a zároveň se v nich úroveň vědeckotechnické základny odráží.

Každý blok je uveden stručným textem s výčtem kapitol a ukazatelů v nich obsažených. Stejně tak jsou před každou kapitolou shrnuty nejdůležitější poznatky z ní a také stručně definovány nejdůležitější

pojmy a ukazatele a uvedeny hlavní datové zdroje. Samotné kapitoly jsou koncipovány tak, že na jedné straně jsou v tabulkách uváděny ukazatele v rozličných tříděních v absolutních hodnotách za období 2000 až 2008 a na protější straně jsou tato data znázorněna graficky

jak v absolutních, tak i v poměrových hodnotách. Na informace o České republice navazuje v každé kapitole mezinárodní srovnání.

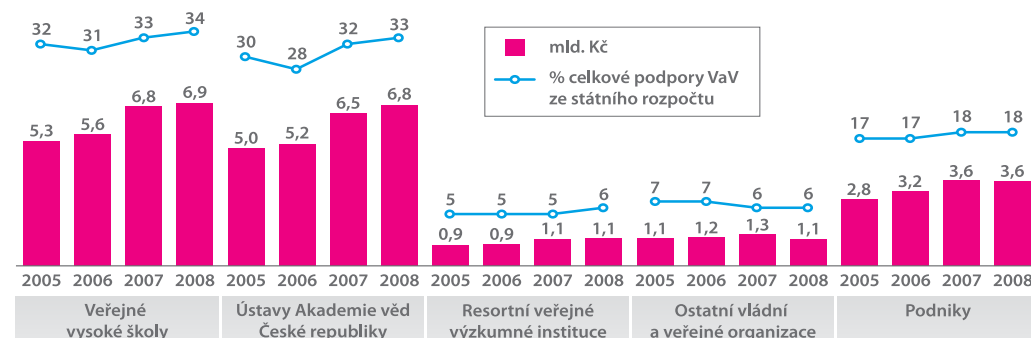
Ve většině případů bylo využito interních datových zdrojů pocházejících ze šetření ČSÚ. V některých případech pak byly získány

údaje z ostatních národních datových zdrojů (např. Úřad průmyslového vlastnictví ČR, Rada pro výzkum, vývoj a inovace, Ústav pro informace ve vzdělávání aj.). Pro mezinárodní srovnání pak byla použita data ze zdrojů renomovaných mezinárodních organizací, především pak statistického úřadu Evropského společenství (EUROSTAT) a Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).

Vybrané poznatky z publikace

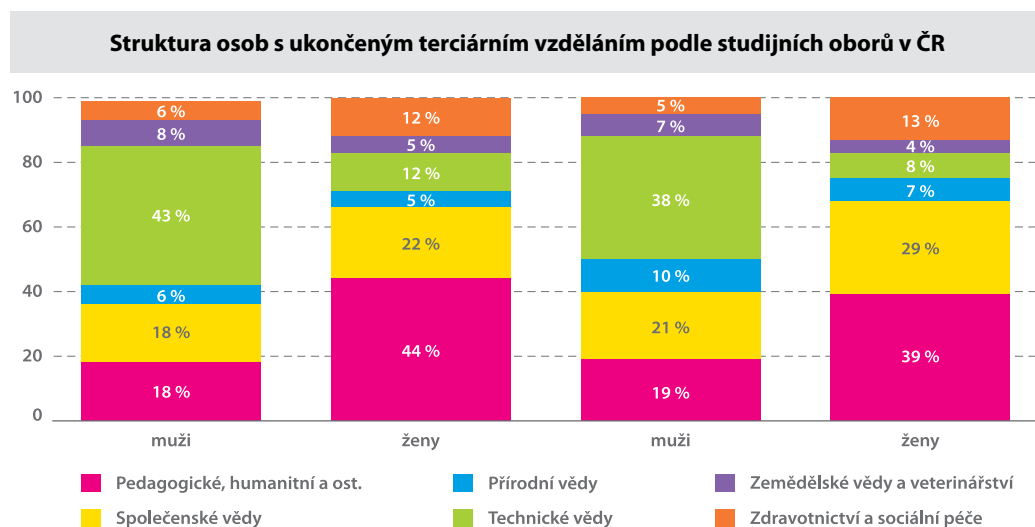
■ V roce 2008 přesahovaly finanční prostředky plynoucí do výzkumu a vývoje (VaV) v České republice částku 54 miliard korun a oproti roku 2000 tak došlo k více než dvojnásobnému nárůstu. Nej-

Celková přímá podpora VaV ze státního rozpočtu podle skupin hlavních příjemců v ČR

významnější část těchto výdajů byla spotřebována v podnikatelském sektoru (62 %), ve vládním sektoru pak 21 % a vysokoškolský sektor ukrojil z pomyslného koláče 17 % prostředků směřujících v roce 2008 do VaV. Více jak polovina financí investovaných v roce 2008 v České republice do VaV pocházela z podnikatelských zdrojů. Z nových členských zemí EU27 má vyšší zastoupení podnikatelských zdrojů na financování VaV pouze Slovinsko. V ostatních postkomunistických státech EU27 je VaV financován z větší části z veřejných zdrojů.

■ Česká republika patří mezi země s nejvýznamnější přímou podporou podnikatelského VaV z veřejných zdrojů. V roce 2008 činila přímá podpora podnikového výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu ČR 3,6 mld. Kč, což byla téměř pětina celkových státních

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

výdajů na VaV. Celková podpora VaV ze státního rozpočtu ČR dosahovala v roce 2008 hodnoty 20,5 mld. Kč. Mezi hlavní příjemce této podpory patří v České republice veřejné vysoké školy a veřejné

výzkumné instituce zřízené Akademií věd ČR, které obdržely dvě třetiny z celkových státních výdajů na VaV.

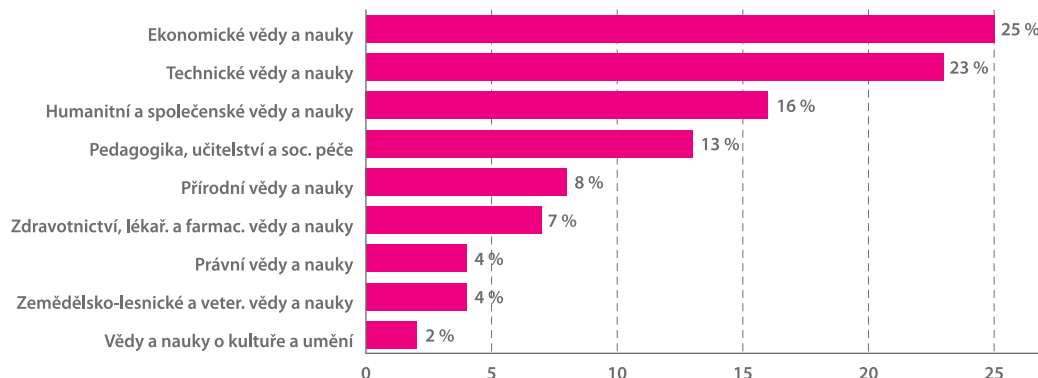
■ V roce 2000 bylo v České republice terciárně vzděláno (vyso-

koškolské a vyšší odborné vzdělání) 735 tisíc osob a o osm let později se jednalo již o více jak milion osob. V porovnání s ostatními obory však stagnuje počet vysokoškolsky vzdělaných osob v oborech přírodních a především technických věd. Osoby s takto zaměřeným terciárním vzděláním patří k významným nositelům výzkumu a inovací.

■ Další zvyšování vzdělanostní úrovně obyvatelstva České republiky naznačuje i vývoj počtu studentů vysokoškolského studia. V roce 2000 studovalo vysokou školu v České republice 15,1 % osob z věkové skupiny 20–29 let, o osm let později to bylo již 25 %.

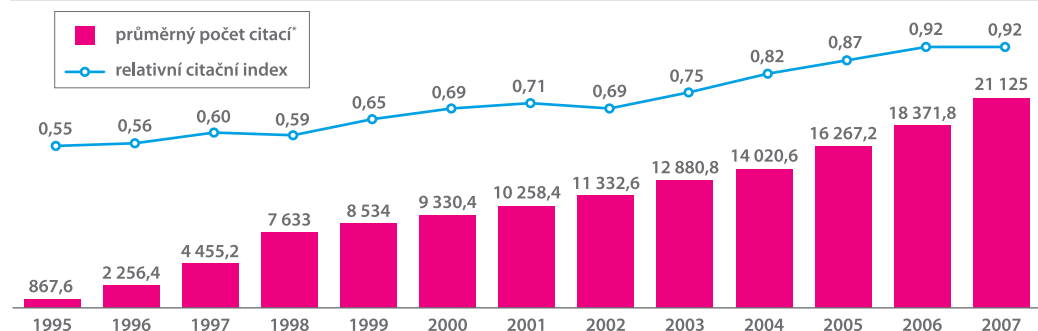
■ Na základě výzkumu a vývoje financovaného z veřejných zdrojů vzniklo v roce 2008 více jak 30 tisíc článků publikovaných v odborných časopisech a oproti roku 2000 se tak jejich počet zvýšil 1,5krát. Samotný počet odborných článků však nevypovídá o kvalitě výsledků VaV. Významnější způsob měření výsledků tvorby nových znalostí ve veřejném VaV je publikování těchto výsledků v odborných impaktovaných periodikách a především jejich citovanost. Od roku 1997 docházelo v České republice k průběžnému nárůstu relativního citačního indexu článků publikova-

Studenti vysokých škol podle studijních oborů v ČR, 2008 (% studentů všech oborů)

Zdroj: ÚIV a dopočty ČSÚ

Citace odborných článků a relativní citační index ČR

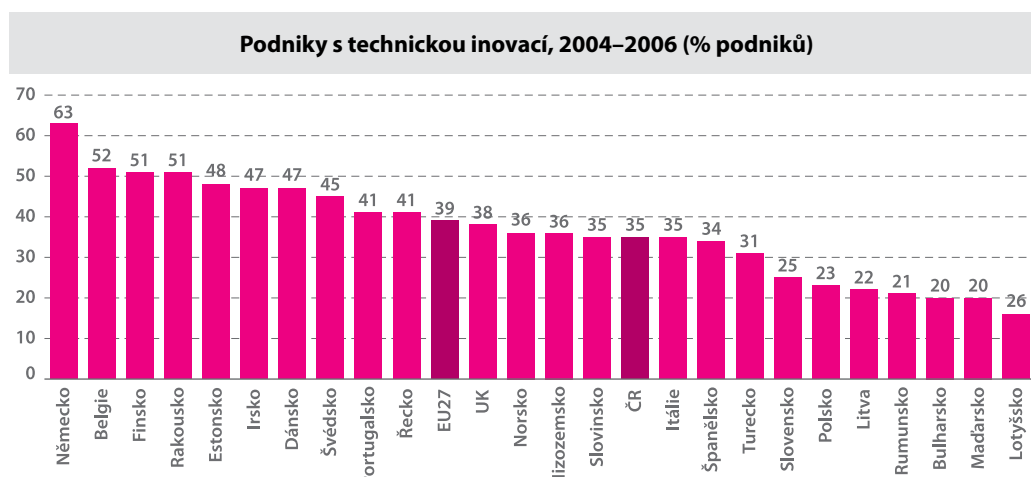
*průměr za 5 předchozích let, zdroj: Thomson ISI National Science Indicators 1981–2007 a dopočty ČSÚ

ných v odborných impaktovaných časopisech až na hodnotu 0,94 (průměrná světová citovanost = 1).

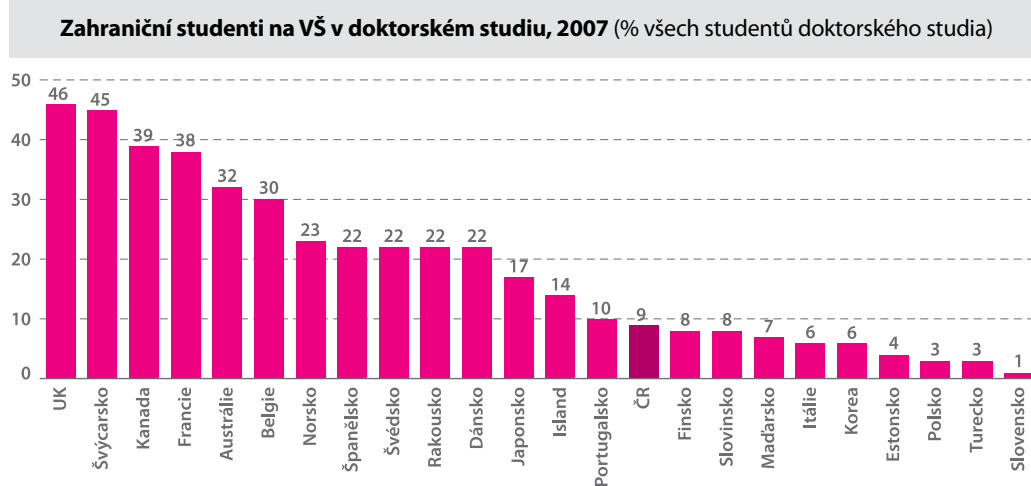
■ Jako významný způsob uplatnění výsledků výzkumné a vývojové činnosti, zejména pak v podnikatelském sektoru, lze označit inovace. V období 2004–2006 technicky inovovalo v České republice 35 % podniků, čímž se řadíme pod průměr EU27, kde se ve stejném období nacházelo 39 % podniků s tímto typem inovace. Na inovační aktivitě podniků se v České republice významně podílí pobočky zahraničních firem, kde inovovalo přes 63 % podniků oproti 48 % inovujících podniků mezi domácími firmami.

■ Do popředí zájmu se stále více dostává mezinárodní mobilita studentů, obzvláště pak studentů doktorského stupně studia. Tato skupina osob tvoří nejen „papírové“ nejvzdělanější složku populace, ale zároveň se aktivně podílí na výzkumu a vývoji a představuje tak jádro znalostní společnosti. Ze všech studentů doktorského studia bylo v roce 2007 v České republice 9 % cizinců, a to především ze Slovenska. Velmi vysoký podíl zahraničních studentů doktorského stupně studia mělo ve stejném roce Spojené království (46 %) a také Švýcarsko (45 %).

■ Od roku 2001 docházelo v ČR ke snižování deficitu obchodní bilance s technologicky vyspělým (high-tech) zbožím a v roce 2008 již byla obchodní bilance kladná.

Zdroj: Eurostat

Zdroj: OECD

Stejně tak převažovaly v případě České republiky platby za dovoz technologických služeb nad příjmy z jejich vývozu. V roce 2008 se však situace obrátila, když bylo zaznamenáno kladné saldo ve výši více jak 2 mld. Kč.

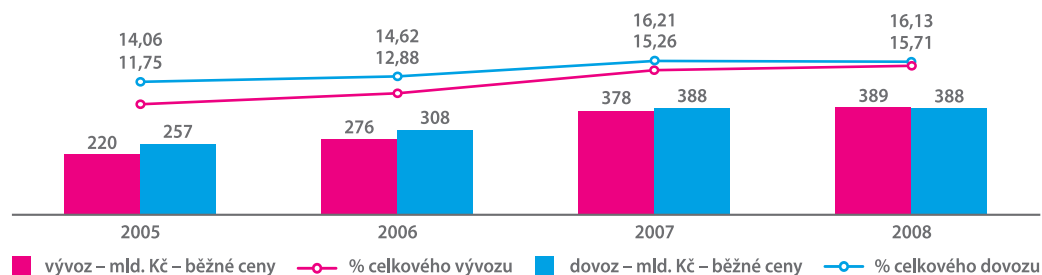
Internetová verze publikace, která je k dispozici na stránkách ČSÚ pod kódem e-1005-10, obsahuje v některých kapitolách, oproti verzi tištěné, více informací. V seznamu grafů a tabulek v internetové verzi publikace jsou

tyto nadstavbové informace označeny kurzivou.

Publikaci v tištěné podobě si lze zakoupit v prodejně ČSÚ, elektronická verze je volně dostupná na webových stránkách ČSÚ pod odkazem <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1005-10>.

Další podrobné informace z oblasti statistik vědy, technologií a inovací naleznete na odkazu http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/veda_a_vyzkum_veda_.

Zahraníční obchod s high-tech zbožím v ČR

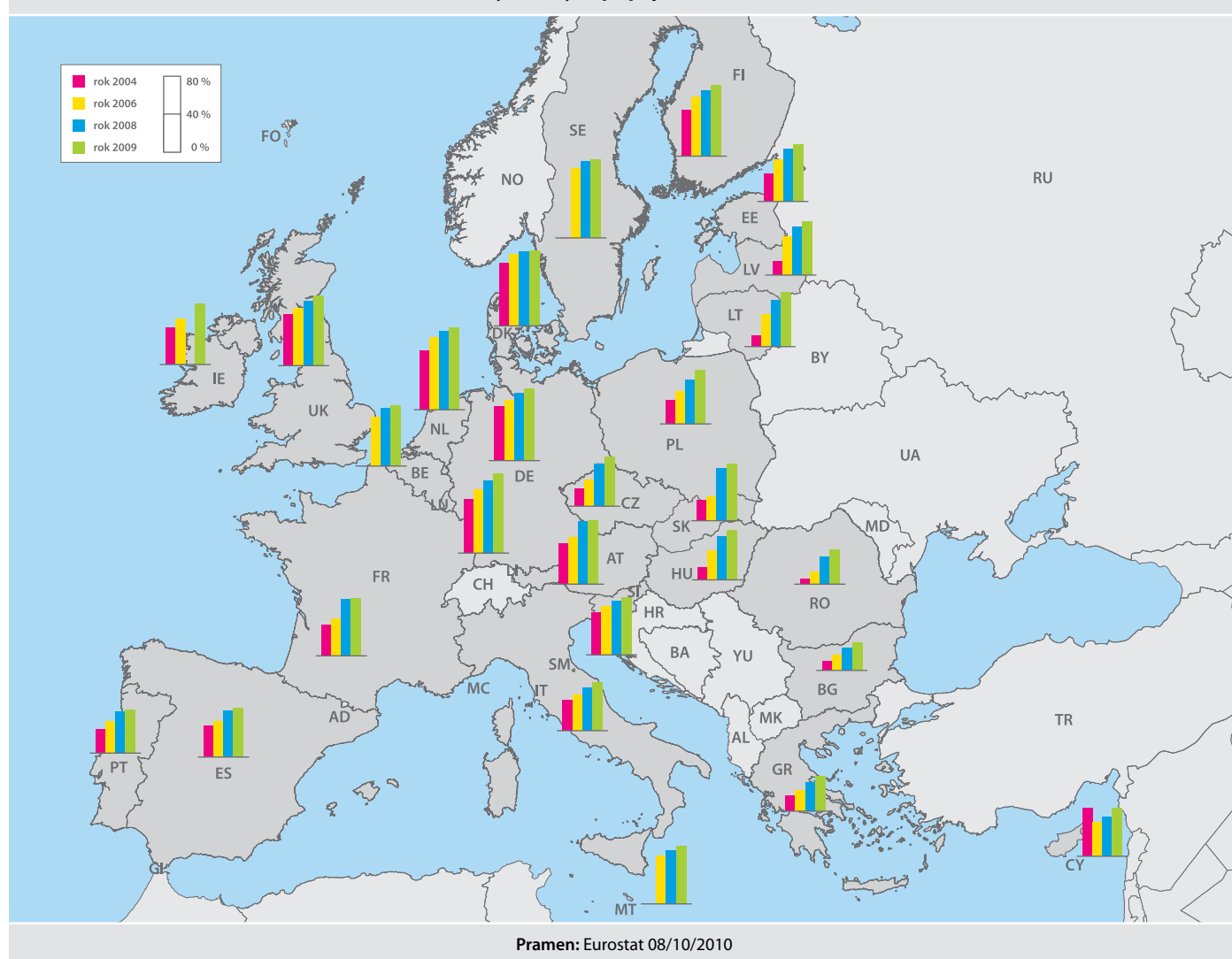
Zdroj: ČSÚ, Databáze zahraničního obchodu

Mgr. Eva Skarlandtová
oddělení statistiky výzkumu,
vývoje a informační společnosti

Internet a jeho využití v EU

Zájem o využívání služeb ICT láká stále více zájemců. Potvrdilo to i šetření v roce 2010, které proběhlo v zemích EU27. Šetření se týkalo cílové skupiny 16–74 let, a to jak jednotlivců, tak domácností, ve kterých žije alespoň jedna osoba v této věkové kategorii. Celkem bylo vybráno 150,5 tisíc domácností a 216,9 tisíc jednotlivců.

Podíl domácností vybavených připojením k internetu v zemích EU

Získaná data ukázala, že podíl domácností s přístupem k internetu v minulých pěti letech plynule vzrůstal a konstantní přírůstek v procentních bodech se nesnížil ani v letech recese. Růst podílu domácností s vysokorychlostním připojením v loňském roce opět vzrostl. Ve srovnání s rokem 2006 byl tento podíl více než dvojnásobný.

Pravidelných uživatelů internetu (využívali internet alespoň jednou týdně) je v populaci EU

65 %. Více pravidelných uživatelů internetu bylo mezi muži (68 %) než mezi ženami (62 %). Význam-

nou roli v zastoupení uživatelů sehrálo vzdělání a věk. Nejvíce pravidelných uživatelů internetu je v nejmladší generaci a mezi lidmi s vysokoškolským vzděláním. Zastoupení nejmladší generace bylo 90 % (16–24), s přibývajícím věkem počet uživatelů klesal. V kategorii 25–54letých 73 % a jen 37 % ve skupině 55–74. Lidé s vysoko-

Podíl domácností s přístupem k internetu a s vysokorychlostním připojením v EU27 (v procentech)

	2006	2007	2008	2009	2010
přístup k internetu	49	54	60	65	70
vysokorychlostní připojení	30	42	49	56	61

školským vzděláním využívali pravidelně služby internetu v 90 %, s poklesem vzdělání klesal i zájem o služby internetu – středoškolaři byly zastoupeni 69 % a lidé s nižším vzděláním jenom 44 %.

Výsledky jednotlivých zemí (kromě 27 členských států jsou prezentovány výsledky i za Chorvatsko, Turecko a Norsko) ukazují nemalou variabilitu, jež souvisí, ne však zcela těsně, s variabilitou ekonomické úrovně země. Šetření sleduje podíl jednak těch jednotlivců, kteří použili internet alespoň jednou ve třech měsících předcházejících šetření, jednak tzv. pravidelných uživatelů internetu (užití alespoň jednou týdně). V první skupině je průměr EU 69 % a kolísá od rumunských 36 % do švédských 91 %. Nejvyšší využití vykazují s 90 % Lucembursko a Nizozemí 88 % pak Dánsko. Mírně pod průměrem EU je Česká republika s 66 %. Pravidelných uživatelů má nejvíce opět Švédsko a s ním i Nizozemsko, a to 88 %. O dva procentní body za nimi jsou Dánsko a Lucembursko. V této kategorii si Česko vede hůř, s 58 % je poměrně vzdáleno od unijního

průměru. Poslední v EU je opět Rumunsko (34 %).

Podrobnější šetření o frekvenci využívání internetu není moc příznivé pro Českou republiku. Podíl každodenních uživatelů je 38%, oproti 53 % v celé Unii. V každodenním využívání vedou společně Dánsko, Nizozemsko a Švédsko se 76 %, pořadí opět uzavírá Rumunsko s pouhými 21 %.

Nejvyšší využívání ve všech ukazatelích však uvádí mezi šetřenými zeměmi mimounijní Norsko. Má 93 % uživatelů internetu, z toho 90 % pravidelných a 81 % každodenních.

Internet – silný komunikační nástroj

Eurostat se zajímal i o účely, pro něž je internet využíván. Až 90 % uživatelů internetu využívá elektronickou poštu. Stupeň vzdělání a věk mírně ovlivňují složení této skupiny. Výsledky všech skupin však nikde nevybočují z intervalu 80–100 %. Druhé místo v oblasti komunikace patří blogům, chatům a sociálním sítím, a to ve všech věkových skupinách, s výjimkou

nejstarší věkové kategorie, u které je až na třetím místě. Další příčka patří telefonování přes internet a videohovorem. V celé populaci se zájem pohybuje okolo 27 %.

Další z oblastí, které šetření sledovalo, bylo vyhledávání informací prostřednictvím internetu. Zde ve většině skupin obyvatel vede četba zpráv a novin (přes 50 % všech uživatelů internetu). To ovšem neplatí pro nejmladší skupinu, kde je na prvním místě vzdělávání (přes 60 %) a na druhém informace o vzdělávacích kurzech (50 %). Také ve skupině nezaměstnaných obsadilo vzdělávání téměř polovinou uživatelů první místo, avšak o pouhé procento za ním následují informace o kurzech a zprávy. Ve všech skupinách uživatelů má své místo i elektronické vzdělávání, kterému se věnuje desetiina uživatelů jen ve skupině s nejvyšším vzděláním. Blízko má k tomuto podílu skupina nejmladších a skupina nezaměstnaných.

Šetření se také zajímalo o využívání internetu pro vyhledávání informací na webových stránkách orgánů veřejné správy. V EU jakožto celku takto použilo internet alespoň jednou ve 12 měsících před

šetřením 53 % uživatelů, v Česku to bylo jen 30 %. Slabší výsledek už měly jen Rumunsko a Řecko. Na prvním místě bylo Dánsko s 86 %, se 70 % následují Finsko a Švédsko.

Lépe jsme se umístili ve využívání internetu pro nákupy zboží a služeb – se 40 % na 16. místě v Unii. I přesto zůstáváme daleko za unijním průměrem (57 %).

Zabezpečení internetu

Pro Českou republiku je potěšitelné, že ve všech druzích rušivých událostí v oblasti bezpečnostních problémů hlásí podprůměrné hodnoty. Zneužití osobních údajů, finanční ztráty z nelegálního získávání informací o kódech, heslech, PIN apod. – počet z této kategorie je obzvláště nízký. Potěšující je i skutečnost, že se u nás vůbec nevyskytly události týkající se zneužívání dětí prostřednictvím internetu.

Ing. Jan Friedlaender, CSc.

Pramen: Internet usage in 2010 – Households and Individuals. Eurostat, Data in Focus, Dec. 2010

www tipy

Průvodce statistikou elektronicky

Eurostat zásadním způsobem omezil množství tištěných publikací, a tak doplnil své internetové stránky o průvodce statistikou ve stylu Wikipedie. Uživatel tu najde jednoduše popsanou metodiku některých statistik vytvářených v rámci ESS a odkazy na dostupná data (viz http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Main_Page). „Statistics explained“ tak doplňuje i metodické úvody k datům, která jsou momentálně diseminována. Projekt je momentálně ve výstavbě a hesla k jednotlivým statistikám jsou postupně doplňována.

Leden je tradičně ve znamení inflace

Všem, jejichž zájem zahrnuje Evropskou unii, doporučujeme stránku Evropské centrální banky s inter-

aktivní analýzou inflace <http://www.ecb.eu/stats/prices/hicp/html/inflation.en.html>.

Maďarské předsednictví a statistika

S koncem roku 2010 skončilo předsednictví Rady Evropské unie Belgie a 1. ledna 2011 se jej na dobu šesti měsíců ujal Maďarsko.

Rada EU je rozhodovacím i koordinačním orgánem a vykonává také (obvykle společně s Evropským parlamentem) zákonodárnou moc, a proto je úloha předsednické země velmi důležitá. V každé předsednické zemi je zabezpečení předsednictví úkolem státní správy – jednotlivých rezortů, ministerstev a státních úřadů včetně statistického. Jakkoliv jsou nedávne institucionální změny v EU, které přinesla Lisabonská smlouva (zejména zřízení pozice stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku), vnímány jako určité omezení vlivu předsednické země na chod EU, ve statistice je předsednická země klíčovým hráčem – partnerem orgánů EU i členských zemí, který zásadním způsobem ovlivňuje pokrok při jednáních o právních předpisech. Snahou předsednictví je dosáhnout takového výsledku, který je přijatelný nejen pro členskou zemi (Radu EU), ale i pro další instituce zapojené do tohoto procesu, což jsou zpravidla Evropský parlament a Evropská komise. Projednávání návrhů právních předpisů s cílem dosáhnout kompromisu je proto v některých případech velmi náročné a může trvat i několik let.

Priority statistiky v EU

Maďarský ústřední statistický úřad (HCSO) se na svou úlohu v rámci předsednictví připravoval s velkým předstihem a zodpovědně. Společně se svými předchůdci v předsednickém křesle – Španělskem a Belgií – tvoří Maďarsko tzv. trio předsednictví, které zabezpečuje kontinuitu této funkce v delším, 18měsíčním období. Důvodem je

skutečnost, že půlroční interval není obvykle dostatečně dlouhý na projednání zásadnějších otázek či hledání kompromisů. Tento časový deficit vyžaduje spolupráci třech předsednických zemí a vzájemné předávání agendy. Současné španělsko – belgicko – maďarské trio

navázalo na předchozí trojici francouzsko – česko – švédskou a vedle kontaktů v rámci celé šestice využili maďarští kolegové také přímo zkušenosti našeho předsednického týmu v podobě konzultací.

Již na podzim 2010 představil HCSO plány na dobu svého předsednictví v oblasti statistiky. V souladu s programem celého tria předsednictví bude Maďarsko i nadále podporovat provádění Kodexu evropské statistiky a usilovat o zlepšování kvality, spolehlivosti a transparentnosti statistických údajů. Prioritou maďarského předsednictví je i snižování administrativní zátěže. Maďarské předsednictví se také chce zaměřit na složitější měření rozvoje a udržitelnosti, aby bylo možné sledovat změny, které probíhají v našich ekonomikách, společnostech a životním prostředí. Při projednávání právních předpi-

sů bude maďarské předsednictví klást důraz na posílení soudržnosti mezi různými statistikami, pokud jde o pojmy, definice, sběr dat, přenos dat, zveřejňování termínů, a na uplatňování nových legislativních postupů zavedených Lisabonskou smlouvou.

Vymezení témat

Pracovní program maďarského předsednictví je založen na výsledcích dosažených předchozím – belgickým – předsednictvím. To znamená převzetí témat, jejichž projednávání nebylo v předchozím půlroce zcela ukončeno. Jedná se především o návrhy nařízení o evropských environmentálních hospodářských účtech a o statistice cestovního ruchu, které dosud neprošly schválením v Evropském parlamentu. Kus práce nepochybně čeká maďarské předsednictví v podobě hledání kompromisu členských zemí u návrhu nařízení o statistice trvalých kultur – ovocných sadů, olivových hájů a vinic. Novým tématem, jehož otevření se očekává v brzké době, je návrh nařízení o Evropském systému národních a regionálních účtů. Průřezovým té-

matem, jímž se maďarské předsednictví bude muset zabývat, je otázka aplikace Lisabonské smlouvy, konkrétně nových legislativních procedur, ve statistických předpisech. U základních předpisů, jimiž jsou ve statistice obvykle nařízení Evropského parlamentu a Rady, se procedury projednávání a schvalování nemění. K zásadnějším změnám došlo u předpisů „nižšího“ řádu, a to jak u druhů těchto předpisů, tak u postupů jejich přijímání. Tyto změny se promítají nejen do všech nových návrhů nařízení, ale i do novel předpisů starších, bude proto vzhledem ke specifickým podmínkám statistiky ještě nějakou dobu trvat, než se nové postupy začijí.

Hlavní oblast aktivit maďarského předsednictví je spojena s Pracovní skupinou Rady pro statistiku, kde HCSO předběžně plánuje uspořádat během svého šestiměsíčního působení sedm jednání. Přípravu a řízení zasedání Pracovní skupiny má na starosti tým, v jehož čele je místopředsdkyně HCSO Éva Laczka.

V červnu 2011 bude HCSO v rámci předsednictví pořádat konferenci na téma „Komunikace – nástroj ke zlepšení statistické kultury.“

O aktivitách během předsednictví a pokroku v projednávání jednotlivých témat informuje HCSO prostřednictvím internetové stránky v angličtině a maďarštině na adrese: www.ksh.hu/eu2011.

odbor mezinárodní spolupráce

Mezinárodní projekt zvyšování statistické gramotnosti

Český statistický úřad se v rámci propagace statistiky a rozšiřování povědomí o tom, co je to statistika a k čemu je dobrá, rozhodl připojit k mezinárodnímu projektu pro zvyšování statistické gramotnosti. Statistickou gramotnost lze chápat jako znalosti a dovednosti, díky nimž můžeme zpracovávat data, analyzovat je a porozumět statistickým údajům.

Projekt připravila Mezinárodní asociace pro statistické vzdělávání (International Association for Statistical Education – IASE), v České republice jsou organizátory soutěže Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE) ve spolupráci s Českým statistickým úřadem.

Statistické výstupy v poutavém plakátu

Soutěž je určena pro žáky a studenty základních i středních škol a jejím cílem je pomoci studentům se zlepšováním dovednosti popsat své prostředí za pomoci statistiky.

Soutěže se mohou zúčastnit dvoučlenné nebo tříčlenné týmy studentů, které budou rozděleny do dvou věkových kategorií. Přihlášky do soutěže je možné zasílat

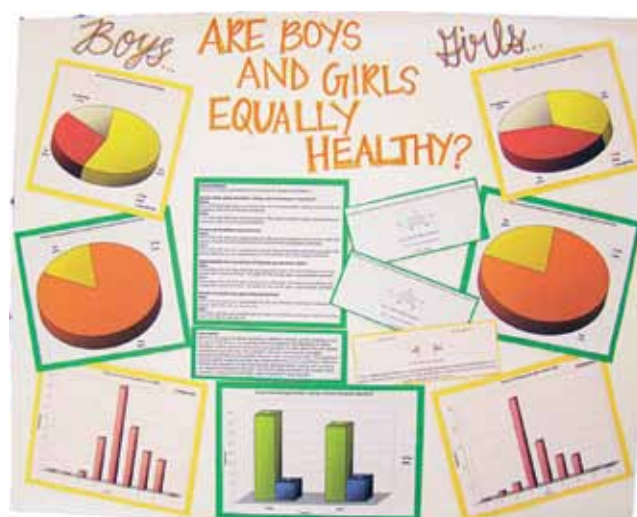
do 28. 2. 2011 a samotné plakáty musí být zhotoveny do konce března 2011.

Týmy si zvolí vlastní problematiku, kterou se budou zabývat, provedou sběr dat, jejich analýzu a své postupy a zjištěné závěry promítnou na plakát v poutavém grafickém provedení.

Vyhodnocení soutěže

Nejprve proběhne školní kolo soutěže, nejlepší plakáty pak postoupí do národního kola. Zde posoudí plakáty odborná komise, která se bude skládat ze statistiků, ekonomů, odborníků na životní prostředí i grafiků.

Vítězný plakát postoupí do mezinárodního finále a bude oceněn a vystaven na 58. světovém kon-

gresu Mezinárodního statistického institutu v Dublinu v srpnu 2011.

Vzdělávací statistické projekty pro školy

Touto akcí chce Český statistický úřad navázat na další úspěšné projekty, které připravil v rámci spolupráce se školami: v letech 2004 a 2008 to bylo vydání Školní statistické ročenky, v roce 2010 pak organizace projektu Minisčítání, ve kterém si žáci zábavnou a hravou formou vyzkoušeli, jak se získávají statistická data a jak a proč se s nimi dále pracuje.

Doufáme, že i soutěž o nejlepší statistický plakát žáky zaujme, přinese jim poučení a ukáže jim, že statistická data, která by se mohla zdát šedá a nudná, mnohdy velmi

zajímavě popisují svět kolem nás a ukazují naše prostředí v novém světle a nečekaných souvislostech.

Na obrázcích jsou ukázky úspěšných plakátů z minulého ročníku soutěže v USA.

Soutěž má vlastní webové stránky http://www.czso.cz/stat_gramotnost/index.html, kde jsou uvedeny všechny informace a návod, jak postupovat při tvorbě statistického plakátu.

Ing. Eva Kortanová
oddělení internetu

Centropemap a Centropestatistics

Mezi Českou republikou, Slovenskem, Maďarskem a Rakouskem byl v rámci projektu Interreg-IIIa vytvořen unikátní přeshraniční region Centrope. Oficiálně byl potvrzen smlouvou z Kittsee (Rakousko).

Cílem projektu **Centropemap** je poskytovat vzájemně srovnatelná geodata o čtyřech různých zemích. Projekt byl zahájen v roce 2003, a to vytvořením základní mapy, zejména pro účely územního plánování. Byl vytvořen ve spolupráci tří rakouských spolkových zemí – Dolní Rakousko, Burgenland a Vídeň. Slouží především pro prostorové a přeshraniční plánování. Původně měl obsahovat pouze geoinformace (mapy topografické, později přibýly i fyzikální a další typy map, např. satelitní), postupně se ukazovala potřeba připojit k těmto informacím statistická data.

V roce 2008 byla zahájena jednání o rozšíření tohoto projektu o vybrané statistické údaje, které budou tvořit základ pro koordinaci přeshraničních projektů a plánů, a to zejména v oblasti dopravy, životního prostředí a územní rovnováhy. Vznikl tak projekt **Centropestatistics**. Dosud proběhly celkem 4 schůzky zástupců statistických pracovišť, která působí na tomto území.

Regiony Centrope:

Rakousko: spolkové země Burgenland, Dolní Rakousko a Vídeň; **Česká republika:** Jihomoravský kraj, Jihočeský kraj a kraj Vysočina; **Slovensko:** Bratislavský kraj a Trnavský kraj; **Maďarsko:** župa Győr-Moson-Sopron

V Rakousku se jedná o statistická pracoviště příslušných zemských vlád, v ostatních zemích pak o regionální pracoviště ústředních statistických úřadů. Za ČSÚ se těchto schůzek účastní zástupci regionálních pracovišť ČSÚ v Českých Budějovicích, v Jihlavě a v Brně (některých jednání se rovněž zúčastnil zástupce ústředí ČSÚ). Většina jednání se uskutečnila v CEIT Alanova – Central European Institute of Technology ve Schwechatu, který je nositelem tohoto projektu a také nákladů spojených s jeho uskutečněním.

Hlavním tématem těchto schůzek je hledání metodicky srovnatelných statistických dat, která by bylo možno zařadit do společné databáze a také využít při jejich vizualizaci v mapových podkladech. Poslední schůzka se uskutečnila v Rakousku začátkem prosince 2010. Byla na ní konzultována data poskytnutá všemi partnery do společného projektu. Pro zobrazení v mapách mají největší vypovídací hodnotu údaje v členění podle obcí. Databáze již obsahuje řadu demografických charakteristik (počet obyvatel, základní věková struktura, pohyb obyvatelstva), údaje o počtu a struktuře nezaměstnaných, o struktuře katastrálních ploch. Statistické údaje jsou zobrazovány **rovnou do mapových vrstev**. Uživatel má možnost si snadno data do map promítnout a také poměrně snadno mapy měnit.

Aktuální stav databáze naleznete na:

<http://map.centropemap.org> (přístup do expertního módu je možný po přihlášení – **user name:** centrope; **password:** expert)

Srovnatelné údaje jsou zkoumány i na úrovni vyšších územních celků (LAU 1 – okresy; NUTS 3 – kraje). Srovnání na úrovni NUTS 2 do určité míry ztěžuje skutečnost, že v ČR patří zájmové území do 2 různých NUTS 2 (Jihomoravský kraj a Vysočina do NUTS 2 Jihovýchod a Jihočeský kraj do NUTS 2 Jihozápad).

Ve spolupráci je řešena řada problémů:

- srovnatelnost dat z různých zemí (různá metodika sběru, technická různorodost, různá úroveň teritorií, za která jsou data k dispozici)
- problémy s překlady, související se snahou o vícejazyčnost systému a další problémy

Záměry spolupráce v nejbližším období:

- zpracovat data o struktuře vzdělávacích zařízení v členění podle obcí (po obdržení vzorových dat rakouské a slovenské strany)
- prověřit možnosti získání a zpracování pokud možno aktuálních dat z oblasti ekonomiky a zaměstnanosti (a dalších oblastí) v členění podle krajů (NUTS 3) – doplnění dat do společných tabulek
- doplnit údaje o zdrojích dat a stručnou metodiku k jednotlivým indikátorům

Ing. Jan Honner
odbor informačních služeb

Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Sčítání lidu, domů a bytů se v České republice uskuteční na jaře 2011. Rozhodným okamžikem, ke kterému sčítání proběhne, bude půlnoc z 25. na 26. března 2011. Poprvé v historii se budou sčítat všechny země EU z nařízení Evropské komise v jednom společném roce. Náklady na sčítání lidu jsou v České republice přibližně 250 Kč na osobu (tedy cca 10 EUR na jednoho obyvatele, což je při tomto způsobu sčítání částka v Evropské unii obvyklá).

Novinky sčítání lidu 2011

Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 přinese celou řadu novinek, které souvisejí s tím, jak se vyvíjejí informační technologie, ale také se zkušenostmi z předchozích sčítání:

Český statistický úřad při sčítání lidu 2011 žádným způsobem nejižtuje vybavenost domácností ani jejich příjmy a výdaje. Ve sčítacích formulářích tak nejsou žádné otázky na vlastnictví ledničky, automobilu, chaty, televizoru ani dalších věcí. Z hlediska vybavení domácnosti je pro statistiku důležitá pouze otázka, zda má rodina možnost využívat osobní počítač a připojení k internetu.

Nově bude možné vyplňovat elektronické sčítací formuláře na internetu a odesílat je on-line nebo prostřednictvím datových schránek. Tento způsob předávání informací patří v současnosti mezi nejbezpečnější vůbec.

Formuláře pružně reagují na vývoj ve společnosti a s tím související legislativní opatření, nově tak přibude např. dotaz na registrované partnerství.

Sčítacími komisaři budou asi v 95 % případů pracovníci České pošty.

Právníkům osobám bude ČSÚ ve většině případů posílat domovní a bytové listy prostřednictvím datových schránek.

V době ostrého sčítání v roce 2011 bude všem k dispozici tele-

fonní centrum s operátory, kteří budou připraveni pomoci se všemi dotazy o sčítání.

Generálka na sčítání lidu

V České republice se letos od 6. dubna do 7. května uskuteční zkušební sčítání lidu. Celkem 6,4 % obyvatel využilo možnost odeslat formuláře elektronicky přes internet, ostatní zvolili klasickou cestu a vrátili formuláře komisařům nebo je posílali poštou.

Pro zkušební sčítání vybrali statistici 0,5 % obyvatel České republiky, aby prověřili všechny potřebné procesy před ostrým sčítáním v příštím roce, otestovali srozumitelnost a přehlednost formulářů a vyzkoušeli nové techniky skenování dat. „Sčítání lidu se na našem území provádí pravidelně od roku 1869. Letos se poprvé v historii testovalo i elektronické vyplňování sčítacích on-line formulářů na internetu, které bude při sčítání úplnou novinkou,“ upozorňuje místopředseda Českého statistického úřadu Stanislav Drápal. „Samotné informace z dotazníků nebyly při zkušebním sčítání tím nejdůležitějším, zaměřili jsme se hlavně na srozumitelnost otázek a formulářů.

Výstupem byla zpráva, jaké procesy je potřeba pro ostré sčítání zlepšit a kde jsou slabá místa nových systémů,“ dodává.

Historie sčítání lidu

Sčítání lidu patří k nejstarším statistickým akcím vůbec. Na našem území se soupisy obyvatel tvořily už ve středověku, kdy sloužily panovníkům k vojenským a daňovým účelům. Zpočátku zahrnovaly pouze část populace. Za vůbec nejstarší dochovaný soupis na českém území je považován soupis majetku litoměřického kostela z roku 1058, který je součástí zakládací listiny knížete Spytihněva II.

Za významný mezník pak lze označit rok 1753, kdy byl vydán patent císařovny Marie Terezie o každoročním sčítání lidu. Novou kapitolu v historii sčítání obyvatelstva v habsburské monarchii zahájilo sčítání provedené v roce 1754. Poprvé se konalo současně a jednotně na celém území soustátí.

Rozsah informací i kvalita dat se začala významně zvyšovat od roku 1869. Jediné sčítání, které se v novodobé historii Československa nekonalo, bylo v roce 1940 kvůli 2. světové válce.

Minisčítání

Na podzim 2010 se ve školách v celé republice uskutečnilo tzv. Minisčítání, ve kterém si mohli žáci a studenti zábavnou formou vyzkoušet práci se statistickými daty a také zjistit, jak jsou tyto údaje užitečné a zajímavé.

www.miniscitani.cz

Jak může pomoci sčítání lidu právě vám?

Pevně věříme, že do řady situací, ve kterých se výsledky sčítání používají, se vůbec nedostanete (povodně, evakuace při živelných pohromách, zásahy hasičů...), ale přesto, člověk nikdy neví... K čemu se tedy výsledky používají a jak se promítne vyplnění či nevyplnění sčítacího listu do vašeho běžného života?

■ Dopravní obslužnost

Podle informací, jak často a kam lidé cestují za prací či do školy, se sestavují tzv. mapy dojíždky, podle kterých se plánuje dopravní obslužnost v ČR – tedy kolik je kde potřeba autobusů, vlaků či tramvají a jak často mají jezdit.

■ Školy a školky

Podle dat ze sčítání (a navazujících projekcí obyvatel) lze snadno vypočítat, v kterých lokalitách budou v příštích letech školní či předškol-

ní děti a kolik jich bude – získáme tak informace, jaká bude nutná kapacita tříd ve školkách a školách případně, kde bude potřeba školky otevírat, a kde rozhodně není dobrý nápad školku či školu zavřít.

■ Hasiči

Informace ze sčítání lidu jsou velmi důležité pro hasiče a další složky integrovaných záchranných systémů. Poskytují informace kolik je v kterém domě bytů, z čeho jsou nosné zdi, z jakého materiálu

jsou domy postaveny, na jaké přípojky jsou připojeny (např. plyn), jak je dům vysoký, kolik má pater. To vše potřebují záchranáři znát, aby mohli lidem v daném domě co nejrychleji pomoci. Zároveň jsou data ze sčítání velmi důležitá při zpracování krizových a evakuačních plánů.

■ Povodně

Data ze sčítání jsou důležitým nástrojem k tvorbě protipovodňových opatření a jsou také důležitá

při operativních zásazích a evakuacích při všech přírodních živlech. Jenom sčítání lidu ukazuje, kolik v kterých oblastech žije lidí, jaká je jejich věková struktura a zároveň jaké jsou jejich domy a z čeho jsou postaveny – tedy jak dlouho například dokážou řádění přírodního živlu odolat.

■ Nabídka a poptávka na pracovním trhu

Údaje o sčítání lidu přinesou podrobné informace, jak je v kterých

Základní termíny sčítání lidu

26. února 2011

Začíná fungovat call centrum pro veřejnost, na bezplatnou linku 800 879 702 se mohou lidé obracet s dotazy a nejasnostmi ohledně sčítání každý den od 8.00 do 22.00 hodin.

Sčítací komisaři začnou zároveň roznášet domácnostem do schránek informační letáky o blížícím se sčítání. Spolu s letákem vhodí komisař do schránky lísteček s návrhem termínu, kdy do dané domácnosti přinese sčítací formuláře. Každá domácnost najde ve schránce letáček nejpozději 6. března.

7. března 2011

Sčítací komisaři začínají navštěvovat domácnosti a roznášet formuláře. Každý občan dostane zelený SČÍTACÍ LIST OSOBY. Majitelé a uživatelé bytů dostanou navíc žlutý BYTOVÝ LIST a majitelé či správci domů ještě oranžový DOMOVNÍ LIST. Roznáška formulářů končí 25. března 2011.

25./26. března 2011

Půlnoc z 25. na 26. března je tzv. rozhodným okamžikem sčítání. Informace do sčítacích formulářů se vyplňují podle skutečnosti platné v tento rozhodný okamžik.

Příklad: Pokud se miminko narodilo dvě hodiny po půlnoci, tak ještě nebylo v rozhodný okamžik na světě a do sčítání se nepočítá. Pokud se ale narodilo hodinu před půlnocí, tak bylo v rozhodný okamžik mezi námi a je třeba tuto radostnou novinu do sčítání uvést.

26. března 2011

V tento den je možné začít odevzdávat vyplněné sčítací formuláře. Existují tři základní cesty:

- internet
- předání sčítacímu komisaři
- odeslání poštou v obálce nebo odevzdání na kterékoliv poště.

14. dubna 2011

Do tohoto dne mají všichni podle zákona odevzdat formuláře – ať už je budou odesílat přes internet, v obálce nebo osobně předávat sčítacímu komisaři.

20. dubna 2011

Končí činnost call centra s bezplatnou linkou 800 879 702. Dále bude k dispozici pro informace o sčítání lidu číslo Českého statistického úřadu 274 057 777, které je v provozu v úředních dnech. Stále bude také fungovat informační e-mail: info@scitani.cz.

místech ČR kvalifikovaná pracovní síla. Jsou to velmi důležitá data, která firmy kombinují s aktuálními informacemi z úřadů práce, když se rozhodují, kde otevřou svoji pobočku či závod, aby v daném regionu našli zaměstnance s potřebnou kvalifikací.

■ Peníze z EU

Evropská unie bude členským zemím nově přerozdělovat unijní peníze a dotace pouze podle výsledků sčítání lidu v roce 2011. Země, která dodá nekvalitní, neúplné či chybné údaje, se může připravit o desítky milionů eur z evropské pokladny.

■ Část výnosů z daní, která připadne obcím

Ministerstvo financí využívá data ze sčítání (průběžně upravovaná o aktuální demografickou statistiku) k přerozdělení podílu na daních, který připadne obcím. Čím

více osob je v obci sečteno, tím větší má obec nárok na peníze. V ČR se zatím tyto finance přerozdělují podle trvalého bydliště, ale velká část zemí EU už výnosy z daní přiděluje obcím podle tzv. faktického bydliště, tedy podle toho, kolik lidí žije v dané oblasti skutečně bez ohledu na to, zda jsou v této lokalitě trvale hlášeni.

■ Naši poslanci v EU

Evropská unie aktuálně zvažuje, že by podle výsledků sčítání lidu 2011 ve všech zemích EU přepočítala mandáty v Evropském parlamentu.

■ Hluk

Data ze sčítání jsou důležitá při posuzování hlukové zátěže a při tvorbě hlukových map, které ukazují, jaká část obyvatel je (a nebo v případě nových projektů může být) zasažena nadměrným hlukem. Podle těchto map se pak připravují protihluková opatření

a zároveň slouží jako podklad pro žádosti o dotace na protihluková opatření.

■ Faktické bydliště

Poprvé v historii sčítání zjistí tzv. faktické bydliště, tedy místo, kde lidé skutečně žijí. Trvalé bydliště je v rámci EU české specifikum s velkým problémem – na adrese trvalého bydliště se zdržuje stále méně lidí a vůbec už tyto adresy neodpovídají tomu, kde lidé skutečně žijí.

■ Živnostníci, podnikatelé a firmy

získají díky sčítání velmi dobrý přehled, ve kterých lokalitách budou lidé potřebovat jejich služby. Data o technickém stavu domů a bytů a jejich stáří jsou velmi přínosná například pro řemeslníky a prodejce zboží potřebného pro rekonstrukce, když se rozhodují, kde budou podnikat a jaký sortiment zboží lidé v dané oblasti potřebují.

■ Národnostní menšiny

Sčítání lidu je naprosto klíčové pro národnostní menšiny a jejich práva. Otázka na národnost je ve formuláři sčítání lidu sice dobrovolná, ale pokud se v některé z obcí přihlásí k určité národnostní menšině alespoň 10 % obyvatel, získávají podle Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a podle Zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin právo na vícejazyčné názvy a označení a obec musí zřídit výbor pro národnostní menšiny. Menšiny mají v ČR také právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy, právo na výchovu a vzdělávání v jazyce národnostní menšiny a další. Sčítání lidu a počty přihlášených k dané národnostní menšině jsou zásadním ukazatelem při prosazování práv národnostních menšin v ČR.

Ondřej Kubala
tiskový mluvčí SLDB

Několik zajímavostí

Maličkosti, které ovlivňují náš každodenní život a možná si ani neuvědomujeme, že jde o servis, který vznikl díky sčítání:

Telefonní automaty

Telecom využil tato data v obcích ke splnění ustanovení zákona o instalování veřejných telefonních automatů v závislosti na hustotě obyvatel.

Odpad

Jedna z firem, zabývající se odpadovým hospodářstvím, využila výsledky ze sčítání lidu (konkrétně informace o vytápění tuhými palivy) k odhadu množství komunálního odpadu v jednotlivých obcích a v řadě měst sloužily informace o způsobu vytápění ke zpracování energetických koncepcí.

Parkoviště

Data o dojížděcích ze Středočeského kraje do Prahy byla použita k určení míst a kapacit záchytných parkovišť na okrajích hlavního města.

Hlídní dětí

Pouze ze sčítání lze zjistit počty žen na mateřské dovolené za obce či městské části, data se často využívají v Praze (ale i v jiných regionech) jako podklad pro plánování služeb pro maminky s malými dětmi (např. hospodyně docházející do domácností, hlídání dětí...).

Historie statistiky v Čechách do roku 1918

Statistika je s historií našeho území spjata již od nepaměti. Důvody jsou zcela praktické a zřejmé. Každý vládce chtěl mít přehled, jaký má majetek, kolik má k dispozici mužů do vojska či od kolika poddaných může vymáhat daně.

A tak začaly první soupisy a přehledy.

Za vůbec nejstarší dochovaný soupis je považován soupis majetku litoměřického kostela z roku 1058, který je součástí zakládací listiny knížete Sptyhněva II. Ale důvody pro statistické zjišťování byly mnohdy i zcela jiného, humánnějšího, rázu. Například za vlády císaře Rudolfa II. v roce 1583 vypukla v českých zemích epidemie moru. V jejím důsledku bylo zahájeno šetření o „zdraví populace“, které mělo zmapovat vznik a rozvoj zhoubných epidemií a umožnit přijímání včasných protopatření.

Jako významný mezník lze označit datum 13. října 1753, kdy byl vydán patent císařovny Marie Terezie o každoročním sčítání lidu. Zdokonalení evidence obyvatel souviselo s rozsáhlou reformní činností Marie Terezie. K provedení četných reforem bylo nutné získat objektivní informace o obyvatelstvu – již tehdejší národohospodáři označovali snahu řídit někoho, aniž bychom o něm měli dostatečné údaje, za nesmyslnou a pošetilou.

Novou kapitolu v historii sčítání obyvatelstva v habsburské monarchii zahájilo sčítání provedené v roce 1754. Poprvé se konalo současně a jednotně na celém území soustátí. Soupis mělo nejprve provést duchovenstvo podle farností, posléze bylo rozhodnuto, že souběžně se uskuteční i sčítání zajišťované vrchností a jeho obsah bude rozšířen o soupis domů

Císařovna Marie Terezie

a o hospodářskou charakteristiku majitele domu. Za vlády Marie Terezie došlo také k reformě evidence narozených a zemřelých. V této souvislosti byla zavedena i první jednoduchá statistická klasifikace příčin úmrtí, jež rozlišovala příčiny smrti „přirozené“ a „násilné“ a dále je třídila.

Sčítání konané v roce 1754 bylo výjimečným počinem. Soupisy z 60. let 18. století, i když umožňují poprvé stanovit hustotu osídlení podle krajů a poskytují i některé další informace o sociálním složení obyvatel, byly vcelku neúspěšné. Stoupající míra obav ze vzrůstu

daní, odpor šlechty proti centralistickým snahám dvora, k němuž se postupně přidávala i církevní hierarchie, vedly k četným zkreslením. Došlo proto k další reformě. Stát měl nedostatek úředníků a soupis nemohl zajistit vlastními silami. Složkou, která to měla učinit, se stalo vojsko. Tím se od základu nejen změnila organizace soupisů, ale pronikavě i jejich obsah. Jednostranné zaměření soupisů velmi brzy přestalo vyhovovat.

Již v roce 1777 byl vydán nový konskripční patent, který se s mírnými změnami a odchylkami stal základem soupisů až do roku 1851.

Opět bylo zachyceno veškeré přítomné obyvatelstvo, i když nadále bylo detailnější třídění podle sociálního postavení a věku prováděno pouze u mužů. Od 80. let 18. století byly na panstvích a městech (později v obcích) založeny tzv. populační knihy, v nichž byla zachycena zvláště každá rodina se všemi členy domácnosti; případné změny (úmrtí, narození atd.) byly do těchto knih zanášeny na základě ohlašovací povinnosti hlavy rodiny.

Počátky samostatného shromažďování údajů jsou u nás spojeny se jménem Josefa Antonína rytíře Rieggera (1742–1795). Rytíř byl zakladatelem organizované statistické služby a prvním kvalifikovaným statistikem u nás. Získal podporu císaře Josefa II., a tak mohl koncipovat a organizovat statistická šetření a vytvářet pro ně metodiky. V roce 1787 začal vydávat sebrany materiál ve známých „Materialien zur alten und neueren Statistik von Böhmen“.

Datum 30. listopadu 1856 pak považujeme za počátek státem organizované statistiky v Českých zemích. Ten den proběhlo první zasedání Ústředního výboru pro statistiku polního a lesního hospodářství Čech jako zvláštního nově utvořeného orgánu c. k. Vlastenecko-hospodářské společnosti.

Další významnou etapu v novodobých dějinách sčítání lidu v Rakousku zahájil zákon přijatý v roce 1869. Na jeho základě bylo na za-

částku roku 1870 provedeno sčítání lidu, které zachytilo stav ke dni 31. 12. 1869. Zákon dále určoval, že následná statistická šetření mají zachytit stav obyvatelstva v desetiletých obdobích, a to vždy k poslednímu prosinci roku končícího na 0. Samotné provedení šetření zajišťovaly obce, sčítací jednotkou se stala domácnost. Dotazníky byly buď vyplňovány majitelem domu nebo „sčítacími komisaři“ na základě ústního sdělení sčítaných osob. Šlo vlastně o první sčítání lidu v moderním pojetí, které vytvořilo podmínky pro porovnávání základních demografických údajů od tohoto roku až po současnost. Až díky pravidelným sčítáním můžeme získat přesný obraz o vývoji počtu obyvatel na našem území, jinak se musíme spokojit s odhady.

S výsledky sčítání 1869 byla poprvé v širším měřítku seznámena veřejnost, a to ve speciální šestidílné publikaci. Dnes nám tato skutečnost připadá samozřejmá, ale až do 40. let 19. století byly výsledky soupisů obyvatel pokládány stejně jako výsledky dalších statistických šetření za tajné či důvěrné (v roce 1829 byl panovníkovi předložen Versuch einer Darstellung der österreichischen Monarchie in statistischen Tafeln 1828, vydaný ve

100 výtiscích. Pouze šest z nich, určených pro nejbližší okolí císaře, obsahovalo i údaje o vojsku, státním rozpočtu a veškeré přehledy podle jednotlivých zemí).

Populace 18. a 19. stol. byla populací mladou. Na venkově byl mírně vyšší podíl dětí a starších osob, zatímco ve městech se imigrací zvyšovalo množství obyvatel v reprodukčním věku. Se zlepšujícími se úmrtnostními poměry se postupně zvyšoval počet osob dožívajících se dospělosti a posléze i vyššího věku; pro tehdejší poměry je však stále charakteristické, že se vyššího věku dožívalo zpravidla více mužů než žen. Statistika 19. století nashromáždila obrovské množství údajů o rozdělení obyvatelstva do skupin podle věku a rodinného stavu, podle mateřské řeči i profese a postavení v povolání. Dne 30. června 1870 se do Prahy sjeli účastníci ustavující schůze Obecní komise statistické královského hlavního města Prahy, a zahájili tak po několikaletém úsilí o zřízení statistického úřadu systematickou statistickou činnost. Dne 6. března 1897 byl pak zřízen Zemský statistický úřad Království českého, který se stal prvním skutečně statistickým úřadem na území dnešní

Císař Josef II.

České republiky. Poprvé byla soustředěna všechna statistická pracoviště, která až do té doby působila v rámci různých ministerstev a dalších institucí.

V roce 1909 vyšla první „Statistická příručka Království českého“, další pak následovala v roce 1913. Zemský statistický úřad se v nich snažil podat veřejnosti výbor z nejdůležitějších statistických dat o Čechách, velmi často s několikaletou retrospektivou a v porovnání s obdobnými údaji z Moravy, Slezska a celé monarchie. Příručky zahrnují široký okruh údajů, které jsou rozděleny do 18 oddílů: výměra, rozdělení a obyvatelstvo; samospráva; volby; zdravotnictví

a ústavy humanitní; chudinství; policie; zprostředkování práce; vojsko a četnictvo; kultura; školství a jiné ústavy vzdělávací; zemědělství; hornictví a hutnictví; živnost, průmysl a obchod; doprava; úvěr; pojištění; soudnictví; finance. Koncem roku 1914 byl přijat „statistický zákon pro Moravu“, který poprvé definoval zpravodajskou povinnost. Týkal se však jen obcí a okresních silničních výborů na území Moravy. Jeho význam spočíval především v tom, že poprvé na části území dnešní ČR vznikla zpravodajská povinnost vůči statistickému úřadu – daný subjekt musí ze zákona povinně poskytnout požadovaná data.

Devatenácté století bylo dobou prudkého rozvoje průmyslu, což současně kladlo daleko větší nároky na rozsah a kvalitu statistického zjišťování a zpracování statistických dat. Lze říci, že právě tehdy se začala rodit současná tvář statistiky, která je z velké části zjišťováním (makro)ekonomických ukazatelů.

Ostatně, o prudkém rozmachu průmyslové výroby včetně těžkého průmyslu, zejména železniční sítě, nejlépe vypovídají obsáhlé tabulky „Statistické příručky Království českého“.

Sčítání lidu	Počet obyv. ¹⁾	Lidnatost ²⁾	Průměrný roční růst na 1 000 obyvatel	Počet žen na 1 000 mužů	Počet mužů na 1 000 žen
15. 10. 1857	7 016 53 [*]	89	7,4	1108	902
31. 12. 1869	7 617 230	97	4,8	1076	928
31. 12. 1880	8 222 013	104	5,4	1081	925
31. 12. 1890	8 665 421	110	5,2	1083	923
31. 12. 1900	9 372 214	119	7,9	1080	926
31. 12. 1910	10 078 637	128	6,9	1056	947
15. 2. 1921	10 009 587	127	0,1	1077	928
1. 12. 1930	10 674 386	135	7,8	1063	941
1. 3. 1950	8 896 133	113	-6,2	1058	946
1. 3. 1961	9 571 531	121	9,8	1050	952
1. 12. 1970	9 807 697	124	4,4	1053	950
1. 11. 1980	10 291 927	130	6,5	1054	949
3. 3. 1991	10 302 215	131	1	1060	943

¹⁾ V letech 1869–1910 přepočten dle V. Srba na dnešní území, do roku 1950 včetně obyvatelstvo přítomné

²⁾ Počet obyvatel na km² (na výměru 78 863 km²)

^{*} Přítomné, civilní

Otázky pro Pavla Sobíška,

analytika a hlavního ekonoma UniCredit Bank Czech Republic

Co se vám vybaví při slovech Český statistický úřad?

Milióny čísel. Jedna z mála součástí státní správy, kde se při jejich vyhodnocování používají matematické postupy.

Jaký máte vztah ke statistice?

Kladný. Práce s čísly mě už od dětství zajímala.

Zajímá vás statistika pouze pracovní nebo je to už i váš koníček?

Koníčkem bych svůj vztah ke statistice nenazýval. Ale pravda je, že vývoj některých dat (například demografie) pravidelně sleduji, a to spíš ze zájmu než v souvislosti s přímým plněním pracovních úkolů.

Jaký je váš nejoblíbenější ekonomický ukazatel?

S trochou váhání odpovídám HDP. Je fascinující, jaké kvantum informací se do jediného čísla vměstná.

Po deseti letech opět proběhne v březnu Sčítání lidu, domů a bytů. Jsou pro vaši práci údaje ze sčítání použitelné nebo se jen „zúčastníte“?

Na základě své zkušenosti z uplynulých deseti let věřím, že výsledky sčítání v následujících deseti letech opakovaně využiji.

Síla a rozsah ekonomické krize překvapily v podstatě celý svět. Co vás? Čekal jste, že se něco podobného stane?

Načasováním a rozsahem krize jsem byl překvapen podobně jako 99 % ostatních analytiků a investorů.

Myslíte, že krizi šlo zabránit?

Po bitvě je každý generál. Dnes víme kde se staly chyby a čím mohl být rozsah krize aspoň omezen. Ekonomika a finanční trhy mají nicméně z podstaty věci tendenci k vytváření bublin a krizí. Jsem přesvědčen, že během několika let zase nějakou menší či větší epizodu zažijeme a překvapí nás z nejméně očekávaného směru.

Chtěl jste vždycky být ekonomický analytik?

To ne. Před rokem 1989 mě zajímaly přírodní vědy, které bylo pro komunistickou ideologii těžší ohýbat podle její potřeby.

Co musí člověk umět, aby se stal opravdu dobrým analytikem?

Nevím, jestli existuje univerzální odpověď. Ale ze své zkušenosti bych zdůraznil detailní znalost problematiky do hloubky a v souvislostech, schopnost vyhodnocovat data a cit pro prezentaci a interpretaci výsledků.

Je velký rozdíl mezi uznávaným analytikem v ČR a třeba oceňovaným analytikem v USA?

Myslím, že není velký rozdíl v metodách práce. Rozdíl je v tom, že uznávaným analytikům v USA naslouchají investoři a správci aktiv disponující stovkami miliard dolarů.

RNDr. Pavel Sobíšek

VZDĚLÁNÍ

1980–1985 Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy Praha
Obor Teorie pravděpodobnosti a matematická statistika

ZAMĚSTNÁNÍ

od 1998 Hlavní ekonom, UniCredit Bank Czech Republic
1995–1998 Hlavní analytik, Živnostenská banka
1991–1995 Analytik, Živnostenská banka
1986–1991 Statistik, Stavební geologie

JINÁ ČINNOST

od 2004 Člen Vědeckého grémia Bankovní asociace
od 2002 Předseda Správní rady Garančního fondu
Burzy cenných papírů Praha

Dá se říci, že vaší prací je v podstatě předpovídání budoucnosti. Co myslíte, podaří se českým hokejistům obhájit první místo na letošním MS na Slovensku?

Hokejistům budu určitě držet palce, ale statisticky jim velké šance nedávám. Případně, aby malý národ na mistrovství vyhrál dvakrát po sobě, bylo v historii málo.

Očekávané události ČSÚ v únoru 2011

Tiskové konference ČSÚ v únoru 2011

7. | První statistiky za rok 2011 – prezentace dat za zahraniční obchod, průmysl, stavebnictví, maloobchod a zaměstnanost a nezaměstnanost podle výběrového šetření pracovních sil

16. | Trendy ve spotřebě potravin

24. | Firmy se zahraniční majetkovou účastí v ekonomice ČR
Sčítání lidí, domů a bytů – České Budějovice

25. | Sčítání lidí, domů a bytů – Plzeň, Karlovy Vary

Rychlé informace

4., 11., 18., 25. | Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (5.–8. týden)

7. | Průmysl (prosinec 2010) | Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2010) | Stavebnictví (prosinec 2010) | Maloobchod (prosinec 2010) | Zahraniční obchod (prosinec 2010)

9. | Indexy spotřebitelských cen – inflace (leden 2011)

10. | Cestovní ruch (4. čtvrtletí 2010) | Služby (4. čtvrtletí 2010)

11. | Vybrané ukazatele hospodářství (prosinec 2010, leden 2011)

Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (únor 2011)

15. | Indexy cen vývozu a dovozu (prosinec 2010) | Předběžný odhad čtvrtletního HDP (4. čtvrtletí 2010) | Indexy cen výrobců (leden 2011)

22. | Konjunkturální průzkum (únor 2011)

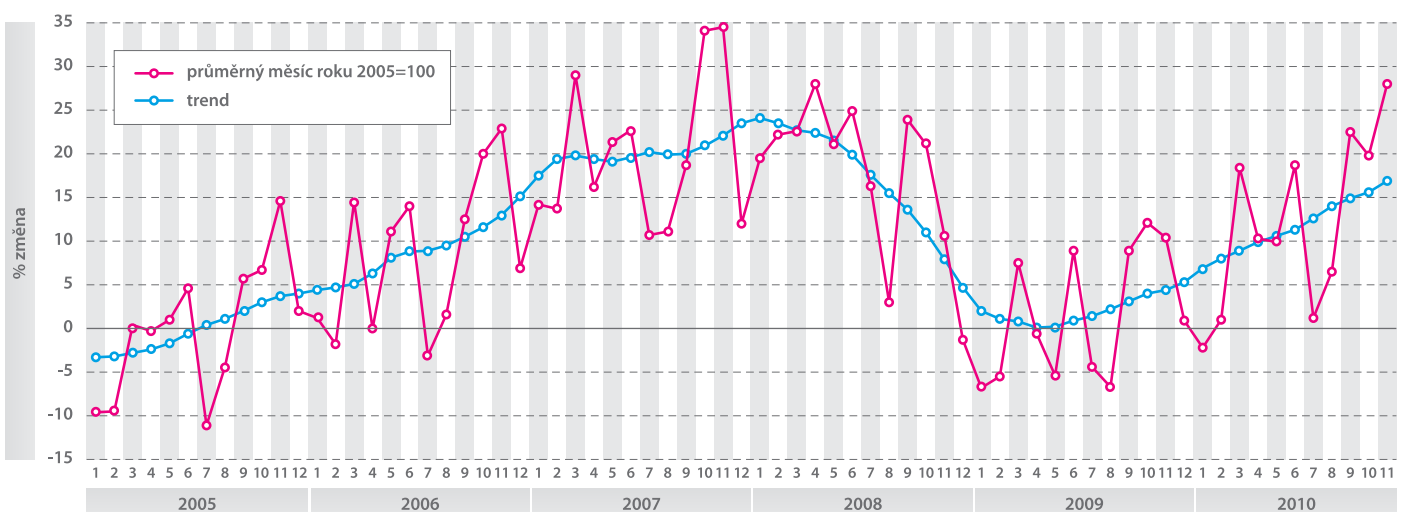
Odborné semináře

ČSÚ připravil i pro rok 2011 řadu odborných seminářů pro pracovníky úřadu i pro odbornou veřejnost. V lednu se konal interní seminář k problematice **národních účtů**, s kterými souvisí i jeden ze shrnujících a také nejznámějších statistických ukazatelů – hrubý domácí produkt (HDP). Tématem připravovaného semináře jsou **spotřebitelské ceny a ceny nemovitostí**. Zejména téma cen nemovitostí je značně aktuální a z hlediska statistického sledování rovněž i diskutabilní otázka. Na březen plánujeme seminář k **výrobním cenám, k nelegální ekonomice** a také k **zemědělské statistice** včetně její vazby na Evropskou unii.

O odborné akce je velký zájem, což potvrdila bohatá účast na semináři pořádaném v součinnosti s Českou národní bankou ke konci loňského roku „**Zahraniční obchod v pojetí platební bilance a národních účtů**“. Zabýval se rozdíly v pojetí a dopady globalizačních tendencí projevujících se v současné světové ekonomice a vyžadujících i nové přístupy ve statistickém sledování těchto změn. Další úspěšný seminář **Téma: Mzdy** se zabýval otázkou vývoje mezd, a to včetně její diferenciaci a také mezinárodního srovnání.

Ladislav Pištora | odbor vnější komunikace

GRAF MĚSÍCE: Index průmyslové produkce

Index průmyslové produkce v průběhu posledních 5 let. Z vývoje trendové křivky je zřetelně vidět, jakým způsobem se ekonomická krize podepsala na celkové průmyslové výrobě v České republice.

Výběž výstupů ČSÚ v prosinci 2010 a lednu 2011

Statistické ročenky všech krajů České republiky za rok 2010

Základní údaje o demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji kraje v letech 2007 až 2009, ve vybraných ukazatelích v delší časové řadě. Meziokresní srovnání, vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností a městech, přehled všech obcí. Mezikrajské srovnání v základních ukazatelích. Doplněna časovou řadou vybraných ukazatelů za celou Českou republiku, stručnou charakteristikou kraje, grafy a kartogramy.

 zdarma 125 Kč 250 Kč

e-1156-10 | Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku České republiky

Vliv oslabení vnější poptávky na český zahraniční obchod zbožím a službami. Dopady na hospodářský vývoj.

 30 Kč 60 Kč

e-1414-10 | Cizinci v ČR

Statistické údaje z řady oblastí týkajících se cizinců v ČR. V časových řadách a s aktuálními údaji za rok 2009 tu najdete informace z oblasti demografie, dále státní občanství, azylová procedura, zaměstnanost, vzdělávání, kriminalita, nelegální migrace, zdraví.

 125 Kč

e-1607-10 | Česká republika v mezinárodním srovnání za rok 2010

Mezinárodní srovnání České republiky s ostatními zeměmi, zejména pak se státy Evropské unie. Nabízí široké spektrum údajů z mnoha oblastí statistiky, zahrnuje např. informace o obyvatelstvu, trhu práce, životní úrovni, národních účtech, financích, cenách, průmyslu, zahraničním obchodě, službách a životním prostředí.

 zdarma 125 Kč 250 Kč

w-4017-10 | Zemřelí podle seznamu příčin smrti, pohlaví a věku v ČR, krajích a okresech (2000 až 2009)

Počet zemřelých podle příčiny smrti podle současné mezinárodní klasifikace nemocí v letech 2000 až 2009. Údaje jsou uvedeny podle věku a pohlaví a jsou přepočteny na území aktuálních krajů a okresů. Aktualizace dříve vydané publikace w-4017 s doplněním údajů roku 2009.

 zdarma 400 Kč

e-8209-11 | Analýza bytové výstavby v územích České republiky 1997 až 2009

Analýza bytové výstavby v územích ČR za jednotlivé bytové objekty v třídění podle krajů, okresů a obcí, kubatur domů a velikosti ploch stavebních pozemků. Uvedeny jsou také údaje o obytné a užitkové ploše bytů, počtu pokojů, o době výstavby a hodnotě bytů.

 zdarma

w-6005-10 | Zahraniční obchod České republiky se silničními vozidly

Úloha zahraničního obchodu se silničními vozidly (SITC 78) v celkovém zahraničním obchodu a v zahraničním obchodu se stroji a dopravními prostředky (SITC 7). Vývoj zahraničního obchodu se silničními vozidly v letech 2005-2009 - celkem, s hlavními teritoriálními uskupeními a partnerskými státy. Struktura zahraničního obchodu se silničními vozidly podle SITC na tři místa. Úloha zahraničního obchodu s osobními automobily (SITC 781) a s díly a příslušenstvím motorových vozidel (SITC 784) v celkovém zahraničním obchodu.

 zdarma | 400 Kč

e-8212-11 | Analýza výstavby nebytových budov v České republice v letech 2006 až 2009

Statistická data o nově dokončených nebytových budovách v letech 2006 až 2009. Analýza je členěna na textovou část, přehledové tabulky a grafickou část. Je zaměřena na regionální odlišnosti jednotlivých charakteristik výstavby. Byla vypracována ve spolupráci s ÚRS Praha, a.s.

 zdarma

w-9502-10 | Ekonomické výsledky zdravotních pojišťoven za rok 2009

Základní údaje o počtu aktivních zdravotních pojišťoven, o zaměstnancích a mzdách, vybrané položky aktiv a pasiv. Informace o výnosech zdravotních pojišťoven z pojistného a příslušenství podle skupin plátců a o nákladech vynaložených na zdravotní péči ze základního fondu zdravotního pojištění a z fondu prevence, případně z fondu na úhradu preventivní péče za příslušná čtvrtletí 2009.

 zdarma 400 Kč

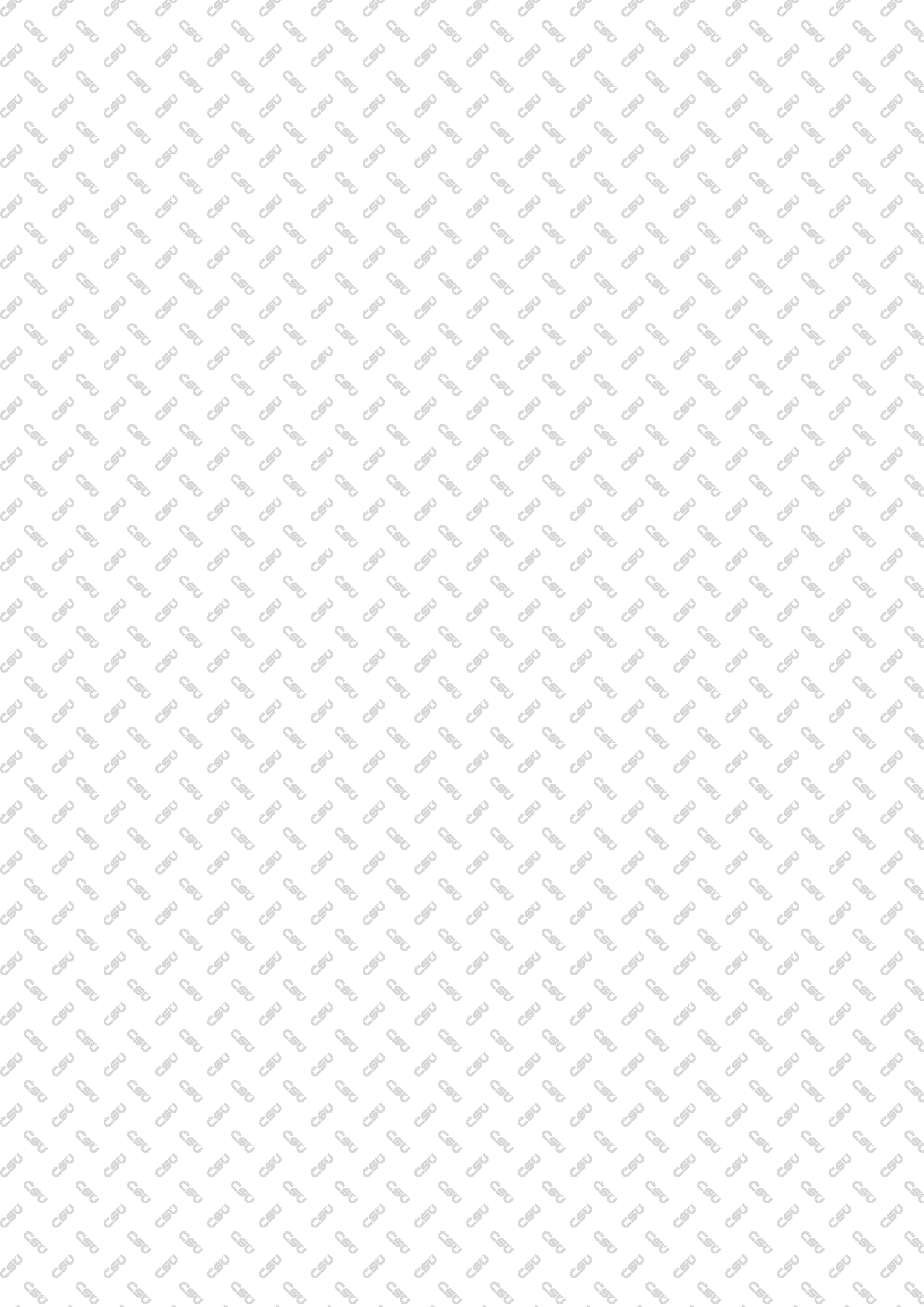
w-9703-10 | Informační a komunikační technologie ve veřejné správě ČR v roce 2009

Rozšíření a používání vybraných informačních a komunikačních technologií (přístup k internetu, ICT a lidské zdroje, poskytování informací a služeb na www stránkách a bezpečnostní opatření s nimi spojená, datová komunikace organizace atd.) ve veřejné správě.

 zdarma 400 Kč

 publikace v tištěné podobě publikace v elektronické podobě datová sada

Uvedené publikace je možné objednat (e-mail: objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 400, 274 052 732) nebo přímo zakoupit v prodejně publikací v ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10). Všechny publikace ČSÚ naleznete na www.czso.cz.

Český statistický úřad
Na padesátém 81
100 82, Praha 10
www.czso.cz
ev. č. MK ČR E 19925